

Katarína Bundzelová – František Radi – Eva Grey

AKADEMICKÁ PRÍRUČKA K TVORBE DIPLOMOVÝCH PRÁC II.

Učebné texty

Bratislava

2022

doc. PhDr. Katarína Bundzelová, PhD.

doc. PhDr. František Radi, PhD.

prof. MUDr. Eva Grey, PhD.

AKADEMICKÁ PRÍRUČKA

K TVORBE DIPLOMOVÝCH PRÁC

II.

Učebné texty

Recenzenti:

prof. PhDr. Mária Šmidová, PhD.

Teologická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave, Kostolná 1, 814 99 Bratislava

doc. PhDr. Nataša Bujdová, PhD.

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o, Nám. 1. Mája 1, 810 00 Bratislava

Text neprešiel jazykovou úpravou

Vydavateľ: Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, Bratislava

Vydanie: 1.

Rok: 2022

Počet strán: 177

Náklad: 200 ks

Grafická úprava a tlač: Kníhtlač Gerthofer, Zohor

ISBN: 978-80-8132-261-7

EAN 9788081322617

© BUNDZELOVÁ, K. - RADI, F. - GREY, E. 2022. *Akademická príručka*

k tvorbe diplomových prác II. Bratislava: Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv.

Alžbety, 177 s. EAN: 9788081322617. ISBN 978-80-8132-261-7

OBSAH

ÚVOD	7
1 CHARAKTERISTIKA DIPLOMOVEJ PRÁCE A ETAPY JEJ PRÍPRAVY.....	9
1.1 Charakteristika diplomovej práce	9
1.2 Základné etapy prípravy diplomovej práce	10
1.3 Normy pre písanie diplomovej práce.....	12
1.4 Formálne spracovanie a rozsah diplomovej práce.....	13
2 ZÁKLADNÁ TYPOLÓGIA VÝSKUMOV.....	20
2.1 Kvantitatívny výskum.....	23
2.2 Kvalitatívny výskum.....	25
3 ŠTRUKTÚRA DIPLOMOVEJ PRÁCE	36
3.1 Úvodná časť (preliminária)	36
3.2 Hlavná textová časť	48
3.2.1 Teoretické vymedzenie problematiky na Slovensku a v zahraničí.....	54
3.2.2 Metódy výskumu.....	58
3.2.3 Výsledky výskumu.....	81
3.2.4 Diskusia a odporúčania pre prax.....	85
3.3 Záver.....	87
3.4 Zoznam použitej literatúry.....	88
3.5 Prílohy.....	89
3.6 Záverečná časť.....	90
4 CITOVANIE A PRÁCA S CITAČNOU NORMOU	91
4.1 Citáty a citovanie – norma ISO 690: 2012.....	92
4.2 Zoznam použitej literatúry	105
4.2.1 Postup pri uvádzaní bibliografických odkazov v knižnej a časopiseckej podobe	106
4.2.2 Postup pri uvádzaní bibliografických odkazov v elektronickej podobe ...	111
4.2.3 Postup pri uvádzaní ostatných bibliografických odkazov.....	113
5 POŽIADAVKY NA ÚPRAVU PRÁCE Z FORMÁLNEHO A OBSAHOVÉHO HĽADISKA.....	115
5.1 Formálna stránka práce	116
5.2 Obsahová stránka práce	117
6 PREZENTÁCIA DIPLOMOVEJ PRÁCE	119
6.1 Zodpovedanie základných otázok.....	119
6.2 Príprava prezentácie.....	122
6.3 Vlastná obhajoba práce.....	127
6.4 Najčastejšie chyby pri príprave a prezentovaní diplomovej práce.....	130
7 ZBER A SPRÍSTUPŇOVANIE ZÁVEREČNÝCH PRÁC A KONTROLA ICH ORIGINALITY.....	132
7.1 Knižničný systém v Slovenskej republike	134

7.2 Rozdelenie knižníc v Bratislave podľa mestských častí	138
* ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY.....	140
PRÍLOHY.....	142

* v diplomovej práci sa uvádza v obsahu najprv záver a až potom zoznam použitej literatúry
(toto je však obsah pre tieto učebné texty, ktorý nemá záver)

ZOZNAM ILUSTRÁCIÍ A TABULIEK

Schéma 1: Proces sociálneho výskumu.....	22
Obrázok 1 Oprava bratislavského hradu.....	44
Obrázok 2 Rodinné spolužitie.....	46
Graf 1 Kompetentnosť riešenia sociálno-patologických javov a porovnanie.....	45
Graf 2: Typy výskumov v štúdiách časopisu Pedagogická revue v rokoch 1993-2003.....	82
Graf 3: Porovnanie preferencie miesta podľa študijného odboru.....	83
Tabuľka 1: Rozsah diplomových prác.....	19
Tabuľka 2: Sociálny pracovník v zdravotníckych zariadeniach.....	44
Tabuľka 3 Kompenzačné pomôcky, ktoré používali respondenti na vyučovaní.....	45
Tabuľka 4: Veľkosť základného a výberového súboru.....	62
Tabuľka 5: Možnosť uplatnenia sa na trhu práce osôb so zdravotným postihnutím.....	84

ZOZNAM SKRATIEK

DP – diplomová práca

ÚVOD

Študenti vysokých škôl sa často stretávajú s úlohou napísať diplomovú prácu a napokon ju prezentovať v hovorenej, písanej alebo audiovizuálnej forme. Všetky tieto činnosti sú často sprevádzané rôznymi problémami, ktoré súvisia s metodickými (metodika práce, metodika písania), obsahovými (obsahová stránka práce), formálnymi (úprava, pravidlá, gramatika, štylistika) a procedurálnymi otázkami (obhajoba). A odpovede sa v komplexnom rozmere nezískavajú ľahko.

Práve na tento účel slúžia tieto učebné texty, ktoré dávajú odpovede na spomínané otázky.

Pri písaní vedecko-kvalifikačných prác (ku ktorým patrí i diplomová práca) sa musí pisateľ riadiť príslušnými normami, upravujúcimi ich formu a obsah. Pri zostavovaní tohto manuálu sme vychádzali z viacerých slovenských technických noriem, zo smernice č. 7/2011 vydanou Vysokou školou zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety v Bratislave a z Metodického usmernenia č. 56/2011 o náležitostiach záverečných prác, ich bibliografickej registrácii, uchovávaní a sprístupňovaní.

Hlavným cieľom učebných textov je uľahčiť študentom činnosti spojené s tvorbou ich práce a poskytnúť praktické rady, ktoré sa týkajú organizácie a najdôležitejších krokov vedúcich k úspešnému napísaniu kvalitnej písomnej práce. Učebné texty teda neriešia „čo písať“, ale „ako na to“, „ako to urobiť“. Pozostávajú zo 7 hlavných kapitol. Prvá kapitola sa venuje charakteristike diplomovej práce a etapám jej prípravy. Druhá kapitola opisuje základnú typológiu výskumov, pričom sa predovšetkým venujeme kvantitatívnemu a kvalitatívnemu výskumu. Štruktúra diplomovej práce (ako Úvodná časť - preliminária a hlavná textová časť – tzv. jadro publikované modelom IMRAD) je popísaná v tretej kapitole. Súčasťou 4 kapitoly je citovanie a práca s citačnou normou – kde študentom vysvetľujeme postupy pri uvádzaní bibliografických odkazov v knižnej a časopiseckej podobe, v elektronickej podobe i postup pri uvádzaní ostatných bibliografických odkazov. Piata kapitola opisuje požiadavky na úpravu diplomovej práce z formálneho a obsahového hľadiska. Prezentácia diplomovej práce, jej príprava a priebeh sú obsahom 6 kapitoly. Záverečná kapitola je venovaná zberu a sprístupňovaniu záverečných prác a kontrole ich originality. Súčasťou učebných textov sú aj prílohy, kde študent nájde názorné ukážky jednotlivých častí práce s príkladmi.

Keďže v súčasnej dobe je veľmi dôležité sa vedieť presadiť „predať“ svoje informácie, znalosti a skúsenosti, pozornosť sme venovali i prezentáciám prác, kde upozorňujeme na to, ako by mala prezentácia práce vyzerat', na čo by študent obhajujúci svoju záverečnú prácu nemal zabudnúť a na druhej strane upozorňujeme na najčastejšie chyby a nedostatky pri prezentovaní.

Zákon č. 131/2002 Z.z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v § 51 ods. 3 ustanovuje, že „súčasťou štúdia podľa každého študijného programu je aj záverečná práca, ktorá spolu s jej obhajobou tvorí jeden predmet; obhajoba záverečnej práce patrí medzi štátne skúšky.“

Tvorcom (autorom) záverečnej práce je študent Vysokej školy zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety v Bratislave (VŠZaSP). Záverečná práca je samostatnou prácou študenta a jej obhajoba je súčasťou štátnej záverečnej skúšky magisterského študijného programu.

Veríme, že učebnými textami pomôžeme študentom sa zorientovať v problematike písania záverečnej magisterskej práce a poukážeme na to, že to nie je až také ťažké, ako sa možno na prvý pohľad zdá.

S úctou autori

1 CHARAKTERISTIKA DIPLOMOVEJ PRÁCE A ETAPY JEJ PRÍPRAVY

V nasledujúcich 4 podkapitolách charakterizujeme diplomovú prácu (ďalej len DP), opíšeme základné etapy jej prípravy, normy pre písanie DP, jej rozsah a formálne spracovanie.

1.1 CHARAKTERISTIKA DIPLOMOVEJ PRÁCE

Diplomovú prácu zaraďujeme medzi vedecko-kvalifikačné práce.

Vedecko-kvalifikačné práce sú práce spracúvané a predkladané na obhajobu za účelom získania vysokoškolského vzdelania, vysokoškolskej kvalifikácie, akademického titulu alebo vedecko-pedagogickej hodnosti:

- *bakalárske práce,*
- *diplomové práce,*
- *rigorózne práce,*
- *dizertačné práce,*
- *habilitačné práce.*

Diplomová práca – patrí medzi vedecko-kvalifikačné práce. Overuje sa ňou zvládnutie teórie a odbornej terminológie, aplikácia základných štandardných vedeckých metód a úroveň vedomostí, znalostí a zručností, ktoré študent získal počas štúdia, a jeho schopnosť používať ich pri riešení úloh študijného odboru. Preukazuje ňou schopnosť samostatnej odbornej práce z obsahového a formálneho hľadiska. Môže mať prvky pôvodnosti, sumarizácie a kompilácie.

Práca sa pripravuje v rámci magisterského vysokoškolského štúdia druhého stupňa a ukončuje sa komisionálnou obhajobou diplomovej práce, ktorá je súčasťou štátnej skúšky. Absolventom 2. stupňa daného štúdia sa udeľuje **akademický titul „magister“** (skrátene „Mgr.“; uvádza sa pred menom). (Meško a kol. In Orendáč, 2008).

1.2 ZÁKLADNÉ ETAPY PRÍPRAVY DIPLOMOVEJ PRÁCE

V druhej podkapitole sa podrobnejšie venujeme jednotlivým etapám prípravy DP. K napísaniu kvalitnej práce sú potrebné tieto náležitosti:

- rozhl'adenosť v problematike, ktorá sa stala predmetom záujmu autora,
- schopnosť zvoliť si primerané metódy a techniky na spracovanie témy,
- schopnosť autora odlíšiť vlastné myšlienky a myšlienky prevzaté,
- schopnosť samostatne, tvorivo myslieť a adekvátne vyjadrovať myšlienky,
- schopnosť syntetizovať teoretické vedomosti a praktické zručnosti a skúsenosti,
- schopnosť samostatne pracovať s našou a zahraničnou literatúrou vrátane jej správneho citovania,
- schopnosť napísať prácu v korektnej forme z jazykového a gramatického hľadiska.

Na to, aby študent napísal kvalitnú písomnú prácu, je potrebné, aby postupoval podľa nasledujúcich bodov:

➤ **voľba témy a stratégia prípravy:**

Predtým, než sa začne s tvorbou práce, je vhodné zvážiť:

- ✓ pri voľbe témy - vzťah k téme, to čo vás zaujíma, čomu sa venujete, čo robíte v praxi,
- ✓ prieskum literárnych zdrojov: ich dostatok (znalosť cudzieho jazyka a práce s PC)
- ✚ medzi literárne zdroje (pramene) patria: odborné knihy - monografie, články z odborných časopisov, zborníky z konferencií, interné materiály rôznych inštitúcií, zákony a vyhlášky a tiež odborné internetové zdroje. Po zadaní a výbere témy je dobré dať si spraviť rešerš v knižnici.
- ✓ knižnice – dať si urobiť rešerš z literárnych prameňov domácej aj zahraničnej literatúry,
- ✓ či máme dostatok času,
- **informačný prieskum:** hľadanie informácií, prameňov, rešerš,
- **štúdium materiálu, excerpovanie,**
- **tvorba práce:** definitívna osnova (štruktúra), usporiadanie materiálu, tvorba textu,
- **vlastné spracovanie témy** – vlastný text,
- **príprava dokumentácie:** zoznam použitej literatúry, citácie, ilustrácie, tabuľky, prílohy, sprievodný materiál,

- **príprava konečnej verzie práce:** príprava čistopisu, záverečná redakcia (formálna úprava a vzhľad stránky, zapracovanie pripomienok školiteľa pri diplomovej práci, kópie, prácu po vytlačení skontrolovať, či má všetky strany, či nevytlačilo prázdne listy, tiež po zviazaní (prevzatí z kníhviazačstva) skontrolovať, či je komplet),
- **odovzdanie práce,**
- **prezentácia a obhajoba práce** (pri diplomovej práci).

VÝBER TÉMY NA DIPLOMOVÚ PRÁCU

- Tému záverečnej práce spravidla navrhuje školiteľ (interný zamestnanec VŠZaSP sv. Alžbety)
- Tému môže školiteľ navrhnúť aj po dohode so študentom. Študent sa môže ešte pred vypísaním tém kontaktovať s potenciálnym školiteľom práce a predložiť mu návrh témy záverečnej práce.
- Návrhy tém ZP sa zverejňujú na webovej stránke školiaceho pracoviska.
- Téma musí byť zameraná na sociálnu oblasť (spracúvať sociálnu problematiku), aplikovanú sociálnu prácu, pozor na pedagogické, psychologické a medicínske témy a témy z oblasti práva.
- Správne si zvoliť tému: to, čo vás zaujíma, čomu sa venujete, čo robíte v praxi.
- **Názov témy má byť konkrétny, nie všeobecný, a má odrážať cieľ vášho výskumu.** Ak **cieľom** vášho výskumu je zistiť: *Aké sú sociálne dôsledky bezdomovectva v Bratislave*, tak **názov** vašej práce bude: *Sociálne dôsledky bezdomovectva v Bratislave*. Vhodne formulovaný cieľ výskumu a následne vhodne zvolený názov práce vás bude **usmerňovať počas celého písania diplomovej práce**. Zároveň si treba premyslieť, či takýto výskum viete prakticky zrealizovať.
- Kto je vhodný respondent, aby vám dal odpoveď na vašu základnú otázku? Vhodnými respondentmi pre vyššie uvedený cieľ výskumu budú ľudia bez domova, ktorí žijú v Bratislave alebo sociálni pracovníci, ktorí s nimi pracujú. Nie sú to vaši známi, ani anonymní respondenti zo sociálnych sietí, ktorí sa nevenujú sociálnej práci.
- Kde budete výskum robiť? Budete vedieť získať dostatočný počet vhodných respondentov/ participantov? Ak nie, potom skúste výskumný cieľ upraviť.
- Vyvarujte sa téme práce, ktorá skúma názory populácie na danú problematiku – tieto výskumy obyčajne neprinášajú nič zaujímavého pre odbor sociálna práca.

- Zmeniť tému diplomovej práce (po schválení Zadania záverečnej práce) možno len na základe odôvodnenej písomnej žiadosti študenta, pričom ju posudzuje a schvaľuje vedúci študijného odboru sociálna práca na konkrétnom pracovisku VŠ.

1.3 NORMY PRE PÍSANIE DIPLOMOVEJ PRÁCE

Písanie prác (seminárnych, ročníkových, bakalárskych, diplomových atď.) má byť v súlade s medzinárodnými a slovenskými normami.

Dodržiavame nasledujúce normy:

- ✚ STN ISO 690: 2012: Dokumentácia. Bibliografické odkazy. Obsah, forma a štruktúra.
- ✚ STN 01 6910: 2011-4: Pravidlá písania a úpravy písomností.
- ✚ STN ISO 214: 1998-4: Dokumentácia. Abstrakty (referáty) pre publikácie a dokumentáciu.
- ✚ STN ISO 832 z 1.4.1998 Bibliografický popis a citácie. Pravidla skracovania bibliografických termínov.
- ✚ STN ISO 2145: 1997-9: Dokumentácia. Číslovanie oddielov a pododdielov písaných dokumentov.
- ✚ ISO 7144: 1986: Documentation. Presentation of theses and similar documents.
- ✚ Zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
- ✚ Vyhláška Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky č. 233 z 1. júla 2011, ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
- ✚ Metodické usmernenie MŠVVŠ SR č. 56/2011 o náležitostiach záverečných prác, ich bibliografickej registrácii, uchovávaní a sprístupňovaní.
- ✚ Smernica č. 07/2011 VŠZSP sv. Alžbety v Bratislave o náležitostiach záverečných, rigorózných a habilitačných prác, ich bibliografickej registrácii, kontrole originality, uchovávaní a sprístupňovaní.
- ✚ Vyhláška Štatistického úradu Slovenskej republiky z 3. augusta 2012 č. 243/2012 Z. z., ktorou sa vydáva štatistická klasifikácia odborov vzdelania.

Pri tvorbe práce sa riadime aj týmito predkladanými učebnými textami.

1.4 FORMÁLNE SPRACOVANIE A ROZSAH DIPLOMOVEJ PRÁCE

Obsahom nasledujúcej podkapitoly sú požiadavky na formálne spracovanie diplomovej práce, podľa ktorých je potrebné sa riadiť.

- Spracovanie – spravidla v štátnom jazyku (slovenský, abstrakt pri diplomovej práci aj v cudzom jazyku – anglický, nemecký, francúzsky) **v 1. os. množ. čísla = autorský plurál.**
- Študenti z Českej republiky môžu prácu písať a obhajovať v českom jazyku, okrem názvu VŠZSP sv. Alžbety a školiaceho pracoviska (nemusia tvoriť a písať resumé – uvádza sa len pri písaní práce v inom ako štátnom/českom jazyku). Abstrakt v tomto prípade uvádzame v českom a cudzom (nie slovenskom) jazyku – anglický, nemecký alebo francúzsky.

 Papier formát A4 (210 x 297 mm), musí byť biely, nepriehľadný a hladký (nie lesklý a recyklovaný) v celej diplomovej práci.

- Text písať a tlačiť na jednu stranu. ***Orientácia na výšku.***
- Prácu píšeme v textovom editore Microsoft Word.

 Písmo Times New Roman – iný typ písma nepoužívať!¹

- Veľkosť písma (vyjadruje sa v bodoch) – **12 bodové písmo (12 b)** – text jednotný v celej práci (aj text a čísllice v tabuľkách, grafoch).

 Názvy kapitol jednotlivých úrovní

- **HLAVNÉ KAPITOLY (1. úroveň) – 14 b, veľkým tlačným, bold**
- **PODKAPITOLY (2. úroveň) – 12 b, veľkým tlačným, bold**
- **Pod podkapitoly (3. úroveň) – 12 b, malým tlačným, bold (1. písmeno veľkým)**

Veľkosť písma názvov jednotlivých častí práce

1. ÚROVEŇ (14 b, veľkým tlačným, bold)

 píšeme všetky názvy častí práce (zadanie – je už predloha, čestné vyhlásenie, poďakovanie (nepovinné), abstrakt – slovenský a cudzí jazyk, obsah, zoznam ilustrácií

¹ text označený červenou farbou informuje o dôležitosti

a tabuliek, zoznam značiek a skratiek, slovník, úvod, názvy hlavných kapitol, záver, zoznam použitej literatúry, prílohy a zoznam príloh)

➤ **2. ÚROVEŇ (12 b, veľkým tlačným, bold)**

✚ píšeme názvy podkapitol a názvy príloh (PRÍLOHA A, PRÍLOHA B, atď....)

➤ **3. Úroveň (12 b, malým tlačným, bold)**

✚ píšeme názvy pod podkapitol

■ **Všetky názvy v práci písať od ľavého okraja (okrem zadania a samostatnej strany s názvom Prílohy)!**

■ **Názvy kapitol a podkapitol musia byť presne vymedzené (pozn. nie napríklad Rodina), netvorí sa formou otázky a neukončujú sa bodkou (nie je to veta).**

✚ **Typy zvýraznení písma**

- tučné (**B - bold**),
- šikmé (*I – kurzíva*), (*používame iba pri citáte – priamej reči ak má viac ako 4 riadky*)
- podčiarknuté (U) – **tento typ neodporúčame nepoužívať!**

✚ **Okraje v cm**

Na obale a titulnom liste okraje:

- zľava **3,5 cm** (väzba – kde sa viaže diplomová práca)
- sprava **2 cm**
- zhora **4 cm**
- zdola **4 cm**

Z dôvodu estetického a knižárskej úpravy v práci okrem obalu a titulného listu nastavíme okraje na ďalších stranách nasledovne:

- zľava **3,5 cm** (väzba – kde sa viaže práca)
- sprava **2 cm**
- zhora **2,5 cm**
- zdola **2,5 cm**

V Microsoft Word nastavíme okraje pomocou príkazov Súbor, Nastavenie strany, Okraje.

✚ **Riadkovanie** je v celej práci jednotne 1,5 (pozn. nastavenie: pravé tlačidlo myši – odsek – riadkovanie 1,5 a tiež treba nastaviť položku Pred/ Za na **0 b**)

Zarovnanie textu

V práci používame **obojsstranné zarovnanie** – zarovnať text práce do bloku. Slová sa nedelia na konci riadku. Pri správnom nastavení okrajov sa text správne nastaví na celý riadok (výnimka je pri obale, titulnom liste, kde sú niektoré názvy centrované na stred, prípadne zarovnanie textu vľavo/vpravo).

Spôsob vyjadrovania

Pri písaní práce odporúčame používať autorsky plurál (1. osoba množného čísla) myslíme si, predpokladáme, stotožňujeme sa, uvádzame alebo pasívnu konštrukciu (neurčitok), t. z. nepoužíva sa žiadna osoba – píše sa, dá sa povedať, predpokladá sa. Odporúčame písať len jedným zvoleným spôsobom – nekombinovať. Používať len odbornú terminológiu, nie hovorové výrazy, zdrobneliny, čechizmy.

Prezentácia (obhajoba) diplomovej práce je realizovaná v minulom čase v autorskom pluráli. V prípade, že nie ste si istí v gramatike a pravopise, odporúčame používať slovník slovenského pravopisu.

Interpunkčné znamienka

- za názvami kapitol a podkapitol sa bodka neuvádza (nepíše)
- medzi hodiny a minúty sa píše bodka – 14.10 h
- medzi minúty a sekundy sa píše dvojbodka – 7:30 min
- jednotky času píšeme bez bodky: hodina h
minúta min
sekunda s
- radové číslovky píšeme číslicou s bodkou alebo slovom:
správne: 2. problém alebo druhý problém
~~nesprávne: 2-hý problém~~
- pomlčka sa používa medzi slovami a vetami a pred a za pomlčkou dávame medzeru
napríklad: sociálne problémy – jednotlivca, rodiny, komunity
- spojovník sa píše vo vnútri slov a nepíše sa s medzerami: sociálno-ekonomický, Elena Maróthy-Šoltéssová
- dvojbodka: sa píše hneď za slovom a za ňou dávame medzeru
- znak pre paragraf sa oddeľuje od čísla medzerou: § 23
- znak pre vyjadrenie percenta sa od čísla oddeľuje taktiež medzerou: 33 %

- zátvorky používame v texte guľaté a píšeme bez medzier z ľavej i pravej strany (autor, rok)
- čiarka, bodkočiarka, otáznik a výkričník sa píše hneď za slovom bez medzery
- úvodzovky sa píše pred slovom a za slovom bez vkladania medzery ...“sociálny klient“ alebo „Sociálny pracovník s klientom tvorí.....“
- **za interpunkčnými znamienkami je medzera (pred ale medzera nie je) = 1 voľný úder** (bodka, čiarka, bodkočiarka, dvojbodka, otáznik, výkričník, pomlčka, tri bodky, úvodzovky, apostrof, pravá časť zátvorky, lomka.

Dávame pozor, je niekoľko výnimiek:

1. Pri číslovaní podkapitol – bodka medzi číslami – nie je tam medzera. 1.1 NÁZOV
2. Pri uvádzaní dátumu – 23.11.2014 – za bodkou nie je medzera
3. Pri citátoch úvodzovky na konci citátu – t. z. na začiatku citátu sú úvodzovky dole a hneď bez medzery ide citovaný text a na konci citátu hneď za citovaným textom ide najprv bodka a hneď za ňou bez medzery úvodzovky hore, za nimi ak nasleduje text, tam už je medzera. „Text text text text.“ Text text text.
4. V citáciách – uvedie sa guľatá zátvorka a hneď Autor, rok a strana pri citáte a za ňou ide hneď guľatá zátvorka a za ňou hneď bodka, ak je citácia na konci. (Stanek, 2010, s. 81).
5. Medzera sa nedáva za bodkou medzi hodinami a minútami 14.35 h
6. Medzera sa nedáva za dvojbodkou medzi minútami a sekundami 41:13 min

Číslovanie kapitol, podkapitol

- Zmyslom číslovania kapitol a ich častí je podľa STN ISO 2145: 1997-9 sprehľadniť text práce. Pri číslovaní používame len arabské číslice.
- Číslovanie uľahčuje orientáciu čitateľa v texte. Umožňuje čitateľovi, školiteľovi, oponentovi a členom komisie pre obhajoby presne odkazovať na miesta, ktoré sú predmetom rozpravy alebo obhajoby.
- V častiach prvej úrovne uvedie autor spravidla základné poznatky, informácie, tézy a na ďalších úrovniach ich rozvíja, spresňuje, vysvetľuje.
- Každá hlavná časť sa môže členiť na niekoľko podčastí druhej úrovne hierarchie, tiež 3. úrovne. Neodporúčame, aby ste používali viac ako 3 úrovne členenia.
- Hlavné časti jednotlivých druhov prác prvej úrovne hierarchie – **kapitoly** – sa číslojú priebežne vzostupne začínajúc číslom 1 (jeden). **Za samostatným číslom na prvej úrovni**

sa nedáva bodka, inak sa bodka kladie vždy medzi čísla označujúce jednotlivé úrovne, za posledné číslo sa bodka nekladie! Za bodkou sa nevynecháva medzera.

 správne:

1 SOCIÁLNA PRÁCA

1.1 SOCIÁLNA PRÁCA VO VEREJNEJ SPRÁVE

 nesprávne:

~~**1. SOCIÁLNA PRÁCA**~~

~~**1.1. Sociálna práca vo verejnej správe**~~

- Pri číslovaní častí práce treba citlivo zvážiť použitie viacúrovňového číslovania, aby sme nezneprehľadnili text.
- Každá hlavná kapitola (1. úroveň) sa píše na samostatnú stranu.
- **Názvy kapitol (1., 2., 3. úroveň) píšeme vždy odľava (nie v strede riadku).**
- Pri písaní názvu kapitol (všetky úrovne) sa za názvom vynechá jeden riadok. Veľkosť vynechaného riadku (veľkosť 12 b alebo 14 b) závisí od úrovne názvu kapitoly (viď **prílohu B: Vzor jednotlivých častí práce s príkladmi** – príklad je uvedený pri čestnom vyhlásení, úvode, v podkapitole 1.1). Riadok (vždy veľkosť 12 b) sa vynechá aj na konci textu pred ďalším názvom podkapitoly. (viď **prílohu B: Vzor jednotlivých častí práce s príkladmi**).

Odseky

Na robenie odsekov odporúčame používať tabulátor (cca 1,25 cm voľného miesta od ľavého okraja). **Použiť ho vždy pri novej myšlienke – t. z. text začína v novom riadku + tabulátor. Odseky sa neoddeľujú voľným riadkom. Tabulátor používame od strany s úvodom.**

Príklad použitia odseku a tabulátora:

Prácu píšeme samostatne, pristupujeme vždy zodpovedne. Využívame nadobudnuté teoretické poznatky spolu s praktickými skúsenosťami. Diplomová práca vypovedá o tom, či študent/autor zvládol druhý stupeň vysokoškolského štúdia.

Obhajoba diplomovej práce sa bude konať dňa 22.11.2022 v Bratislave.

- vidíme 2 rozdielne myšlienky, preto sme ich dali do odsekov.

Odrážky

Odrážky používame vtedy, keď chceme urobiť nejaký výsek, úryvok nejakého textu, ktorý je zreteľne vyznačený.

Najčastejšie robíme odrážky (zarážky) pri vymenovániach, kde nie je stanovené presné poradie ani počet, t. z. len uvádzame príklady (v opačnom prípade značíme nasledovným spôsobom:

- a)....., b)....., c)....., atd'.

alebo

- 1.)....., 2.)....., 3.)....., atd').

Pri každej odrážke je za textom čiarka a za poslednou odrážkou bodka. Ďalej nasleduje v novom riadku text (+ tabulátor) – nevynechávať voľný riadok! (viď nižšie príklad).

V práci je možné použiť maximálne 1 typ odrážok (vhodné použiť pomlčku –).

🚧 Odrážky odporúčame umiestniť odľava (ľavej zvislice) a ich používanie odporúčame veľmi striedmo (práca nie je prezentácia).

Príklad:

K metódam sociálnej práce patrí podľa autora (2011):

- rozhovor,
- pozorovanie,
- sociálna anamnéza,
- intervencia.

(Text)xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx.Xxxx
xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx. Xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx. Xxxxxxxxxxxxxxx.

Všetky odrážky musia byť rovnakého typu, osadené vľavo.

 Číslovanie strán

Strany sa v hlavnom texte čísľujú nepretržite vzostupne arabskými číslicami a typom písma, akým je písaná celá práca.

- Číslo strany sa umiestni v dolnej časti stránky (centrovane na stred, veľkosť 12 b, 2 cm od spodného okraja strany nie nastaveného okraja 2,5 cm).
- Číslovanie sa nezačína od obalu, ale od titulného listu (číslo 1).
- **Fyzicky sa však čísla strán píšu až od 1 kapitoly** (t. z. spočítame strany od titulného listu a fyzicky napíšeme číslo na stranu, kde začína 1 kapitola).

- pozn.v prípade, ak je úvod napísaný na 2 strany, tak číslo fyzicky napíšeme od druhej strany úvodu (pri diplomovej práci).

- Každá hlavná kapitola sa začína na novej strane, pričom posledná strana kapitoly musí byť zapísaná celá resp. minimálne zo 4/5 textu, aby sa mohla počítať do rozsahu počtu strán práce.

Pri 12 bodovom písme a riadkovaní 1,5 má diplomová práca počet strán nasledovný:

Tabuľka 1: Rozsah diplomových prác

Druh práce	Rozsah v normalizovaných stranách *	Rozsah v počte znakov v tis.
Diplomová	50 - 70	90 – 126

Zdroj: Metodické usmernenie č. 56/2011

* Okraje v cm: 3,5; 2; 2,5; 2,5; - písmo Times New Roman; - veľkosť 12 b; - riadkovanie 1,5; - počet riadkov 32; - počet znakov v riadku 75

Rozsah v stranách tvorí **jadro práce** (t. z. ráta sa od strany s úvodom až po poslednú stranu v zozname použitej literatúry). **Pozor! Celkový počet strán nie je totožný s rozsahom práce, pretože:**

- **úvodná časť – preliminária** (od titulného listu, atď..., až po slovník termínov – sú to neočíslované strany) **a prílohy sa do rozsahu práce nepočítajú.**

Treba dodržať stanovený rozsah počtu strán práce, ináč sa to považuje za nezvládnutie spracovania problematiky a odzrkadlí sa negatívne na hodnotení oponentom a štátnicovou komisiou (pri diplomovej práci)!

2 ZÁKLADNÁ TYPOLOGIA VÝSKUMOV

Je pomerne náročné jednomyseľne charakterizovať výskum vzhľadom na rôzne ponímania autorov. Podľa Ondrejковиča 2005 (In Tomšík, 2017) výskum považujeme za poznávací reťazec, ktorý sa skladá z množstva krokov, cez ktoré získavame nové poznatky.

Základné členenie výskumov:

Základný výskum - pomáha rozvíjať vedu a je zviazaný s teóriou. Jeho výsledky prispievajú k rozvoju vedy, k rozšíreniu jej metodologickej výbavy a stavu teoretického poznania.

Aplikovaný výskum - je predovšetkým zameraný na praktické riešenie problémov, je vykonávaný s cieľom použiť výsledky v praxi. Tento výskum je zameraný na riešenie vecných otázok danej oblasti, sociálnych javov, teórie vedných disciplín, na ich pochopenie a vysvetlenie. (Somr, 2007, In Tomšík, 2017)

Najčastejšie rozlišujeme kvantitatívny a kvalitatívny výskum. Tieto výskumy sa od seba líšia nielen nástrojmi, ktoré používajú na získavanie dát, ale aj spracovaním týchto dát.

Kým cieľom kvalitatívneho výskumu je hlbšie porozumenie skúmanej skutočnosti (vytváranie nových hypotéz, nové chápanie, nové teórie), cieľom kvantitatívneho výskumu je testovanie hypotéz, ich prijatie alebo zamietnutie. Využíva kvantifikačné či štatistické metódy (Vojtíšek, 2012, In Tomšík, 2017).

Kvalitatívny výskum verus kvantitatívny

Kvalitatívny výskum ide do hĺbky, jeho predmetom býva individuálne prežívanie jednotlivca, skúmané do hĺbky a detailne. Tento typ výskumu nemá za cieľ vyjadrovať sa o populácii ako takej, ale o originálnom prežívaní jednotlivca. Takýto výskum je platný pre jednotlivé skúmané prípady a ťažko ho zovšeobecniť na správanie nejakej väčšej skupiny.

Naopak kvantitatívny výskum ide skôr do šírky než do hĺbky a jeho závery sa generalizujú vzhľadom na väčšiu skupinu, na populáciu (v štatistickom, nie demografickom význame slova). Kvantitatívny výskum vypovedá o hromadných javoch a aj jeho skúmanie prebieha v rámci veľkých skupín skúmaných objektov, teda na vzorke alebo populácii. (Gavora, 2001, Švaříček – Šed'ová a kol., 2007 In Radková, Ludvigh Cintulová, 2018).

Zjednodušene môžeme uviesť, že pre kvantitatívny výskum je podstatná práca s číslami, kvalitatívny výskum pracuje so slovami. Výskumník, využívajúci kvantitatívne výskumné

techniky sa snaží udržať odstup a nestrannosť s cieľom triediť údaje, vysvetľovať príčiny a zovšeobecňovať, kým pri kvalitatívnom výskume sa výskumník snaží preniknúť čo najhlbšie do situácie sledovaného problému, a tak porozumieť človeku a jeho hľadiskám. Pri kvantitatívnej ceste sú často vyberaní respondenti reprezentatívne na celú populáciu a testované sú vyslovene hypotézy, pri kvalitatívnom výskume sa študuje konkrétny prípad s cieľom hlbšej analýzy a odhaľovania nových súvislostí, z ktorých sú vytvárané nové hypotézy. (Gavora, 2001, Švaříček – Šed'ová a kol., 2007 In Radková, Ludvigh Cintulová, 2018).

Spoločné znaky kvantitatívneho a kvalitatívneho výskumu

Spoločné znaky a to najmä s ohľadom na výskumný proces či výskumný plán, ktorý pozostáva z nasledovných krokov:

- **Teoretické vymedzenie problematiky** a poznanie teoretických konceptov skúmanej problematiky vo vzťahu k zvolenému problému výskumu, ktorú môžeme považovať za akúsi odbornú-teoretickú prípravu na základe štúdia a analýzy dostupnej literatúry a teoretických poznatkov vrátane zahraničných zdrojov.
- **Voľba a príprava výskumných metód** – ak výskumník zvládol prvý bod – odbornú-teoretickú analýzu problému na základe teoretických poznatkov a zahraničných zdrojov, je na mieste zvoliť si správnu výskumnú metódu k vybranému problému, ktorý výskumník chce skúmať. Výskumník musí vedieť odpovedať na otázky, čo chcem zisťovať, ako to chcem skúmať a ako získam potrebné dáta.
- **Organizácia výskumu a zber dát** – podobne ako pri kvantitatívnom výskume, aj v kvalitatívne orientovanom výskume si výskumník musí určiť plán organizácie výskumu, akým spôsobom bude oslovovať vzorku, kto bude tvoriť danú vzorku, kde bude vykonávať zber dát a aké sú reálne možnosti participácie vzorky na výskume, pričom je potrebné získať súhlas účastníka s účasťou na výskume.
- **Interpretácia výsledkov** – spoločným znakom je, že interpretácia výsledkov výskumu musí byť v súlade so stanovenými cieľmi a výskumnými otázkami (a hypotézami)

- **Diskusia** – predstavuje najdôležitejšiu časť výskumu podobne ako v ostatných typoch výskumov, jej neoddeliteľnou súčasťou sú praktické odporúčania vyplývajúce z výsledkov výskumu.
- **Záverečné hodnotenie** – záver práce výskumníka musí obsahovať najzaujímavejšie zistenia, ktoré vyplynuli z realizovaného výskumu, prípadné limity a obmedzenia, s ktorými sa výskumník stretol pri realizácii výskumu, ako aj návrhy na ďalšie smerovanie výskumného projektu. (Radková, Ludvigh Cintulová, 2018)

Proces sociálneho výskumu (kvantitatívneho i kvalitatívneho) podľa Ritomského (2011):

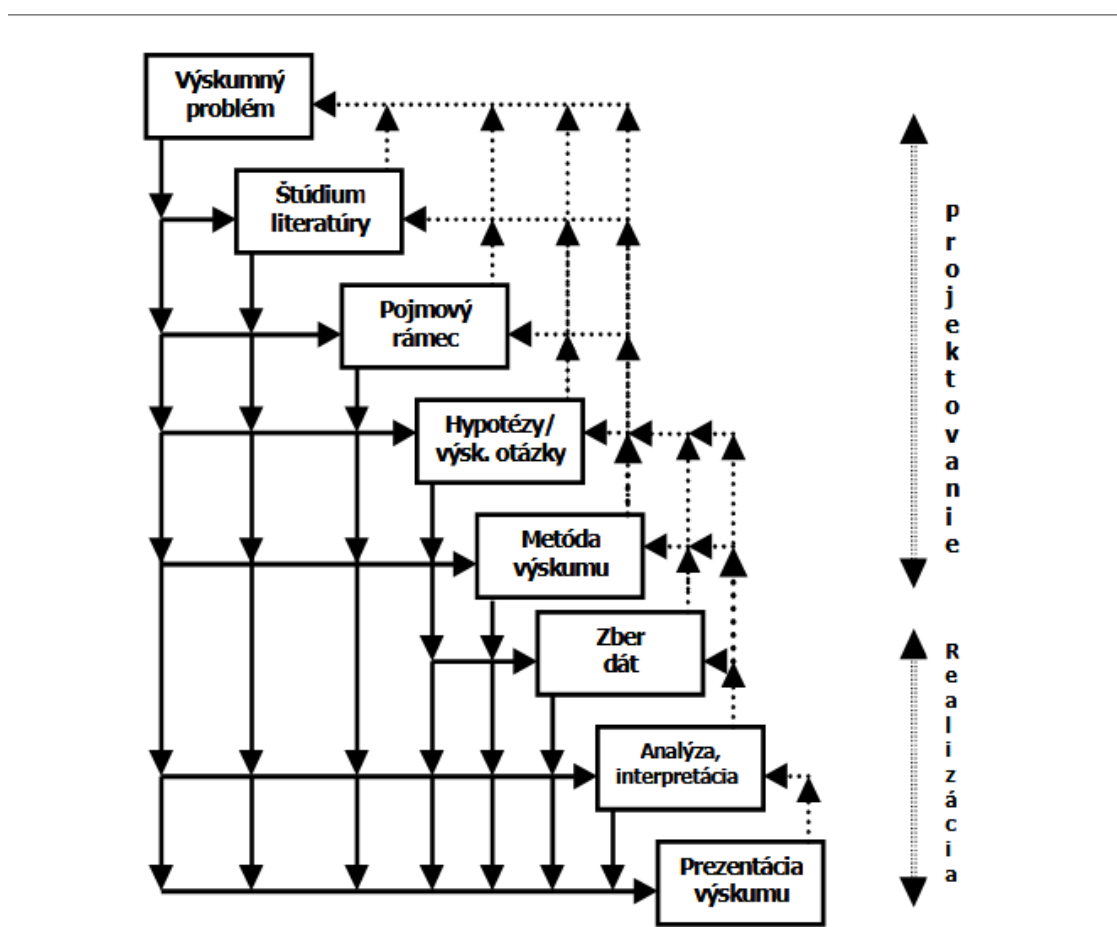

Schéma 1: Proces sociálneho výskumu

(Ritomský, 2011)

2.1 KVANTITATÍVNY VÝSKUM

Základné charakteristiky kvantitatívneho výskumu:

- Dáta sú redukované na numerické údaje (počty, skóre, body, škály, percentá)
- Štatistická sumarizácia výskumných výsledkov
- Možnosť zovšeobecňovania na populáciu
- Eliminovanie a kontrola nežiadúcich premenných, možnosť ukázať vzťah príčina – následok
- Rýchly a priamočiary zber dát
- Rýchla a spoľahlivá analýza dát
- Výsledky sú nezávislé na výskumníkovi
- Užitočnosť pri skúmaní veľkých skupín

Nevýhody kvantitatívneho výskumu:

- Získané verifikované poznatky môžu byť príliš všeobecné
- Získané dáta redukujú realitu – obmedzujú pohľad výskumníka
- Izolovanosť teórie od súvisiacich fenoménov, ktoré nie sú testované

Znaky kvantitatívneho výskumu:

- Z prirodzeného prostredia sa výskumník snaží skúmaný jav izolovať ako výskumný problém, aby ho pomenoval bez vplyvu nežiadúcich premenných
- Predmet výskumu sa striktne špecifikuje
- Presne sa formuluje cieľ výskumu
- Stanovia sa hypotézy
- Zbierajú sa viac kvantitatívne údaje a presne štatisticky sa vyhodnocujú
- Získané údaje sa syntetizujú, aby sa zovšeobecnil závery (Gavora 2010, Chráska, 2007)

Proces kvantitatívneho výskumu

- Vymedzenie výskumného problému (vo vzťahu k téme práce)
- Formulovanie výskumného cieľa – čiastkových cieľov
- Formulovanie výskumných hypotéz
- Voľba – určenie výskumných metód

- Stanovenie výskumnej vzorky (výber náhodný, stratifikovaný, mechanický, zámerný, dostupný)
- Zber výskumných údajov
- Spracovanie výskumných údajov
- Interpretácia zistení (Radková, Ludvigh Cintulová, 2018)

Organizačná štruktúra vo vzťahu ku kvantitatívnemu výskumu

Identifikovanie javu ako výskumného problému a cieľa výskumu vo vzťahu k **teórii**

- Výber výskumnej vzorky
- Formulácia hypotéz
- Zber údajov a ich štatistické spracovanie
- Analýza údajov a testovanie hypotézy
- Formulácia záverov

Znaky a ich druhy

Znaky = symboly, ukazovatele, premenné, indikátory, ktoré nám niečo hovoria

Informácie, ktoré získavame/ znaky rozdeľujeme:

- **KVALITATÍVNE** znaky (premenné, ukazovatele) = **NOMINÁLNE**, varianty odpovedí sa nedajú zoradiť do poradia- napr. pohlavie (muž, žena), kraj, národnosť, typ školy, vierovyznanie, rodinný stav, povolanie, ...
- **KVANTITATÍVNE** znaky – dajú sa merať – dajú sa zoradiť do poradia

A.) ORDINÁLNE – vyjadrujú len poradie, niečo čo sa dá odstupňovať, napr. vzdelanie, odstupňovaný príjem, vek; veľkosť obce, miera spokojnosti, súhlasu, dôležitosti,

B.) KARDINÁLNE – dopisujeme konkrétne číselné hodnoty, napr. vek, počet súrodencov, výška príjmu, ... (Radková, Ludvigh Cintulová, 2018)

	Modus	Medián	Priemer
Nominálna	✓	✗	✗
Ordinálna	✓	✓	✗
Kardinálna	✓	✓	✓

Modus = najčastejšia hodnota, najfrekvencovanejšia.

Medián = stredná hodnota 1223345 , nie je to priemer

Priemer = priemerná hodnota, aritmetický priemer

(Radková, Ludvigh Cintulová, 2018)

Pri kvantitatívnom výskume si výskumník **formuluje hypotézy**, ktoré následne výskumom potvrdzuje (verifikuje), alebo zamietá (falfikuje). Bližšie k hypotézam sa venujeme v 3 kapitole.

2.2 KVALITATÍVNY VÝSKUM

Podľa Gavoru (2007) kvalitatívny výskum je veľmi osvedčenou, výnimočnou a vedecky naplánovanou metódou, počas ktorej má výskumník už vopred stanovenú výskumnú štruktúru a obsah, avšak výskumné otázky (ďalej len VO) počas rozhovoru môže následne podľa daných situácií a okolností prispôbovať, meniť, pridávať, i tie, ktoré sa nehodia, môže celkom vynechať; čiže nie je potrebné zachovávať presné poradie otázok. Veľkou výhodou pološtruktúrovaného rozhovoru je, že vnáša efektívnejší, flexibilnejší prínos pri zbere údajov, je pridanou hodnotou príťažlivosti, nakoľko pracuje s malou vzorkou ľudí.

Významnú dôležitosť prikladá aj Hendl (2016) k tomu, aby sa výskumník pred začatím kvalitatívneho výskumu zamerail predovšetkým na výber témy, určil základné výskumné otázky, ktoré následne vyhľadáva, analyzuje a tak prispieval k lepšiemu objasneniu výskumných otázok. Zároveň sa prikláňa aj k podstate celého procesu kvalitatívneho výskumu, ktorý sa realizuje na objasnení, hľadaní, porozumení, analyzovaní

vytvorených z rozličných metodológií, skúmaného zo sociálneho alebo ľudského problému. Kvalitatívny výskum sa zakladá na predpokladoch, počas ktorého výskumník konštruuje v podobe interpretovania i významu sociálnu realitu, zároveň v ňom zachytáva a opisuje tieto interpretácie ako i významy.

Podľa Gavoru (2006) kvalitatívny výskum kladie nové otázky a nové teórie. Výskumník nevyvracia a nepotvrdzuje už známu existujúcu teóriu.

V kvalitatívnom výskume sa vyhneme štatistickým technikám alebo mechanikám kvantitatívnych metód, ktoré sa využívajú napríklad v epidemiológii a dotazníkových výskumoch. Výber jednotlivých metód musí závisieť od toho, čo chceme v skutočnosti zistiť. Kvalitatívny výskum sa uprednostňuje pokiaľ sa chceme venovať skúmaniu životných osudov ľudí a ich každodenného správania. (Silverman, 2005).

Kvalitatívny výskum sa využíva:

- na objavovanie nového a
- na zorientovanie sa v téme.

Základom vo výskume je hlbšie spracovať tému, kde sa využíva veľký počet výskumných údajov, ktoré získame od malého počtu ľudí. Po spracovaní údajov výskumník môže na záver určiť tzv. hypotézy. (Bačíková, Janovská, 2018).

Podľa Hendla (2005) vychádza kvalitatívny výskum z interpretatívnej paradigmy, kde sa prikladá dôraz k pochopeniu jednania ľudí a získania informácií o skúmaných jedincoch. Predpokladom pre správne zvládnutý kvalitatívny výskum je schopnosť štrukturovaného myslenia.

Kvalitatívny prístup charakterizuje komplexnosť to znamená, že jej snahou je opísať realitu v celej komplexnosti, využíva slová a symboly, a narába s interpretáciou a analýzou. Typický je pre vedy ako:

- sociológia,
- psychológia,
- sociálna práca,

- využíva sa i v zdravotných vedách ako v ošetrovatelstve či pôrodnej asistencii ako kazuistika pre výskumné účely alebo analýza rozhovorov s pacientmi. (Škodová, 2013).

V kvalitatívnom prístupe výskumníci pracujú hlavne s textami a so slovami, pričom využívajú dáta získané v rozhovore, z dokumentov aj z pozorovaní.

V kvalitatívnom prístupe výskumníci nepracujú s merateľnými charakteristikami, ale snažia sa pracovať s určitým fenoménom (aspekt, proces,..) v prirodzenom prostredí, ktorý dopomáha dotvárať komplexný obraz, vrátane jeho vzťahov s rôznymi aspektmi. (Reichel, 2009)

Tento výskum sa považuje za tzv. pružný typ výskumu vďaka upravovaniu, dopĺňovaniu jeho dát počas ich zbierania. Následne vznikajú rôzne hypotézy, ktoré prispôbujú výskumný plán a následne vedú k analýze dát. Nakoniec výskumník zanalyzuje všetky zozbierané dáta a z nich potom vyvodí deduktívne a induktívne závery. (Hendl, 2005)

Základné charakteristiky kvalitatívneho výskumu

Uskutočňuje sa pomocou dlhšieho a intenzívnejšieho kontaktu s terénom alebo situáciou jedinca. Hlavným inštrumentom je výskumník. Hlavnou úlohou je objasniť, ako sa ľudia v danom prostredí a situácii dopracujú pochopeniu toho, čo sa deje, prečo jednajú určitým spôsobom a ako organizujú svoje aktivity a interakcie.

PREDNOSTI KVALITATÍVNEHO VÝSKUMU

- Získava podrobný popis a vhl'ad pri skúmaní
- Skúma fenomén v prirodzenom prostredí
- Umožňuje študovať procesy
- Umožňuje navrhovať teórie
- Dobre reaguje na miestne situácie a podmienky

NEVÝHODY KVALITATÍVNEHO VÝSKUMU

- Získaná znalosť nemusí byť zovšeobecniteľná na populáciu a v inom prostredí
- Analýza dát a ich zber sú často časovo náročné etapy
- Výsledky sú ľahšie ovplyvnené výskumníkom a jeho osobnými preferenciami

POŽIADAVKY NA VÝSKUMNÍKA V KVALITATÍVNOM VÝSKUME

- všímavý pozorovateľ a mať dobré komunikačné schopnosti
- schopnosť odstupe a schopnosť kritickej analýzy situácie
- schopnosť rozoznať skreslenie a schopnosť vyhnúť sa skresleniu
- schopnosť abstraktného myslenia
- schopnosť získať platné a spoľahlivé údaje
- schopnosť teoretickej a sociálnej vnímavosti
- schopnosť využívať predchádzajúce skúseností a teoretické znalosti k interpretácii toho, čo vidí...

ZÁKLADNÉ PRÍSTUPY KVALITATÍVNEHO VÝSKUMU

Medzi základné prístupy kvalitatívneho výskumu patrí napr.:

- kazustika
- etnografický výskum
- zakotvená teória (otvorené kódovanie, axiálne kódovanie a selektívne kódovanie)
- fenomenologické skúmanie
- biografický výskum
- skúmanie dokumentov
- historický výskum...atď.

ZAKOTVENÁ TEÓRIA - Kódovanie

V rámci kvalitatívneho výskumu dochádza k spracovaniu nazhromaždených dát. Výskumník má za úlohu dáta prehľadne roztriediť, aby z nich mohol získať čo najväčšie množstvo relevantných informácií a teda vykonal čo najobjektívnejší výskum. Kódovanie je rozkrytie dát smerom k ich interpretácii, konceptualizácii a novej integrácii. Strauss a Corbinová (1999) rozlišujú tri procedúry ako zachádzať s analyzovaným textom :

- otvorené kódovanie,
- axiálne kódovanie a
- selektívne kódovanie.

Tieto procedúry sa nemusia používať úplne oddelene. Predstavujú rôzne spôsoby ako zachádzať so získaným výskumným materiálom a výskumník môže medzi nimi podľa potreby plynule prechádzať. V každom prípade začína analýza dát otvoreným kódovaním. (Hendl, 2005).

Otvorené kódovanie, technika, ktorá sa používa na spracovanie kvalitatívneho výskumu, bola vyvinutá v rámci analytického aparátu zakotvenej teórie. Vďaka svojej jednoduchosti a zároveň účinnosti sa používa vo veľmi širokej škále kvalitatívnych projektov. Pri otvorenom kódovaní je text ako sekvencia rozbitý na jednotky, týmto jednotkám sú pridelené mená a s takto nanovo pomenovanými (označenými) fragmentami textu potom výskumník ďalej pracuje. (Švaříček – Šed'ová, 2007).

HISTORICKÝ VÝSKUM

Zaoberá sa popisom a skúmaním fenoménov, ktoré sa stali v minulosti. Umožňuje lepšie porozumieť ľudskému správaniu a mysleniu tým, že zabráňuje statickej izolácii výskumníka v prítomnosti. Nejde iba o zhromažďovanie a evidovanie údajov, ale aj o ich interpretáciu - výskumník vyhľadáva a overuje fakty, aby rekonštruoval udalosti, pričom si všima individuálne pohľady účastníkov.

Typy historických výskumov:

- Výskum historickej udalosti
- Výskum historického procesu
- Komparatívny historický výskum krátkeho časového obdobia
- Komparatívny historický výskum viacerých časových období

BIOGRAFICKÝ VÝSKUM

- BIOGRAFIA - napísaná história života
- ide o rekonštrukciu a interpretáciu priebehu života jedinca niekým druhým
- Niekedy sa snaží porovnaním viacerých biografí nájsť podobnosti a vzorce životných dráh a prispieť k vysvetleniu osobných alebo spoločenských javov
- Zameriava sa:
 - na vnútornú perspektívu jedinca

- interakcie jedinca v sociálnom kontexte
- skúsenosti jedinca v rôznych rolách v priebehu rôznych okamžikov života

Zdroje biografického výskumu napr.:

- rôzne formy rozhovoru
- dopisy, denníky, zápisky, súdne dokumenty....
- autobiografia, biografia od iného človeka...,

POSTUP BIOGRAFICKÉHO VÝSKUMU

- Určenie cieľa - určenie množiny uvažovaných zážitkov a skúseností v živote jedinca s jeho etapami a krízami
- Zhromažďovanie materiálu
- Skúmania podľa tém - kritické okamžiky v živote jedinca
- Analýza a interpretácia záznamov z rozprávania
- Ak skúmame viac jedincov - porovnanie jednotlivých prípadov

METÓDY KVALITATÍVNEHO VÝSKUMU

1. INDIVIDUÁLNE ROZHOVORY

Bežne stačí 5 – 15 rozhovorov podľa potreby, výnimočne je možný aj väčší počet.

Štandardne sa robí audiozáznam rozhovoru. (Radková, Ludvigh Cintulová, 2018)

VÝHODY rozhovoru

- podiel dokončených rozhovorov je podstatne vyšší ako návratnosť dotazníkov
- je isté, že dotazovaná osoba je tá, ktorá bola nami vybraná za respondenta
- rozhovor kladie menšie nároky na iniciatívu respondenta, pre respondenta je zložitejšie vynechať odpoveď na niektoré otázky

NEVÝHODY rozhovoru

- nízky stupeň anonymity výskumu
- potreba dobre zaškolených anketárov
- veľmi prácna, časovo a finančne náročná technika zberu dát
- vysoké riziko skreslenia osobou anketára

- pri štandardizovanom rozhovore plní anketár funkciu ľudského magnetofónu (do nemoty opakujúce sa otázky)
- pri neštandardizovanom rozhovore je vysoké riziko, že nebudú dáta porovnateľné

2. FOCUS GROUP – SKUPINOVÉ DISKUSIE

Účastníci skupinových rozhovorov sú do výskumu starostlivo vyberaní. Diskutujú pod vedením profesionálneho moderátora. Cieľová skupina býva určená podľa typu výskumu, pričom počet účastníkov na jednej diskusii sa pohybuje okolo 6 až 10 respondentov. Je dôležité, aby sa respondenti navzájom nepoznali. Dĺžka rozhovoru trvá približne 2 hodiny, v závislosti od náročnosti tém. Využíva aj časovo náročnejšie techniky, ktoré umožňujú skúmať do hĺbky vnímanie, pocity a motivácie respondentov. Je nutné vždy realizovať minimálne 2 skupinové diskusie. Štandardne sa robí audio a video záznam diskusie na CD nosiče. Tento záznam je následne ešte raz podrobený analýze. Aby diskutujúci boli schopní otvorene hovoriť o svojich skúsenostiach, či prezentovať svoje názory, musí byť vytvorená vhodná atmosféra.

Analýza údajov získaných zo skupinových diskusií je podobná analýze iných dát kvalitatívneho charakteru. Dôležitý je detailný prepis nahrávok (zvukových, prípadne doplnený o prepis neverbálnych prejavov z videonahrávky). Konkrétny spôsob analýzy dát však závisí od výskumného zámeru, zloženia skupín, štruktúrovanosti diskusií a metodologického náhľadu výskumníka. Základom interpretácie dát zo skupinových rozhovorov je rozlišovať, ktoré témy boli pre účastníkov zaujímavé, a ktoré považovali za dôležité. (Radková, Ludvigh Cintulová, 2018)

Využitie v praxi napr.:

- stretnutia anonymných skupín napr. pri získavaní a zberu dát o problematike resocializácie ľudí závislých od alkoholu, drog, gamblingu či iných závislostí
- pracovné skupiny sociálnych pracovníkov
- supervízne stretnutia
- pracovný tím jednej spoločnosti napr. pri skúmaní problematiky mobingu a bossingu na pracovisku (Radková, Ludvigh Cintulová, 2018)

ŠTRUKTÚROVANÝ rozhovor

- Má pevne danú schému, ktorá je pre opytujúceho záväzná a neumožňuje príliš veľké zmeny či úpravy
- Často sa používa i „presná časová schéma“
- Rovnaké miesto - zaistenie porovnateľných podmienok
- Nevýhoda: obmedzený priestor pre rozvinutie tém, úzke vymedzenie otázok, možnosť rôzneho výkladu otázok
- Dopredu vytvorená štruktúra - môže viesť k uniformným odpovediam

POLOŠTRUKTUROVANÝ rozhovor

- Najrozšírenejší
- Náročnejší na technickú prípravu
- Diferencujeme jednotlivé časti z hľadiska stratégie - niektoré pasáže ponechané skôr na opytujúcom sa, vrátane samotného znenia a poradia otázok...možnosť dopĺňujúcich otázok
- Máme definované tzv. „jadro“
- Používame rôzne pomôcky - napr. osnova rozhovoru

NEŠTRUKTUROVANÝ rozhovor

- Prirodzenosť konverzácie
- Nedefinujeme ani dielčie okruhy
- Držíme sa hlavných tém, ktoré rozvíjame v kontexte výskumných otázok
- Prichádzame s veľmi predbežnou predstavou o priebehu
- Máme jasno v tom, na akú otázku hľadáme odpoveď
- Zvláštna forma: „naratívne interview“ - charakteristické tým, že úlohou opytujúceho sa je podnecovať u opytovaného skôr rozprávanie ako klasickú konverzačnú výmenu
- Cieľom je získať čo najviac autentický materiál, u ktorého predpokladáme, že spôsob, akým ho rozprávač štrukturoval, ako časoval jednotlivé časti, zdôraznil či opomenul určité pasáže je dôležitý a nesie v sebe cenné informácie

Výhoda - flexibilita

Nevýhoda – ťažkosti pri spracovávaní a analýze dát

POZOROVANIE

Pozorovanie je proces poznávania a zaznamenávania zmyslovo vnímateľných skutočností. Pozorovanie spravidla prebieha bez priameho kontaktu medzi pozorovateľom a pozorovaným, bez aktívnej účasti pozorovaného a bez aktívneho zasahovania pozorovateľa do pozorovaných skutočností. Pri pozorovaní sa nekladú ľuďom otázky, ale sleduje sa, ako sa chovajú, aké majú pocity atď.

Výhodou pozorovania je, že nie je závislé na ochote pozorovaného spolupracovať alebo odpovedať na otázky. Pokiaľ navyše pozorovaný nevie, že je pozorovaný, nemôže sám zámerne zmeniť svoje chovanie a tým skresliť sledované skutočnosti. Nevýhodou pozorovania je náročnosť na pozorovateľa, predovšetkým na jeho schopnosti interpretácie údajov z pozorovania. Niektoré javy sa totiž ťažko zaznamenávajú a môže tak dôjsť k skresleniu výsledných údajov.

Základné druhy pozorovania rozdeľujeme na štandardizované, neštandardizované pozorovanie a zlatou strednou cestou je pološtandardizované pozorovanie, ktoré sa chápe ako nástroj k analýze reakcií, správania, pocitov.

Štandardizované pozorovanie

- je striktné určené, čo má pozorovateľ sledovať
- sú určené rozpätia hodnôt, ktoré môže sledovaný nadobudnúť (bodovací kľúč)
- záväzne je určený spôsob a okolnosti pozorovania, spôsob záznamu i správanie pozorovateľa
- je to vysoko formalizovaná technika zberu dát, využíva sa aj v kvantitatívnom výskume (pozorujem väčší počet ľudí)

Neštandardizované

- je pri ňom určený len cieľ a pozorovateľ sám rozhoduje o priebehu a spôsoboch pozorovania
- používa sa v kvalitatívnom výskume

Osobné pozorovanie

- výskumník zaznamenáva priebeh javu osobne

Záznamové pozorovanie

- vykonáva sa prostredníctvom záznamovej techniky (videozáznam)

Zjavné pozorovanie– nezúčastnené

- pozorovateľ neskryva svoju rolu výskumníka a predpokladá, že skúmané sociálne prostredie si na jeho aktivity privykne a nebude nimi ovplyvnené

Skryté pozorovanie – zúčastnené

- pozorovaný jedinec si nie je vedomý toho, že je pozorovaný
- pozorovateľ prijíma rolu radového člena skupiny, ktorú skúma a stáva sa súčasťou sledovaného sociálneho prostredia
- pozorovateľ sa stáva súčasťou prirodzeného sociálneho prostredia a tak môže sledovať javy, ktoré zostávajú cudziemu okoliu skryté

Pozorovanie býva používané predovšetkým v kombinácii s inými metódami zberu údajov, najmä v kombinácii s osobným dotazovaním. Často býva súčasťou exploratívneho výskumu. V jednoduchých prípadoch zisťovania frekvencie určitých javov je pozorovanie najlacnejšou a najpresnejšou metódou.

V akých prípadoch sa môže napríklad výskumník rozhodnúť pre pozorovanie ako výskumnú metódu?

- Pozorovanie a analýza školského správania a správania žiakov v triede, vzťahu medzi pedagógom a žiakmi.
 - Priebeh terapeutických stretnutí – reakcie klientov na terapeutické pôsobenie odborníka – terapeuta.
 - Pozorovanie poradenského procesu s orientáciou na priebeh prvého kontaktu poradcu s klientom – najmä neverbálnu stránku komunikácie.
 - Pozorovanie reakcií cestujúcich vo vlaku pri prisadnutí si spolucestujúceho, napr. človeka bez prístrešia, z ktorých možno predpokladať formovanie predsudkov.
- (Radková, Ludvig Cintllová, 2018)

VALIDITA A RELIABILITA VÝSKUMNÝCH NÁSTROJOV

- **Reliabilita:** spoľahlivosť; zisťuje sa opakovaným meraním (keď pri ňom dosiahneme tie isté výsledky)
- **Validita:** platnosť; hovorí, či sa vo výskume naozaj skúma/meria to, čo má

Príklad:

Vaším cieľom výskumu je zistiť vplyv rozvodu na maloleté dieťa. Najvhodnejším výskumným súborom budú rodičia, ktorí sú rozvedení a majú dieťa alebo odborníci, ktorí pracujú s danou skupinou. Nesprávnym výskumným súborom budú napr. všetci kolegovia v práci, priatelia na fb – takýto výskumný súbor by nebol validný (platný, spoľahlivý – neviete podrobne, kto sú tí respondenti a či oni naozaj vyplnili dotazník alebo ho preposlali niekomu inému na vyplnenie a či sa medzi nimi nenachádzajú skrytí odporcovia alebo protagonisti) a výsledky by boli skreslené, nakoľko kolega z práce, ktorý nie je ženatý a nemá dieťa, nevie relevantne posúdiť, aký dopad má rozvod na dieťa.

3 ŠTRUKTÚRA DIPLOMOVEJ PRÁCE

Podľa medzinárodnej normy ISO 7144 a v súlade so smernicou č. 7/2011 VŠZSP sv. Alžbety obsahujú záverečné a kvalifikačné práce tieto hlavné časti:

Diplomovú prácu píšeme podľa normy IMRaD

	Úvodná časť - preliminária	Povinne Strany nečíslujeme
Diplomová práca	Hlavná textová časť = IMRaD	Povinne Strany číslujeme
	Prílohy	Povinne Strany číslujeme
	Záverečná časť	Nepovinne Strany nečíslujeme

Hlavná textová časť = IMRaD tvorí 50 až 70 strán textu (povinn

3.1 ÚVODNÁ ČASŤ (PRELIMINÁRIA)

Každá záverečná písomná práca obsahuje úvodnú časť, tzv. preliminária. Jej súčasťou sú tieto povinné údaje (položky uvádzame v poradí a každá je na novej strane):

- **obal** - nečísluje sa,
- **titulný list** - fyzicky sa nečísluje, počíta sa ale do stránkovania ako číslo (1),
- **zadanie záverečnej práce** – (2), (pozn. pri seminárnej a ročníkovej práci sa nepíše)
- **čestné vyhlásenie** – (3),
- **podakovanie** (nepovinne) – (4),
- **abstrakt v štátnom jazyku** – (5),
- **abstrakt v anglickom jazyku** (resp. nemeckom alebo francúzskom jazyku) – (6), (pozri v prílohe B) (pozn. píše sa pri diplomovej práci)
- **obsah** – (7), (pozn. v prípade viacerých kapitol a podkapitol môže byť obsah na 2 strany, v takom prípade to budú strany (7), (8)),
- **zoznam ilustrácií a zoznam tabuliek** – (8), (pozn. ak boli v práci použité),

- **zoznam skratiek a značiek** (nepovinne) – (9),
- **slovník termínov** (nepovinne)-termíny nové, použité v nezvyčajnom význame sa vysvetlia, ak je to potrebné – (10).

Strany v úvodnej časti práce sa fyzicky nečísľujú. Do stránkovania sa počíta od titulného listu. Jednotlivé položky od zadania (ich názvy) sa píše veľkým tlačným písmom, 14 b, zvýrazniť (bold). Za názvom je vždy voľný riadok. Sú to akoby názvy hlavných kapitol (1. úroveň), hoci sa neuvádzajú do obsahu.

Strany na obale a tit. liste majú okraje: ľavý 3,5 cm, pravý 2 cm, horný a dolný 4 cm.

- **OBAL** (viď prílohu A: Vzor obalu, titulného listu)

Diplomová práca musí mať vždy pevnú/doskovú väzbu (tvrdý obal – **nepoužívať dosky s kriklavou farbou. Pozor aby farba písma na obale bolo čitateľná, t. j. nesplývala s farbou obalu!**). Pevný obal spravia v kníhviazačstve. Treba dať len predlohu (vzor obalu), podľa ktorej ho spravia. **Pozor, aby nezviazali aj predlohu.**

Prvky na prednom obale sa píše **VEĽKÝM TLAČENÝM PÍSMOM, zvýraznené boldom, centrovane na stred** (centrovane sa netýka roku vydania, mena autora, evidenčného čísla – **osobné číslo študenta uvedené v indexe**).

T. j.

- **Názov vysokej školy** píše sa 4 cm od horného okraja (veľkosť písma – 14 b), bold, centrovane,
- **Názov pracoviska/ústavu** píše sa pod názov školy (14 b), bold, centrovane,
- **Evidenčné číslo** (uviesť len číslo z indexu) píše sa 1 voľný riadok pod názvom katedry (12 b), vľavo
- **Hlavný názov práce a pod ním podnázov** (ak sa použil) píše sa 10 cm od horného okraja (16 b),
- **Typ práce** (podľa typu práce, napr. **DIPLOMOVÁ PRÁCA**) – píšeme **1 voľný riadok pod názvom práce, resp. pod podnázvom, ak sa použil** (12 b),
- **Rok vydania práce** (t. z. **2022**) píše sa 4 cm od spodného okraja, (14 b), bold, vľavo,
- **Titul.** (ak má) **Meno a priezvisko autora** píše sa 4 cm od spodného okraja, (14 b), bold, vpravo.

○ **TITULNÝ LIST** (viď prílohu A: Vzor obalu, titulného listu)

Titulný list sa píše na samostatnú stranu, nečísluje sa, ale počíta sa ako prvá strana v diplomovej práci. Musí obsahovať: *centrovane v strede strany* (názov vysokej školy, názov práce a typ práce). Prvky musíme zvýrazniť **boldom a nepodčiarkujú sa!** Okraje na titulnom liste sú tak ako na obale: ľavá strana 3,5 cm, pravá strana 2 cm, horný a dolný okraj 4 cm. **Titulný list obsahuje úplnú informáciu o celej práci v štruktúre:**

- **Názov vysokej školy** píše sa **VEĽKÝM TLAČENÝM PÍSMOM** 4 cm od horného okraje (veľkosť písma – 14 b),
- **Názov ústavu (pracoviska) a forma štúdia** píše sa **VEĽKÝM TLAČENÝM PÍSMOM** pod názov vysokej školy (14 b),
- **Názov práce a pod ním podnázov práce** (ak sa použil) píše sa **VEĽKÝM TLAČENÝM PÍSMOM** 10 cm od horného okraja (16 b),
- **Typ záverečnej práce** (t.z. napr. **DIPLOMOVÁ PRÁCA**) píše sa **VEĽKÝM TLAČENÝM PÍSMOM** **1 voľný riadok pod názvom práce, resp. pod podnázvom** (12 b),

✚ Nasledujúce položky sa píše **zľava** pod sebou, malým tlačným písmom, veľkosť písma 12 b, bold

- **Študijný program: Sociálna práca** (píše sa 18 cm od horného okraja)
- **Študijný odbor** (píše sa kód a potom názov odboru): **7761 Sociálna práca**
- **Školiteľ** (uvádzame so všetkými titulmi): **prof. PhDr. Xxxxx XXXXXXXXXXXX, PhD.**

✚ **Ďalšie položky sa píše veľkým tlačným písmom, veľkosť 14 b, zvýraznené boldom:**

- **Miesto a rok vydania práce** (t. z. **BRATISLAVA ROK**) píše sa **VEĽKÝM TLAČENÝM PÍSMOM** 4 cm od spodného okraja, (14 b), bold, vľavo
- **Titul.** (ak má) **Meno a priezvisko autora** (napr. **JURAJ VĎAČNÝ**) píše sa **VEĽKÝM TLAČENÝM PÍSMOM** 4 cm od spodného okraja, (14 b), bold, vpravo

Nasledujúce strany od zadania majú okraje: ľavý 3,5 cm, pravý 2 cm, horný a dolný 2,5 cm.

○ **ZADANIE ZÁVEREČNEJ PRÁCE (uvádza sa pri diplomovej práci)**

Zadanie spravidla obsahuje (viď prílohu B: Vzor jednotlivých častí práce s príkladmi (aktuálny vzor bude na webovej stránke školiaceho pracoviska); uvedené je aj v smernici č. 7/2011 VŠZSP sv. Alžbety):

- Názov vysokej školy, katedry/školiaceho pracoviska, typ štúdia a forma štúdia,
- Akademický rok,
- Typ záverečnej práce,
- Názov záverečnej práce a podnázov (ak je),
- Meno, priezvisko a tituly študenta,
- Študijný program,
- Študijný odbor aj číslo odboru,
- Meno, priezvisko a tituly školiteľa a jeho podpis,
- Školiace pracovisko,
- Meno, priezvisko a tituly vedúceho školiaceho pracoviska,
- Meno, priezvisko a tituly vedúceho ústavu,
- **Anotácia** – vyplniť – **napísať** (nie boldom) **stručné zhrnutie o čom bude práca pojednávať** (maximálne na 4 – 6 riadkov), **píše sa v budúcom čase**,
- Jazyk práce (v ktorom sa práca vypracuje),
- Vyjadrenie a podpis školiteľa záverečnej práce,
- Dátum schválenia zadania,
- Podpis vedúceho ústavu.

Zadanie záverečnej práce vypracuje študent (4 x) v spolupráci so školiteľom, odovzdá do schváleného termínu asistentke katedry/pracoviska. Vedúci ústavu/pracoviska po podpise a schválení zadanie odovzdá študentovi najneskôr na začiatku akademického roka, kedy sa diplomová práca bude odovzdávať a obhajovať. Študent podpísané (originál) zadanie vkladá do pevnej väzby – printovej a taktiež **do elektronickej – PDF (ako obrázok)**.

○ **ERRATA**

Ak je to potrebné, autor diplomovej práce na tomto mieste opraví chyby, ktoré našiel po vytlačení práce. Časť má nadpis „Errata“ alebo „Erratum.“

Opravy sa uvádzajú takým písmom, akým je napísaná celá práca (Times New Roman, 12 b). Ak zistíme chyby až po vytlačení a zviazaní práce, napíšeme errata

na samostatnú stranu **ERRATA** 14 b, bold, ktorú voľne vložíme za zadanie. Nepočíta sa do stránkovania práce a ani sa neuvádza číslo strany.

Príklad písania:

Strana	Riadok	Chybne	Správne
12	6	publikácia	prezentácia
22	23	intranet	internet
31	5	okresný úrad	obvodný úrad
33	14	odstavec	odsek
34	7	zdravotná sestra	sestra
37	2	finančná čiastka	suma
82	13	respondent	participant

- **ČESTNÉ VYHLÁSENIE** (viď prílohu B: Vzor jednotlivých častí práce s príkladmi)

Názov **ČESTNÉ VYHLÁSENIE** uvádzame 14 b, bold. Vynecháme voľný 14 b riadok a píše sa v spodnej tretine listu na samostatnú stranu, pričom sa vkladá hneď za zadanie práce. Má zabezpečiť zodpovednosť študenta/autora práce za originalitu diela.

Čestné vyhlásenie musí byť podpísané (bez podpisu nemá výpovednú hodnotu). Pod textom, ktorý píšeme 12 b písmom a po vynechaní voľného riadku (12 b) na ľavej strane, uvádzame mesto, v ktorom študujete (napr. Bratislava) a dátum (**dátum dopísania práce alebo schválený dátum odovzdania práce**), na pravej strane uvádzame podpis. **Do PDF sa vkladá (Vami podpísané) ako obrázok!**

- **POĎAKOVANIE** (viď prílohu B: Vzor jednotlivých častí práce s príkladmi)

PodĎakovanie nie je povinné. Ak sa študent/autor práce rozhodne poďakovať školiteľovi za pomoc pri tvorbe a písaní práce, poďakovanie sa píše v poslednej tretine (obdobne ako čestné vyhlásenie) na samostatnú stranu. Názov **POĎAKOVANIE** píšeme 14 b písmom, bold, ale samotný text píšeme 12 b písmom bez boldu. **PodĎakovanie sa vyjadruje iba školiteľovi.** Ak hodláme poďakovať inštitúcií, kolegom..., poďakujeme v závere práce.

○ **ABSTRAKT** (viď prílohu B: Vzor jednotlivých častí práce s príkladmi)

Podľa medzinárodnej normy ISO 214: 1998-4 je abstrakt povinnou súčasťou práce. Pre prácu by mal postačovať jednoduchý abstrakt informatívneho charakteru. Píše sa na samostatnú stranu v štátnom (slovenskom) jazyku a na ďalšiu stranu uvádzame preklad tohto abstraktu v cudzom jazyku (anglicky, príp. nemecký, francúzsky), fyzicky sa nečísluje.

Abstrakt je teda krátka výstižná charakteristika obsahu celej práce (pozor nie štruktúra práce) bez pridanej interpretácie či kritiky autora abstraktu, maximálne na 1 stranu.

Vlastný text sa píše súvisle ako jeden odsek bez použitia tabulátora a jeho rozsah je spravidla 100 až 250 slov (minimálne 10 riadkov).

Abstrakt pripravuje študent/autor diplomovej práce, aby pomohol čitateľovi rýchlo sa zoznámiť s obsahom práce.

Pozostáva z troch častí:

- **prvá časť** – knižničné údaje,
- **druhá časť** – vlastný abstrakt,
- **tretia časť** – kľúčové slová.
- **prvá časť** – Po názve Abstrakt a voľnom riadku sa píše **knižničné údaje** v poradí: PRIEZVISKO, meno: Názov práce. [Typ práce]/ Meno a priezvisko – Názov vysokej školy. Pracovisko (Ústav sociálnej práce). – Školiteľ: Stupeň odbornej kvalifikácie: – Miesto : Pracovisko, rok. Počet strán (posledná číslovaná strana diplomovej práce).
- **druhá časť** – **vlastný abstrakt** obsahuje informáciu o cieľoch práce, jej stručnom obsahu (nepísať po kapitolách) a v závere abstraktu sa charakterizuje splnenie cieľa, výsledky a význam celej práce.
- **tretia časť** – súčasťou abstraktu je **3 až 5 kľúčových slov**, ktoré vyjadrujú tému, vecný obsah práce. Sú to jednoslovné, prípadne viacslovné výrazy, písané formou vety (píšu sa veľkým začiatočným písmenom a oddeľujú bodkou).

Príklad:

Po názve **ABSTRAKT** 14 b, bold a voľnom riadku (14 b) sa píše údaje 12 b písmom:

PRIEZVISKO, meno: Názov práce. [Typ práce]/ Meno a priezvisko – Škola. Pracovisko (Ústav sociálnej práce).– Školiteľ: Stupeň odbornej kvalifikácie: – Miesto : Ústav sociálnej práce, rok. Počet strán (posledná číslovaná strana práce).

(prázdny riadok) 12 b

Názov práce – boldom a 12 b písmom

(prázdny riadok) 12 b

Vlastný text abstraktu (jeden odsek) 12 b písmom

(prázdny riadok) 12 b

Kľúčové slová – boldom a 12 b písmom

--tu vymenovať 3 – 5 kľúčových slov --

○ **OBSAH** (viď prílohu B: Vzor jednotlivých častí práce s príkladmi)

Obsah nasleduje za abstraktom v jednom z cudzích jazykov na novej (samostatnej) strane (môže vyjsť aj na 2 strany v závislosti od počtu hlavných kapitol a príslušných podkapitol 2. úrovne), fyzicky sa nečísluje. Názov **OBSAH** píšeme veľkým tlačným 14 b písmom, bold, nasleduje voľný 14 b riadok, **jednotlivé názvy kapitol (1. a 2. úrovne) píšeme 12 b, pričom hlavné názvy (úvod, hlavné názvy kapitol, záver, zoznam použitej literatúry, prílohy) sú veľkým tlačným písmom umiestnené od ľavého okraja – položky ale nezvýrazňovať boldom, kapitoly 2. úrovne malým písmom a posunúť od ľavého okraja. V obsahu medzi hlavnými názvami vynechať 1 voľný 12 b riadok.**

V obsahu sa uvádza s príslušným označením strany, kde sa v práci nachádza: **úvod, názvy hlavných kapitol** (uvádzane v práci 1. úrovňou) **a podkapitol** (2. úrovne) – povinné, **záver, zoznam použitej literatúry** a strana s názvom **prílohy**.

Záver sa v obsahu nečísluje ako číslo kapitoly (podobne ako úvod), ktoré nasleduje po poslednej kapitole, ani v samotnom ZÁVERE sa nečísluje ako kapitola (fyzicky sa však strana čísluje).

○ **ZOZNAM ILUSTRÁCIÍ A ZOZNAM TABULIEK** (viď prílohu B: Vzor jednotlivých častí práce s príkladmi)

Ak sa v práci nachádzajú ilustrácie/tabuľky (v teoretickej, prípadne výskumnej časti, nie tie, ktoré sú v prílohách), uvedieme ich v zozname za obsahom na samostatnú stranu. Stranu so zoznamom ilustrácií nečíslujeme, ale rátame do stránkovania.

Zoznam ilustrácií a zoznam tabuliek sa robí podobne ako obsah, t. z. napíše sa **označenie ilustrácie/tabuľky s poradovým číslom** ako bolo uvedené v práci (napr. Graf 1, Tabuľka 1), **pomenovanie ilustrácie** (úplný názov ako bol použitý v práci) a **číslo strany**, kde sa v texte práce daná ilustrácia nachádza a to z toho dôvodu, aby si čitateľ rýchlo na

základe zoznamu mohol nalistovať napr. graf, ktorý chce vidieť. **Ilustrácie a tabuľky sa neuvádzajú v obsahu!!**

Pri malom počte ilustrácií ich označíme názvom Obrázok (Obrázok 1 Graf natality chlapcov; Obrázok 2 Graf natality dievčat, atď.).

 Do zoznamu sa však nedávajú ilustrácie a tabuľky, ktoré sú v prílohách.

Materiál sa delí na:

- **ilustrácie** (grafy, diagramy, nákresy, fotografie, schémy a pod.) a
- **tabuľky**
- Ilustrácie sa číslujú *jednotným spôsobom vzostupne* od začiatku do konca práce.
- **Označenie/Titulok/:** **Názov** napr.: Obrázok 1 Názov; Obrázok 2 Názov; Obrázok 3 Názov; Graf 1 Názov; Graf 2 Názov; Graf 3 Názov; Diagram 1 Názov; Diagram 2 Názov; atď. alebo Tabuľka 1 Názov; Tabuľka 2 Názov; atď. **Nepísať skratku č. (Tabuľka-č. 1).**
- **Umiestnenie ilustrácie/tabuľky.** Treba umiestniť bezprostredne za miestom, kde sa cituje prvýkrát a podľa možnosti na tej istej strane.
- **K tabuľkám, grafom, diagramom a pod. je potrebné uviesť slovnú interpretáciu – vyhodnotiť a vysvetliť.**
- **Názvy ilustrácií a tabuliek netvoríme formou otázky, rovnako ani otázkou z dotazníka alebo rozhovoru.**
- **Priamo v ilustrácii/tabuľke neuvádzame názov/titulok!**
- **Titulok/názov ilustrácie musí byť umiestnený pod ilustráciou!**
- **Názov tabuľky sa umiestni zasa nad tabuľku!**
- **Ak ilustrácia/tabuľka je prevzatá z inej publikácie (nie je našim dielom), vždy sa musí uviesť zdroj (citácia), odkiaľ bola prevzatá! Pri ilustráciách sa uvádza pod názvom ilustrácie, pri tabuľkách hneď pod ňou v tvare **Zdroj: Priezvisko autora, rok, strana**– neuvádza sa v zátvorke, veľkosť písma 12 b.**
- **Ak sme autorom ilustrácie/ tabuľky my, nepíše sa zdroj.**
- **Ilustrácie a tabuľky môžu byť čiernobiele, vhodnejšie je však farebné....**
- **Umiestnenie: od ľavého okraja.**
- **Teoretickú časť práce tvorí najmä text – ilustrácie a tabuľky použiť v nej striedmo!!!**

- Rozsiahle ilustrácie alebo tabuľky neodporúčame uvádzať v hlavnom texte práce (v teoretickej kapitole, ale v prílohách, z dôvodu dodržania rozsahu práce. Ilustrácie a tabuľky vychádzajúce z Vášho výskumu sa umiestňujú do empirickej časti.

Príklad 1:

„Pri rekonštrukcii hradného areálu odkryli pamiatky z rímskeho obdobia, vďaka ktorým možno hovoriť o antickej Bratislave.“ (Na Bratislavskom hrade, 2019, s. 1). = **citácia**

Obrázok 1 Oprava bratislavského hradu

Zdroj: Hospodárske noviny, 2019 s. 1

Príklad 2:

Súhlasíme s názormi viacerých odborníkov, ktorí sa venujú v rámci sociálnej patológie deťom: Mátel, Schavel a kol. (2011), Levická (2004), Matoušek et al. (2003), Prevendárová (2004), Draganová a kol. (2006), že sociálny pracovník sa venuje v rámci klientskej pyramídy predovšetkým deťom a jeho rodine. A ako to zistila autorka práce (2010), počas realizovanej odbornej praxe pod supervíziou v zdravotníckych zariadeniach Žilinského samosprávneho kraja (ďalej len ŽSK) uvádzame v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka 2: Sociálny pracovník v zdravotníckych zariadeniach

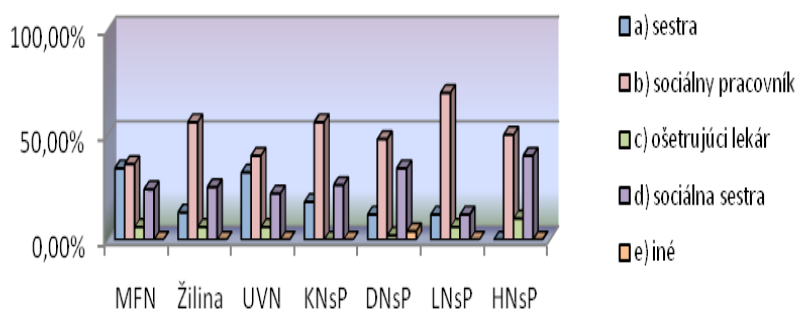
Sociálny pracovník, ktorý sa venuje deťom a jeho rodine v zdravotníckych zariadeniach ŽSK	Relatívne vyjadrenie v (%)
pracuje	0 %
nepracuje	100 %
neviem to posúdiť	0 %

Zdroj: Sociálna práca, 2017, s. 49

+ interpretácia tabuľky (jej vyhodnotenie a vysvetlenie)

Príklad 3:

Počas hospitalizácie v rámci procesu diagnostiky a ošetrovateľského asesmentu sa u pacienta/klienta často odhalia aj latentné sociálno-patologické javy. Vranková (2018) vo svojom výskume zistila, že riešenie sociálno-patologických javov v rámci multidisciplinárneho tímu je jednoznačne v kompetencii sociálneho pracovníka. Takto odpovedalo v priemere 50 % participantov ako uvádza autorka v nasledujúcom grafe.

Graf 1 Kompetentnosť riešenia sociálno-patologických javov a porovnanie

Zdroj: Vranková, 2018, s. 67

Časť participantov si myslí, že riešenie týchto problémov patrí do kompetencie sestry alebo sociálnej sestry a časť zase, že to je v kompetencii ošetrojúceho lekára.

Aj tieto odpovede svedčia o nedostatku vedomostí zdravotníckych pracovníkov o riešení sociálno-patologických javov hospitalizovaných klientov... – [slovná interpretácia z grafu](#)

Príklad 4:

Radi (2017) sa ďalej pýtal, aké pomôcky respondenti používali na vyučovaní. Výsledky odpovedí zverejnil v tabuľke.

Tabuľka 3 Kompenzačné pomôcky, ktoré používali respondenti na vyučovaní

Odpovede respondentov	Počet respondentov	Podiel v %
počítačové programy pre slabozrakých	1	Za číslom je medzera, až potom znak % (**) 17 %
čítacie lupy	1	17 %
diktafón	1	17 %
držiaky	1	17 %
neuviedli	3	50 %

✚ Pozn. – ak je tvorcom ilustrácie (napr. tabuľky) samotný tvorca celej predkladanej práce, zdroj sa nepíše, ako v tomto príklade

Medzi najčastejšie používané kompenzačné pomôcky na vyučovaní boli používané diktafón, držiaky a čítacie lupy (17 %) a až v 50 % nebola uvedená žiadna kompenzačná pomôcka. – slovná interpretácia z tabuľky

(**) obdobne aj v grafoch je za číslom medzera a až potom znak %

Príklad 5:

Rodina v súčasnom období môže mať rôznu podobu a v rodine môžu byť rôzne vzájomné vzťahy...

Obrázok 2 Rodinné spolužitie

Zdroj: Quick, 2010, s. 18

Rodinné spolužitie však podľa Quika (2010) predstavuje ...text text text.

- **ZOZNAM SKRATIEK A ZNAČIEK** (nepovinne) (viď prílohu B: Vzor jednotlivých častí práce s príkladmi)

Nie je povinný, ale vzhľadom na sprístupnenie záverečných prác odporúčame zoznam skratiek a značiek uvádzať.

Ak sa v práci nachádzajú skratky/ značky, aj názvy inštitúcií (napríklad Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky, Trenčiansky samosprávny kraj, Ministerstvo školstva, vedy výskumu a športu Slovenskej republiky...), uvedú sa hneď za zoznamom ilustrácií a tabuliek (ak sme v práci mali) na samostatnú stranu v abecednom poradí s vysvetlením, čo tá skratka znamená.

Strana so zoznamom skratiek a značiek je súčasťou (prednej časti práce) preliminárií. Tá sa nečísluje, neuvádza v obsahu práce, ale počíta sa do stránkovania. Názov uvádzame 14 b písmom a boldom **ZOZNAM SKRATIEK A ZNAČIEK** a taktiež vynecháme riadok (14 b) a nasledujú skratky s vysvetlením.

- Existuje viacero spôsobov vytvárania skratiek. Najčastejšie sa používajú iniciálové skratky, ktoré sa tvoria spravidla zo začiatkových písmen plnovýznamových slov v skracovanom viacslovnom názve (združenom pomenovaní).
- **V samotnom texte práce sa každá skratka alebo symbol musí vysvetliť pri prvom uvedení, výraz „ďalej len“ nie je potrebné uviesť**, napríklad: v domove sociálnych služieb (DSS) sú klientom poskytované text text, zariadenie pre seniorov (ZS). Následne v texte používame len danú skratku, napr. V našom DSS sú klienti text text...
- **Predložky a spojky v skratkách neuvádzame; za názvom inštitúcie je 1 voľný úder a potom skratka SR (ak ide o slovenskú inštitúciu, napr. pri českej ČR).**
- ✚ Príklady uvádzania skratiek: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky – MPSVR SR, Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky – MŠVVŠ SR, Slovenská republika – SR, Štatistické a evidenčné vydavateľstvo tlačív – ŠEVT, Špecializovaný ústav hygieny a epidemiológie – ŠÚHE, Štátny ústav pre kontrolu liečiv – ŠÚKL, Slovenské národné stredisko pre ľudské práva – SNSLP, Slovenská asociácia cestovných kancelárií a cestovných agentúr – SACKA, všeobecne záväzné nariadenie – VZN, vyšší územný celok – VÚC, bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci – BOZ, detská mozgová obrna – DMO, daň z pridanej hodnoty – DPH a ďalšie.
- Obdobne (bez použitia spojok alebo predložiek) sa tvoria iniciálové skratky aj v iných jazykoch, pričom skratku vytvorenú z cudzojazyčného textu musíme v zozname skratiek uviesť aj v jej slovenskom/českom ekvivalente.
- ✚ Napríklad v angličtine skratka USA - United States of America (Spojené štáty americké), UNESCO - United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Medzinárodná organizácia Spojených národov pre vzdelávanie, vedu a kultúru, IOM - International Organization for Migration (Medzinárodná organizácia pre migráciu), FBI - Federal Bureau of Investigation (Federálny úrad pre vyšetrovanie), vo francúzštine FIFA - Fédération internationale de football association (doslova: Medzinárodná federácia futbalových zväzov, Medzinárodná futbalová federácia) a ďalšie.
- **Skratky nepísať v názve práce a názve kapitol/ podkapitol, pod podkapitol, okrem HIV, CAN....).**
- Skratky prevzaté z cudzojazyčných výrazov uvádzame v pôvodnom jazyku (AIDS, ADHD, CAN, WHO,.....).
- Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety v Bratislave – vhodná je iniciálová skratka VŠZSP sv. Alžbety v Bratislave.

- **Neodporúčame** používať skratku pre sociálne služby (SS).
- **V zozname skratiek sa nepíše číslo strany, kde bola použitá skratka/značka,** (bolo by to zdĺhavé a nepodstatné).

○ **SLOVNÍK TERMÍNOV** (nepovinne) (viď **prílohu B: Vzor jednotlivých častí práce s príkladmi**)

Ak sa v práci nachádzajú nezvyklé termíny, čo znamená, že sú nové alebo majú nezvyčajný význam, vysvetlia sa na samostatnú stranu s názvom **SLOVNÍK TERMÍNOV** 14 b písmom, bold a ako u všetkých názvoch v prednej časti práce vynecháme pod názvom 14 b riadok.

- uvádzame výrazy z iných vedných disciplín, ktoré nie sú blízke odboru sociálna práca (t.j. z medicíny, ekonómie,),
- termíny uvádzame v abecednom poradí,
- **neuvádza sa číslo strany, kde sa termín v práci vyskytol** (bolo by to zdĺhavé),
- **slovník termínov je nepovinný, ale je vhodné slovník zaradiť, pretože norma neuvádza možnosti uvádzania vysvetliviek pod čiarou.**

Stranu so slovníkom termínov nečíslujeme, ale počítame do stránkovania práce.

3.2 HLAVNÁ TEXTOVÁ ČASŤ

ŠTRUKTÚRA ROZSAHU HLAVNEJ ČASTI DIPLOMOVEJ PRÁCE JE NASLEDOVNÁ:

- ✓ úvod (2 strany),
- ✓ súčasný stav riešenej problematiky = 35 %, (1. kapitola)
- ✓ metódy – metodologické uvedenie = 15 %, (2. kapitola)
- ✓ výsledky (iba dáta bez interpretácie) = 25 %, (3. kapitola)
- ✓ diskusia (interpretácia a porovnávanie s inými štúdiami) = 25 %, (4. kap.)
- ✓ záver (2 strany),
- ✓ zoznam použitej literatúry (minimálne 40 zdrojov, aj cudzojazyčných).

I
M
R a
D

Strany v tejto časti sa číslujú.

A) Úvod (viď prílohu B: Vzor jednotlivých častí práce s príkladmi)

Úvod ako uvádzacia časť k práci by podľa Orendáča (2008) mal mať v **diplomovej práci** tieto základné znaky v nasledovnom poradí – (každú z týchto častí písať formou viet, nezabudnúť každú myšlienku v novom odseku + tabulátor):

- **vymedzenie a výstižný opis problematiky v SR a zahraničí** (napr. Drogová závislosť v bratislavskej mestskej časti Petržalka má napriek veľkému úsiliu najmä mimovládnych organizácií eliminovať nepriaznivý trend v počte užívateľov drog stále rastúci trend. Kým v roku 2003 bolo, atď.),
- **aktuálnosť, spoločenskú závažnosť, význam riešenia problematiky,**
- **motiváciu k napísaniu práce** (napr. K venovaniu sa danej problematike viedol autora práce pohnutý život blízkej osoby, ktorá začala s užívaním drog, atď. Práca má poukázať na najčastejšie riziká),
- **vytýčené ciele práce** – musí byť presne vymedzený, **nastolenie problémov a úloh práce, jej význam a autorský zámer = čo prácou sleduje** (napr. Cieľom predloženej práce bolo hlbšie preniknúť do príčin užívania drog mladistvými, analyzovať z akého sociálneho prostredia užívateľa pochádzajú a tiež sa zamerať na pomoc drogovu závislým, atď. Autor touto prácou chcel poukázať na = zámer),
- **načrtnutú štruktúru práce a stručný obsah jednotlivých kapitol** (napr. Práca má zameranie teoreticko-empirické a pozostáva zo štyroch kapitol. V prvej kapitole sme upriamili pozornosť na charakteristiku základných pojmov a venovali sme sa....atď. Obsahom druhej kapitoly bolo popísať..., atď.),
- **spresnenú informáciu o informačných zdrojoch a uviesť 2 kľúčových tvorcov/autorov na danú tému zo sociálnej práce** (napr. Pri písaní práce sme najviac informácií čerpali z odborných časopisov a publikácií od zahraničných tvorcov A. Thomasa a S. Salivenovej, atď. – názov prameňa neuvádzať). Tieto zdroje potom uvediete aj v zozname použitej literatúry v plnom znení, t.j. aj s názvom.
- **cieľovú skupinu – komu je práca určená,**

V úvode:

- nie je potrebné opakovať alebo parafrázovať obsah abstraktu
- rovnako netreba v úvode zachádzať hlbšie do teórie,
- úvod v číslovaní jednotlivých častí nemá číslo (až v jadre práce sa čísľujú kapitoly začínajúc arabským číslom 1 vzostupne),

- píše sa na samostatnú stranu (Názov **ÚVOD** veľkým tlačným, 14 b, bold – voľný riadok taktiež 14 b a nasleduje text úvodu).
- **Práca sa čísluje od prvej kapitoly, ak je úvod na 1 stranu, ale ak je na 2 strany, tak číslujeme od druhej strany úvodu.**

Vysvetlenie uvedenia čísla strany úvodu v obsahu – 2 možnosti:

- 1.) úvod má 1 stranu, nečísluje sa. Fyzicky sa očísľuje až strana s prvou kapitolou, napríklad číslom 9. Do obsahu sa ale uvedie úvod so stranou 8 (na tej strane totiž reálne začína);
 - 2.) úvod má 2 strany, pričom druhá strana sa fyzicky očísľuje napr. číslom 11. Do obsahu sa ale uvedie úvod so stranou 10.
- **Pri diplomovej práci je vhodné, ak má úvod 2 strany** (z dôvodu, že sa nepíše predhovor k práci).
 - Pri písaní používame **autorský plurál (1. osobu množného čísla)** a prítomný čas pre tvrdenia, ktoré sú známe, overené a pravdivé, minulý čas pre experimentálny prístup a výsledky výskumu.
 - **Rozsah úvodu by nemal presahovať: 500 slov (druhá strana úvodu musí byť zapísaná minimálne 4/5 textu, nie len na pár riadkov).**

Úvod odporúčame písať až po napísaní jadra práce. Lahšie sa tvorí a musíme si uvedomiť, že je to analytický komentár obsahu. A hoci je situovaný pred jadrom práce, je na jadre práce závislý.

B) Jadro

Vlastná práca členená na jednotlivé kapitoly 1. a 2. a eventuálne aj 3. úrovne, atď. (obsahuje obrazový materiál a symboly ako grafy, tabuľky, fotografie, diagramy, schémy).

Používajú sa citáty, parafrázy, výťahy a následná citácia a vlastný prínos autora.

Jadro práce tvorí podstatu práce – je to hlavná časť práce, kde najprv uvádzame v rámci 1. kapitoly teoretické poznatky. Druhú kapitolu tvorí Metodológia výskumu, 3. kapitolu Výsledky výskumu a 4. kapitolu Diskusia = podľa normy IMRaD.

V časti **Súčasný stav riešenej problematiky a cieľ práce** študent/autor práce uvádza všetky dostupné informácie a poznatky od odbornej verejnosti týkajúce sa danej témy. **Zdrojom pre spracovanie sú aktuálne publikované práce domácich a zahraničných autorov, štatistické údaje a platná legislatíva. Nezabúdame na**

dostatočné aplikovanie témy na sociálnu prácu, najmä jej metódy, prevenciu, či sociálne zabezpečenie. Podiel tejto časti práce má tvoriť približne 35 % práce.

Odporúčame mať **podkapitolu pozitívne príklady z praxe** u nás alebo v zahraničí.

Ak pri písaní aktuálneho stavu v danej problematike sú v práci prezentované údaje (nejaké štatistické ukazovatele), napr. uvádzate počet závislých v bratislavskom kraji, vždy treba podložiť zdrojom z ktorého čerpáte informácie – písať buď formou vety (napr. Predkladané údaje sme získali zo Štatistického úradu Slovenskej republiky z roku 2018.) alebo uviesť citáciu v zátvorke za prevzatým textom (Štatistický úrad SR, rok).

PREDPOKLADY POTREBNÉ NA NAPÍSANIE DOBREJ DIPLOMOVEJ PRÁCE

- dobrá orientácia v problematike, ktorá sa stala predmetom záujmu študenta,
- schopnosť zvoliť si primerané metódy a techniky na spracovanie témy,
- schopnosť študenta/autora/tvorcu práce odlíšiť vlastné myšlienky od myšlienok prevzatých z odborných publikácií a už realizovaných výskumov,
- schopnosť samostatne, tvorivo myslieť a adekvátne vyjadrovať myšlienky,
- schopnosť syntetizovať teoretické vedomosti a praktické zručnosti a skúsenosti,
- schopnosť samostatne pracovať s odbornou slovenskou a zahraničnou literatúrou vrátane jej správneho citovania podľa citačnej normy STN ISO 690 : 2012,
- schopnosť napísať prácu v korektnej forme z formálneho, jazykového a gramatického hľadiska.

VOĽBA VÝSKUMNEJ TÉMY

- Výskum sa vždy začína voľbou výskumnej témy. Je to vlastne akýsi námet na konkrétnu tému výskumu. Poukazuje na obsahové zameranie budúceho výskumu.
Kde nájsť témy na výskum? Existujú tri hlavné zdroje námetov:
- **Odborná literatúra a vedecké štúdie.** Knižná i časopisecká odborná literatúra obsahuje prakticky neobmedzené množstvo tém, ktoré sú vhodným inšpiračným zdrojom pre výskumníka. Navyše, tento zdroj nie je uzavretý, naopak, každý deň doňho pribúdajú nové a nové príspevky. Knihy, zborníky z konferencií a časopisy, ktoré sú blízke (napríklad štandardné vysokoškolské učebnice – skriptá, hlavné domáce časopisy v danej odbornej špecializácii sociálnych javov), sa čítajú najviac a pravdepodobne

poskytnú všeobecne známe alebo časté témy výskumu. Preto je dobré preštudovať si aj zahraničnú odbornú literatúru a priniesť si z nej svieže nápady a tvorivé postupy.

- ***Vlastná praktická skúsenosť výskumníka.*** Ak výskumník dobre pozná terén (napríklad zariadenie pre seniorov, DSS alebo inú inštitúciu resp. rodinné patologické prostredie klientov), ten mu môže poslúžiť ako potenciálny veľmi dobrý zdroj viacerých výskumných nápadov. Z terénu môžeme generovať zaujímavé výskumné témy.
- ***Odborné diskusie s odborníkmi.*** Komunikácia so špecialistami, školiteľom a inými odborníkmi často prináša nové nápady a je užitočným nástrojom aj na dopracovanie výskumného nápadu, ktorý zatiaľ existuje len v nejasnej podobe.
- Tieto tri zdroje námetov na výskumné témy môžu vystupovať samostatne, ale obyčajne fungujú v symbióze. Napríklad výskumník sa inšpiroval zaujímavou výskumnou štúdiou, reflektoval ju očami praxe a prediskutoval ju so svojimi kolegami. Tak si vypracoval tému výskumu, ktorá je vedecky hodnotná i aplikačne cenná.
- Iným prípadom je, keď si budúci výskumník (autor/ka diplomovej práce) vyberie tému, ktorú ponúka jeho inštitúcia – VŠZSP sv. Alžbety. Takto to býva v prípade diplomových a dizertačných prác. Ale aj v tomto prípade by si mal uchádzač pred tým, než sa rozhodne začať skúmať danú tému, preštudovať relevantnú odbornú literatúru a diskutovať o nej s odborníkom, ktorý ju vypísal (školiteľom, vedúcim práce).
- Napríklad: nie je dobrým názvom pre výskumnú prácu “Dobrovoľníctvo seniorov” (názov témy je príliš triviálny), ale dobrou formuláciou je “Vplyv dobrovoľníctva na kvalitu života seniorov.”

MAJME NA PAMÄTI UŽ PRI VÝBERE TÉMY, ČOMU SA CHCEME VENOVAŤ VO VÝSKUME.

Faktory, ktoré rozhodujú o voľbe témy:

- dostupnosť terénu,
- časové možnosti
- zaujímavosť témy,
- téma musí sama evokovať problém.

 Odporúčame používať pojem „výskum“, nie „prieskum“ – „diplomovou prácou preukazujú študenti, že vedia používať základné výskumné metódy, nie prieskumné ...“.

Etapy výskumu

- **Príprava** – obsahuje voľbu témy a základnej metodológie. Začína sa vymedzením oblasti výskumu, vymedzením problému, vymedzenie účelu a výskumnej otázky.

- **Plán výskumu** – najdôležitejší krok. V tejto fáze navrhujeme celý výskum, uvažujeme o výbere skúmaných objektov, robíme rozhodnutia o podrobnostiach výskumu. Určujeme, kedy a kde sa výskum uskutoční, s kým sa stretneme, koho oslovíme alebo koho budeme pozorovať. Zvolia sa určité metódy zberu dát, tiež sa určuje hrubý časový priebeh celého výskumu. Tento krok žiadny výskum nemôže vynechať. Plán výskumu dostáva písomnú podobu, jeho obsah sa diskutuje so školiteľom.
- **Realizácia výskumu** – zahŕňa zber dát a ich analýzu s cieľom zodpovedať výskumné otázky. Držíme sa výskumného plánu, ale meníme ho, pokiaľ je to potrebné a možné. Podrobnosti fázy závisia od zvolenej metodológie. V niektorých štúdiách sa používajú pre analýzu štatistické metódy, inokedy sa štatistika nahrádza hermeneutickým výkladom získaného materiálu.
- **Správa o výsledkoch výskumu** – završuje bádateľskú činnosť. Výsledky je možné prezentovať rôznym spôsobom. Obvyklá je textová forma. Spracovanie správy z výskumu sa líši podľa uvažovanej cieľovej skupiny príjemcov. Naše predstavy o probléme, vytvorený teoretický a pojmový rámec štúdie, predbežné i konečné výsledky sa snažíme prehľadne organizovať. Môžeme k tomu použiť i grafické spôsoby zobrazenia. (v našom prípade obhajoba diplomovej práce).

Jadro práce publikujeme metódou IMRaD

I – Introduction – uvedenie **súčasného stavu** riešenej problematiky;

M – Methods – **metódy** – metodologické uvedenie výskumu;

R – Results – **výsledky** – uvádzame dáta bez interpretácie;

A – and – a

D – Diskussion – **diskusia** – interpretácia získaných dát, porovnávanie s inými štúdiami...

ZÁKLADNÁ ŠTRUKTÚRA IMRaD (jadro práce)

Introduction → Methods → Result → and → Discussion

- ✚ Model bol prevzatý do sociálnych vied z prírodných vied. Prírodné vedy = platia zákonitosti. Sociálne vedy = charakter tendencií.
- ✚ Jadro práce píšeme v autorskom plurále a odporúčame formou deskripcie (t.j. opisu), vyhýbajme sa však výrazu “si” (príklad: „skúmanú vzorku sme zvolili na základe...”)

- ✚ **Design procesu skúmania (realizovaný výskum) publikujte v diplomovej práci podľa konkrétneho autora (odborníka) napr. Hendl, Miovsky, Gavora... (t.j. odvolajte “opierajte“ sa na/ o autora, prečo ste si vybrali daný výskum – lebo daný odborník je názoru/ tvrdí....).**
- ✚ Štruktúra IMRaD dnes dominuje akademickým publikáciám v oblasti prírodných vied, najmä v empirickej biomedicíne. Štruktúra väčšiny článkov v oblasti verejného zdravotníctva takisto odráža tento trend. Hoci štruktúra IMRAD pochádza z empirických vied, momentálne sa tiež pravidelne objavuje v odborných časopisoch v širokej škále iných odborov. Mnoho vedeckých časopisov uprednostňuje túto štruktúru, a tiež používa IMRaD skratku ako návod pre ich autorov.
- ✚ IMRaD (úvod, metódy, výsledky a diskusia) je teda pomôcka pre spoločný formát používaný pre akademické výskumné práce. Aj keď sa používa najmä v exaktných vedách, ako je fyzika a biológia, je tiež široko používaný v sociálnych a behaviorálnych vedách.

3.2.1 Teoretické vymedzenie problematiky na Slovensku a v zahraničí

I – INTRODUCTION = položím si otázku, aký problém budem riešiť, resp. skúmať?

Prehľad teoretických poznatkov.

- **nadväznosť na predchádzajúce práce, - ciele musia byť jasne formulované a ich zaradenie do súvislostí, - na čo je téma zameraná, - čím je téma významná, - kto pri práci, jej realizácie pomáhal.**

Názov tejto prvej kapitoly (odvodzujeme z názvu témy) a názvy podkapitol – dávame (tvoríme) my, kde popisujeme čo sa o danej problematike v súčasnosti vie. Každá téma ma svojho autora (t.j. tvorcu), odborníka – tím ľudí, ktorý sa danou problematikou zaoberá a ju preskúmal. **V tejto časti práce nepíšeme svoje vlastné názory, myšlienky, postrehy!!** Pre lepšiu prehľadnosť je to cca 35 % jadra diplomovej práce. V prvej časti Imradu nemôžeme zabudnúť na nasledujúce body, ktorých **obsahom je:**

- Výskumný problém
- Vymedzenie základných pojmov pre potreby výskumu
- Širší historický, demografický, sociálny, ekonomický, politický a kultúrny rámec danej problematiky (charakteristika a analýza témy opierajúca sa o rozličné prístupy rôznych autorov)

- Prehľad uskutočnených výskumov o príslušnej téme (kto, kedy a ako túto problematiku analyzoval a čo zistil)

Výskumný problém

Na začiatku každého výskumu je výskumný problém, ktorému sa chce autor svojim výskumom venovať. Nechceme ho riešiť, chceme o ňom niečo zistiť.

Predmet – to čo chceme skúmať (napr. domáce násilie).

Objekt – na kom to chceme skúmať (napr. rodiny: úplné/neúplné, participanti slobodní/zosobášení).

Potom si zdefinujeme základné kľúčové pojmy, s ktorými budeme pracovať. Na definície nepoužívame slovníky! Odporúča sa používať najaktuálnejšie definície.

Kľúčové slová zvyčajne kopírujú názov práce. Kľúčové sú sociálne aspekty. Opierame sa o rôznych autorov, obšírnejšie. Je potrebné čo najpodrobnejšie napísať o súčasnom stave danej problematiky. **Musíme si vybrať tému, z ktorej je spracovaných veľa výskumov, aby sme mali s čím porovnať výsledky.** Kto skúma, čo skúma, ako skúma a čo zistil.

Odporúčame zabezpečiť si vzdialený prístup k databázam v univerzitnej knižnici SAV. Odporúčané zdroje sú tiež zborníky z konferencií, ktoré sú zamerané na konkrétnu problematiku.

Je to časť obsahujúca navodenie situácie o dôležitosti (potrebe) urobiť na danú tému výskum. V tejto časti môže byť uvedený graf alebo tabuľka o danom probléme, ako je daný problém vnímaný v spoločnosti a o čo o danom jave hovoria konkrétne „čísla“.

- Najprv je potrebná formulácia problému – pri kvalitatívnom aj kvantitatívnom výskume. Problém je bezprostredne neriešená úloha. Je to otázka, na ktorú nevieme bezprostredne odpovedať.
- Problém, má spravidla formu opytovacej vety alebo výroku.

Príklad:

- **Výskumná téma:**

Profesia sociálneho pracovníka v súčasnej spoločnosti.

Danú tému môžeme rozpracovať (skúmať) z viacerých hľadísk – t. j. môžeme riešiť viaceré problémy.

- **Výskumné problémy:**

Spokojnosť s profesiou u mladých pracovníkov.

Pohľad verejnosti na profesiu sociálneho pracovníka.

Kritéria vedeckosti problému:

- Nie každý problém je zároveň aj problém vedecký, ktorý sa má skúmať, napr. problém: *moja finančná situácia* – je vedecký?
- Aby bol problém vedecký, musí spĺňať určité kritéria:
 - problém musí vyjadrovať vzťah medzi dvoma alebo viacerými premennými,
 - problém by mal byť formulovaný jasne a jednoznačne,
 - problém a jeho formulácia musí byť overiteľná.

Chyby pri stanovení problému:

- **Autor stanovil tému a nie výskumný problém:**
Vyplácanie sociálnych dávok.
- **Výskumný problém nie je zmysluplný:**
Pomáha rodinné prostredie emocionálnemu rozvoju dieťaťa?
- **Výskumný problém je príliš jednoduchý, triviálny:**
Sú sociálni pracovníci tvoriví?

Vymedzenie základných pojmov pre potreby výskumu

Je časť obsahujúca zadefinovanie základných pojmov, ktoré v teoretickej rovine približujú danú problematiku, „obhájenie“ prečo som si danú tému vybral na základe definície základných pojmov. Odporúča sa v tejto časti nepoužívať slovníky, ale odbornú novú (súčasnú) literatúru.

Kľúčové slová = názov diplomovej práce (t.j. kľúčové slová odvodzujeme od názvu práce).

Širší historický, demografický, sociálny, ekonomický, politický a kultúrny rámec danej problematiky (charakteristika a analýza témy opierajúca sa o rozličné prístupy rôznych autorov)

Prezentácia širších súvislostí skúmanej problematiky – časť obsahujúce teórie, koncepty, prístupy, delenia k danej problematike, prezentácia poznatkov rozličných autorov.

Táto časť obsahuje najviac citácií a parafráz k danej problematike. Autor Ritomský danú časť označuje aj ako prehľad literatúry.

✚ Príklad: ak mám tému marginalizovaného Rómskeho spoločenstva, charakterizujem kultúrny rámec, ak napríklad tému mladých nezamestnaných, uvediem demografický vývoj nezamestnanosti mladých ľudí, t.j. vždy popíšem ten „rámec“, čoho sa problematika, ktorú idem skúmať, týka.

Ak je problematika legislatívne ošetrovaná, nezabúdame na právny rámec.

Prehľad uskutočnených výskumov o príslušnej téme (kto, kedy a ako túto problematiku analyzoval a čo zistil)

Časť obsahujúca súčasný stav poznania na základe zrealizovaných výskumov.

V tejto časti autor (tvorca) práce uvádza **kto** danú problematiku skúmal, **čo** skúmal, **ako** skúmal **a čo** zistil. Čím viac výskumov k danej problematike študent získa (nájde), tým lepšie. **Neskúmať niečo, čo nie je preskúmané, neodporúča sa písať, spracovávať (robiť) tému, v ktorej nebol realizovaný žiaden výskum.** Výskum v danej téme, je podkladom pre testovanie našich hypotéz v diplomovej práci. Uvádzam tie výskumy, ktoré sú komparatívne s našou témou.

Študent môže čerpať z rôznych zdrojov – zborníky, výskumy, pdf formáty zahraničných štúdií (Rakúsko, Nemecko, Amerika, Holandsko, Francúzsko...), books.google.com, ulozto.sk, amazon.com, google.com, eurobooks.com, uk.sav.sk (vedecko-výskumný ústav) – sekcia EBSCO, JSTOR HOME, PROQUEEST a ďalšie. Knižnica Ústavu sociálnej práce ma vzdialený prístup pre prihlásenie sa do vzdialeného prístupu HAN na uk.sav.sk (informácie v knižnici).

▪ **Prístup k databáze zrealizovaných výskumov:**

- **Centrum vedecko-technických informácií** (Lamačská cesta 8/A, BA)
<http://www.cvtisr.sk/>
- **Slovenský archív sociálnych dát** (Sociologický ústav SAV, Klemensová 19, BA)
<http://sasd.sav.sk/sk/>
- **Slovenský inštitút mládeže**
<http://iuventa.sk>
- **Ústredná knižnica SAV**
<http://uk.sav.sk>
- **Inštitút pre výskum práce a rodiny**
<https://ivpr.gov.sk/>

3.2.2 Metódy výskumu

M – METÓDY – metodologické uvedenie výskumu = položím si otázku ako sa problém študoval (akým spôsobom?)?

V tejto časti práce (kapitole) sú presne určené časti, ktoré musí práca obsahovať, presne nazvané podkapitoly. Je potrebné sa držať danej štruktúry a nezabudnúť zadefinovať v jednotlivých častiach aj predmet výskumu (čo chcem skúmať) a objekt výskumu (koho chcem skúmať). Podkapitoly v tejto kapitole nazveme identicky, môžeme zmeniť poradie podľa dôležitosti, ale toto je doporučené poradie.

Kapitola pri **kvantitatívnom výskume** obsahuje tieto podkapitoly (ich celkový počet nie je presne stanovený):

2.1 CIEĽ VÝSKUMU

2.2 ZÁKLADNÝ A VÝBEROVÝ SÚBOR

2.3 VÝSKUMNÉ HYPOTÉZY A INDIKÁTORY / a alebo výskumne otázky (ak bol kombinovaný výskum

2.4 VÝSKUMNÉ OTÁZKY

2.5 ZÁVISLÉ A NEZÁVISLÉ PREMENNÉ VELIČINY

2.6 PREDVÝSKUM

2.7 METÓDY ZBERU A ANALÝZY DÁT

2.8 MANAŽMENT VÝSKUMU: ČASOVÝ (PLÁN) A FINANČNÝ (ROZPOČET)

Kapitola pri **kvalitatívnom výskume** obsahuje tieto podkapitoly:

2.1 CIEĽ VÝSKUMU

2.2 ZÁKLADNÝ A VÝBEROVÝ SÚBOR

2.3 VÝSKUMNÉ OTÁZKY

2.4 METÓDY ZBERU A ANALÝZY DÁT

2.5 MANAŽMENT VÝSKUMU: ČASOVÝ (PLÁN) A FINANČNÝ (ROZPOČET)

Neobsahuje – hypotézy a indikátory, závislé a nezávislé premenné, predvýskum

2.1 CIEĽ VÝSKUMU

Každá práca má (musí mať!) svoj cieľ – hlavný, vedľajší, čiastkový. Hlavný cieľ korešponduje s názvom. Držíme sa pritom hypotéz. Kľúčové slová pri celi sú: zistiť, prebádať, identifikovať, preskúmať, porovnať a pod. Nič nedokazujeme.

Cieľ výskumu – vyplýva z výskumného problému, čo chceme zistiť, vychádzajúci zo súčasného stavu poznania. Rozsah zadefinovania cieľa musí byť minimálne polovica A4 strany. Obsahuje zadefinovanie hlavného ústredného cieľa práce plus čiastkových cieľov práce. Cieľ práce sa objavuje postupne viackrát v práci, v jej jednotlivých častiach (abstrakt, úvod, ale nemôžeme ho zabudnúť spomenúť aj v záverečnej časti práce).

Nezabudnime na:

- jasné, zrozumiteľné a jednoduché formulovanie cieľa výskumu práce,
- cieľ musí korešpondovať s názvom diplomovej práce,
- písať na ½ až ¾ strany,
- všeobecný cieľ rozvrhnúť do parciálnych cieľov.

 Pozn.: **Ak pracujeme kvantitatívnou stratégiou s použitím dotazníkovej metódy a máme vybrať tému, následne si nájdeme výskumy, odvodíme z nich hypotézy, k hypotézam identifikujeme indikátory a k nim zostavíme otázky do dotazníka – nie opačne.**

Téma – výskum – hypotézy – indikátory – otázky do dotazníka

Príklad:

Cieľom nášho výskumu je zmapovanie súčasnej situácie v oblasti primárnej prevencie alkoholovej závislosti mládeže na vybraných stredných školách Kysuckého regiónu, podľa typu stredných škôl: gymnázia, stredné odborné školy a stredné odborné učilišťa...

Hlavný cieľ sme sledovali prostredníctvom čiastkových cieľov, v ktorých sme zisťovali a analyzovali:

- súvislosti s konzumáciou alkoholu,
- súvislosti s pohlavím a vekom participantov,
- názory mladých ľudí na realizáciu primárnej prevencie
- postoje na trávenie voľného času mladých ľudí.

2.2 ZÁKLADNÝ A VÝBEROVÝ SÚBOR

Základný súbor je populácia (koho môžem skúmať). Výberový súbor je vzorka populácie (koho skutočne som skúmal). Vo výberovom súbore sa zameriavam = kto mohol

byť respondent, kto boli respondenti a na základe čoho sme ich vyberali. **Uvádzame formou deskripcie (opisu).**

Nezabudnime na:

- vhodné uviesť miesto výskumu so zdôvodnením jeho výberu,
- odporúča sa výber participantov podľa skúmaného sociálneho problému či sociálneho javu,
- charakteristika skúmanej vzorky – uvádzame výberový, ale aj základný súbor, (kto sú participant, z kade sú, ich počet, atď.), akú vzorku respondentov, prečo túto a nie inú...
- časový úsek počas realizácie výskumu,
- spôsob a dôvod výberu výskumnej vzorky,
- charakteristika participantov podľa demografických údajov, ak súvisia s hypotézami.
- odporúča sa minimálne 120 respondentov resp. podľa sociálneho problému.
- **respondent = participant (t.j. účastník, označovaný aj ako dopytovaný, abonent),**
= **proband** (jedinec, ktorý je predmetom skúmania).

Vyhýbame sa výberu vzorky zo sociálnych sietí, údaje z nich môžu skresliť zistené výsledky a tým byť validné.

Vzorka pri kvalitatívnom výskume je:

- malá,
- účelovo vybratá,
- spĺňa prísne kritériá (na osobnosť, predchádzajúcu a súčasnú angažovanosť, kritériá špecifické pre konkrétny výskumný problém).

STANOVENIE VÝBEROVÉHO SÚBORU

- **Základný súbor:** sú to všetci ľudia, veci, javy, či procesy, o ktorých chceme získať sústavu poznatkov pozostávajúcu z racionálne zdôvodnených a konzistentných výpovedí a ktoré dokážeme na záver formulovať v prijatom jazyku vedy a ktoré sú na viac overiteľné.
- **Výberový súbor:** nemožnosť poznávať celý základný súbor, vedie k nutnosti vybrať objekty (prvky), ktoré dokážu reprezentovať základný súbor.
- **Reprezentatívny súbor:** je to súbor, keď sa v praxi podarí realizovať s vysokým stupňom pravdepodobnosti možnosť výberu prvkov základného súboru do súboru výberového.

Príklad:

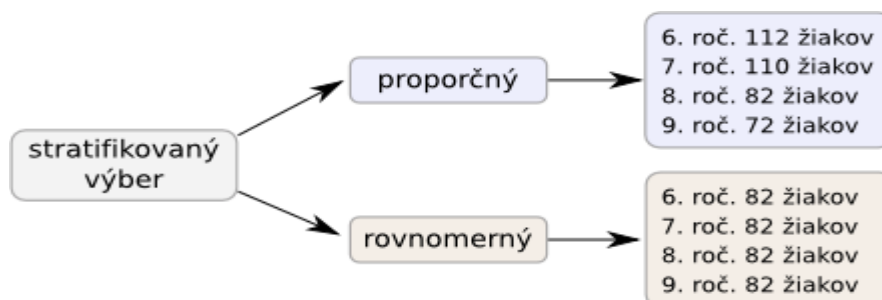
Cieľom výskumu je zistiť stav sociálnej prevencie sociálno-patologických javov v stredných školách BA kraja.

- **základný súbor** – všetky stredné školy BA kraja
- **výberový súbor** a zároveň **reprezentatívny súbor** – vyžrebovať školy, kde bude pomerne zastúpený počet škôl podľa:
 - zriaďovateľa (štátne, cirkevné, súkromné),
 - typu (gymnázia, SOŠ, konzervatória),
 - veľkosti sídla,
 - a pod.

Výberový súbor môže byť:

Náhodný výber (pravdepodobnostný, reprezentatívny) – napr. žrebovaním (mená ľudí sa označia číslom na lístočky – ťahanie z urny). Môže byť: jednoduchý a viacstupňový.

- **Stratifikovaný výber** - Základný súbor sa rozloží podľa niektorého podstatného znaku – napr. počet žiakov v triedach. Potom výber môže byť: Proporčný alebo Rovnomerný

- **Mechanický výber** - môže obsahovať **periodicitu**. (napr. telefónny zoznam, rímske légie – starý spôsob).
- **Zámerný výber** - na základe určenia relevantných znakov, ktoré sú pre dané skúmanie dôležité. V kvalitatívnom výskume sa vždy jedná o zámerný výber.
- **Dostupný výber** – ak výskumník „berie, čo má poruke“ – vyberá podľa znakov, ktoré sám určí.

➤ Príklad:

Náš výskum sme uskutočnili na stredných školách v Kysuckom regióne od 6. februára 2022 do 28. marca 2022 z dôvodu zamerania témy na tento región, pretože študenti v ňom dosahujú jedni z najlepších výsledkov. Skúmanú výberovú vzorku tvorili študenti všetkých typov stredných škôl: gymnáziá, stredné odborné školy a stredné odborné učilišťa.

Jednotlivé školy sme vybrali stratifikovaným výberom, kde sme základný súbor následne rozložili podľa typu strednej školy.

Vzorku tvoril súbor 300 študentov vo veku od 15 do 18 rokov. Zloženie súboru respondentov tvorilo 44,66 % mužov a 55,34 % žien. V kysuckom regióne je...

Malý rozsah výberového súboru nie je reprezentatívny a preto v tomto prípade výsledky výskumu nie je možné zovšeobecniť na celú populáciu (spoločnosť). Nie je vhodné ak 1 respondent rovná sa 1 % (početnosť), preto pre diplomovú prácu sa odporúča pri kvantitatívnom výskume rozsah súboru cca 120 respondentov a viac (záleží však od typu výskumnej vzorky a od počtu premenných, ktoré skúmate; čím ich je viac, tým by mal byť rozsah výberového súboru väčší). Nasledujúca tabuľka podľa Gavoru (2001) je orientačným ukazovateľom:

Tabuľka 4 Veľkosť základného a výberového súboru

veľkosť základného súboru	odhad veľkosti výberového súboru
100	80
200	135
300	169
400	196
500	217
1000	278
1500	357
10000	370

Zdroj: Gavora, 2001

+ Interpretácia (stručný popis, čo je uvedené v tabuľke.....)

 Pozn. 1: Dávajte si pozor, aký výskumný súbor si vyberáte. Napríklad: Vaším cieľom výskumu je zistiť vplyv rozvodu na maloleté dieťa. **Najvhodnejším súborom** budú rodičia, ktorí sú rozvedení a majú dieťa alebo odborníci, ktorí pracujú s danou skupinou. Nesprávnym výskumným súborom budú napr. všetci kolegovia v práci, priatelia na fb – takýto výskumný súbor by nebol validný (spol'ahlivý – neviete podrobne, kto sú tí respondenti a či oni naozaj vyplnili dotazník alebo ho preposlali niekomu inému na vyplnenie a či sa medzi nimi

nenachádzajú skrytí odporcovia alebo protagonisti) a výsledky by boli skreslené, nakoľko kolega z práce, ktorý nie je ženatý a nemá dieťa, nevie relevantne posúdiť, aký dopad má rozvod na dieťa.

Za výskumným súborom „treba ísť“, vyvarujte sa rozposielaniu dotazníkov cez facebook, nebude spoľahlivý = platný (validný)!!!

- ✚ Pozn. 2: Ak porovnávate podiel počtu mužov a žien, treba mať ich rovnomerné zastúpenie.
- ✚ Pozn. 3: Ak majú participantí v rámci položenej otázky možnosť vybrať viacero položiek (odpovedí) a vyhodnocujete získané údaje percentuálne, percentuálne zastúpenie jednotlivých položiek – t. j. na možnosť a/ odpovedalo toľko participantov, možnosť b/ toľko participantov, možnosť c/ toľko.... atď.), sa vypočíta súčtom (sčítaním) všetkých odpovedí na jednotlivé položky spolu, z ktorých potom počítame koľko odpovedalo za možnosť a/, koľko za možnosť b/, možnosť c/, atď. Aby percentuálne súčet položiek, na ktoré sa odpovedalo, bol 100 %. To znamená, nepočítame z počtu participantov, ktorí odpovedali na položenú otázku, pretože jeden participant mohol označiť viacero položiek, ale počítame z celkového súčtu odpovedí.
- ✚ **Pri výskume je dôležité skúmať validitu, t. j. spoľahlivosť a platnosť získaných výsledkov vzhľadom na skutočnosť!!!**

2.3 VÝSKUMNÉ HYPOTÉZY A INDIKÁTORY

Hypotézy a indikátory – odrážajú prehľad skúmaných výskumov. Výskumník pri tvorbe hypotéz vychádza z rôznych zdrojov. Je to štúdium danej problematiky vo vedeckej literatúre, osobná skúsenosť, profesijná prax a diskusie s kolegami. Je potrebné pri nich uvádzať zdroj (**Priezvisko, rok, prípadne aj stranu - ak doslovne citujem**). Je to oznamovacia veta, ktorá končí bodkou. Hypotézy sú založené na empirických zdrojoch alebo teóriách.

teória → hypotéza → testovanie hypotézy → obohatená teória

Hypotézy stanovujeme pri kvantitatívnej stratégii výskumu.

Najprv je potrebné formulovať problém – pri kvantitatívnom aj kvalitatívnom výskume. Problém je bezprostredne neriešená úloha. Je to otázka, na ktorú nevieme bezprostredne odpovedať.

✚ **Problém, má spravidla formu opytovacej vety alebo výroku.**

Príklad:

Výskumná téma: Profesia sociálneho pracovníka v súčasnej spoločnosti.

Danú tému môžeme rozpracovať (skúmať) z viacerých hľadísk – t.j. môžeme riešiť viaceré problémy.

Výskumné problémy:

- Charakteristické prvky sociálnej práce ako profesie.
- Spokojnosť s profesiou u mladých pracovníkov.
- Pohľad verejnosti na profesiu sociálneho pracovníka.

Nevýskumný problém

- Nie všetky problémy a otázky sa dajú riešiť empirickým výskumom. Existujú také **problémy a otázky, na ktoré nie je možné získať v teréne údaje.**

Príklad:

Ako vplýva sledovanie akčných filmov na agresívne správanie detí mladšieho školského veku?

Typy výskumných problémov:

Deskriptívne (opisné) výskumné problémy

Relačné (vzťahové) výskumné problémy

Kauzálne (príčinné) výskumné problémy

Vedecké hypotézy sa dajú formulovať len pre relačné a kauzálne výskumné metódy!

HYPOTÉZY (vysvetlenie)

Ako píše Gavora (2001, s. 59): „**hypotéza má mať základné charakteristiky**“:

- Hypotéza je tvrdenie. Vyjadruje sa oznamovacou vetou. Na konci výskumu musíme toto tvrdenie prijať, alebo vyvrátiť.
- Hypotéza vyjadruje vzťah medzi dvoma premennými.
- **Hypotéza sa musí dať testovať. Jej premenné sa musia dať merať alebo kategorizovať (operacionalizácia). Testovanie hypotéz alebo aj overovanie hypotéz je proces, v ktorom sa overuje, či hypotéza je pravdivá alebo nie.**

- **Hypotéza je výskumný predpoklad. Vyjadruje určitý názor výskumníka na základe osobnej skúsenosti, profesijnej praxe, diskusie s kolegami, ale najmä naštudovanej odbornej literatúry, ktorú spracoval v časti súčasný stav poznania, kde uvádza názory, postoj, pohľad a stanovisko odbornej verejnosti z doposiaľ zrealizovaných výskumov.**
- **Hypotéza nemá protirečiť empirickým faktom.**
- Hypotéza nemá protirečiť vedeckým teóriám, ktorých pravdivosť bola v danej oblasti dostatočne dokázaná.
- **Pri formulovaní hypotéz vychádzame z názvu témy diplomovej práce (aby súviseli so spracovanou problematikou).**
- **Hypotéza je jasné, zrozumiteľné a jednoduché tvrdenie!!!**
- jedna hypotéza = jedno tvrdenie,
- tvorí sa krátkou oznamovacou vetou,
- **hypotéza sa overuje aspoň 3 otázkami z dotazníka a buď dôjde k situácii, že sa:**
 - ✚ potvrdila a platí = verifikovaná hypotéza,
 - ✚ nepotvrdila a neplatí, t. j. bola zamietnutá = falzifikovaná hypotéza.
- **Ku každej hypotéze môžeme povedať, že buď platí alebo neplatí, iné tvrdenie neexistuje! (nemôže platiť čiastočne!),**
- **nepoužívať termín „predpokladáme”,**
- musí vychádzať z doterajších poznatkov,
- musí byť v zhode s faktami alebo objasňovať väčšinu faktov, ktorých sa týka, prípadne musí byť použiteľná aj na javy, ktoré v čase formulovania hypotézy nie sú známe,
- musí byť overiteľná.
- Do hypotéz sa nemajú dávať žiadne vekové hranice, žiadne číselné údaje (viac než tretina respondentov hovorí, že), žiadne percentá, žiadne zlomky. Do hypotéz nepíšeme ani aký to je región – to sa píše do diskusie.
- Hypotéza len porovnáva dve premenné a prostredníctvom hypotézy máme dokázať či to platí, alebo neplatí !!!!!
- **odporúčame minimálne tri hypotézy a maximálne päť hypotéz**
- **ideálne ak máme jednu hlavnú hypotézu a 3 hypotézy z nej vychádzajúce**
- postupovať podľa metodológie výskumu v sociálnej práci (napr. predmety: Metodológia výskumu v sociálnej práci, Základy aplikovanej štatistiky, Metodológia kvalitatívneho výskumu)

Hypotéza: hypotéza – operacionalizácia – ukazovatele (indikátory)

- 2 skupiny hypotéz:
 - 1. **hypotézy jednoduché – nepoužívame v diplomovej práci.**
 - 2. **hypotézy zložené, zložité – treba sa im venovať v diplomovej práci.**

Výskumné problémy, pri ktorých sa hypotézy neformulujú:

Nie každý výskum je založený na hypotézach. Výskum, ktorý je deskriptívny (presne niečo opisuje, pýta sa v akej podobe sa niečo vyskytuje, v akom čase, počte, frekvencii, intenzite a pod. Výskum skúma jeden alebo niekoľko javov -premenných-, medzi ktorými však výskumník neskúma vzťah. Zachytáva ich samostatne) a ktorý má len **jednu premennú**, nemôže mať hypotézy.

V takom prípade výskumníkovi stačí formulovať výskumnú otázku:

- *Ako vyzerá typický deň slobodnej matky?*
- *Aké sú prejavy agresivity v škole?*

Ak však použijete 2 premenné, hypotézy sa dajú formulovať.

Hypotézy:

- *Slobodná matka má menej času venovať sa svojim aktivitám ako vydatá matka.*
(Priezvisko, rok) – uvádzame pri všetkých hypotézach
- *Agresivita žiakov je viac zastúpená na štátnych školách ako na súkromných školách.* (Priezvisko, rok)

Postup pri tvorbe hypotéz v poradí:

Vstupná (všeobecná) hypotéza – nie je možné ju bezprostredne verifikovať, má podobu všeobecnej úvahy. Predstavuje základné nasmerovanie skúmania.

- príklad: ďalšieho vzdelávania sa ľudia zúčastňujú z rôznych dôvodov, odlišnosť ktorých je daná osobnostnými, pracovnými a ďalšími charakteristikami.

Pracovná hypotéza – je konkretizáciou vstupnej hypotézy, vyjadruje vzťah medzi určitými premennými skúmaného objektu.

- príklady:
 - H1 Dôvody osôb ďalšieho vzdelávania sa líšia podľa pohlavia.
 - H2 Dôvody osôb ďalšieho vzdelávania sa líšia podľa ich veku.
 - H3 Dôvody osôb ďalšieho vzdelávania sa líšia podľa ich dosiahnutého vzdelania.

Štatistická hypotéza – je spresnením pracovných hypotéz, kedy daný výrok bude na základe štatistických testov potvrdený alebo nie.

- príklad:

H1 Dôvody osôb ďalšieho vzdelávania sa líšia podľa pohlavia. – rozloží sa do niekoľkých štatistických hypotéz

H1.1 Dôvodom žien pre ďalšie vzdelávanie je ich rekvalifikácia.

H1.2 Dôvodom žien pre ďalšie vzdelávanie nie sú ich mimopracovné aktivity.

H1.3 Dôvodom žien pre ďalšie vzdelávanie nie je potreba zvýšenia kvalifikácie.

H1.4 Dôvodom mužov pre ďalšie vzdelávanie nie je ich rekvalifikácia.

H1.5 Dôvodom mužov pre ďalšie vzdelávanie sú ich mimopracovné aktivity.

H1.6 Dôvodom mužov pre ďalšie vzdelávanie je potreba zvýšenia kvalifikácie.

Indikátory – vek, známky, veci, čo obsahujú hypotézy. Sú to ukazovatele, ktorým snímujeme sociálny jav. **Uvádzame pod každou hypotézou.**

Rozdeľujeme ich na:

- **kvalitatívne/nominálne znaky**: (nedajú sa merať a nedajú sa zaradiť do poradia) – príklad: pohlavie, kraj, národnosť, druh školy...
- **kvantitatívne: - ordinálne/poradové** (môžeme ich zaradiť do poradia, ale nevieme koľko krát) – príklad: veľkosť obce, stupeň súhlasu z niečím, dosiahnuté vzdelanie.., (je ich vždy najviac)
 - **kardinálne/číselné** (čokoľvek čo môžeme merať a zaradiť do poradia, sú premenné) – príklad: vek, výška príjmu... .

Príklad:

Študenti humanitných odborov sú úspešnejší pri vyhľadávaní odborných literárnych prameňov v univerzitnej knižnici ako študenti prírodovedných odborov.

Indikátory: - *čas* (za ktorí študenti vyhľadajú určitý počet odborných literárnych prameňov).

🚩 Pozn. pozri podkapitolu 2.1 Kvantitatívny výskum.

2.4 ZÁVISLÉ A NEZÁVISLÉ PREMENNÉ

Závislé a nezávislé premenné veličiny – popisujú čo závisí od čoho. ČO otázka v dotazníku to premenná. Je potrebné uviesť závislé (problém práce napr. drogová závislosť = postoje, názory, súhlas s niečím) a nezávislé premenné (kraj, vzdelanie, vek, pohlavie, vierovyznanie...).

Každú zloženú hypotézu tvoria dve premenné:

- nezávisle premenná kontra závisle premenná:
- **NP x ZP**

NP – *nezávislá, ťažko meniteľná, má charakter objektívnej premennej*

ZP – *závislá, subjektívna, je ovplyvniteľná, meniteľná, na niečom závisí*

NP – pohlavie, vek, bydlisko, stupeň vzdelania

ZP – má charakter – spokojnosť, dôležitosť, názor na niečo, postoj k niečomu, výskyt niečoho

- **Z metodologického hľadiska správne hypotézy:**

Príklad 1:

Čím vyšší vek matky, tým je väčšia pravdepodobnosť výskytu mentálneho postihnutia u detí. (Tvorca – treba vždy uvádzať pri každej hypotéze!!!)

NP – vek matky

ZP – výskyt mentálneho postihnutia

Príklad 2:

Ženy sú s platom sociálneho pracovníka spokojnejšie ako muži.

NP – pohlavie

ZP – spokojnosť s platom

Príklad 3:

Participantí s vyšším vzdelaním sú priaznivci pravicových strán. – čím vyššie vzdelanie, tým viac preferujú pravicové strany

NP – vzdelanie

ZP – preferencia strany

Príklad 4:

Participantí s vyšším vzdelaním majú väčšiu možnosť pracovného uplatnenia. (správna hypotéza)

NP – vzdelanie **ZP** – pracovné uplatnenie

Z metodologického hľadiska nesprávna hypotéza:

Príklad 5:

Čím vyšší vek matky a čím starší vek otca, tým väčšia pravdepodobnosť výskytu mentálneho postihnutia u dieťaťa.

- nesprávna hypotéza!!

NP – vek matky a vek otca

ZP – výskyt mentálneho postihnutia

2 x príčina a 1 x následok (čím – čím – tým)

Jednoduchá hypotéza neskúma vzťahy medzi premennými. Jednoduchá hypotéza je prosté, jednoduché konštatovanie k téme práce. **Jednoduchú hypotézu môžeme použiť iba tak do bakalárskej práce.**

Príklad 6:

V posluchárni A tvoria väčšinu poslucháčov ženy. (jednoduchá hypotéza: nepoznáme dôvod – závisle premennú)

Príklad 7:

Na Slovensku je vysoká nezamestnanosť. (je to fakt – neskúma prečo je vysoká nezamestnanosť)

Príklad: Na základe nami určených cieľov sme si stanovili tieto štyri pracovné hypotézy:

Hypotéza 1: *Ženy sú s platom sociálneho pracovníka spokojnejšie ako muži.*

Hypotéza 2: *Čím vyšší vek matky, tým je väčšia pravdepodobnosť výskytu mentálneho postihnutia u detí.*

Hypotéza 3: *Priaznivci pravicových strán majú vyššiu životnú úroveň než sympatizanti ľavicových strán.*

Hypotéza 4: *Čím vyššia životná úroveň obyvateľov, tým viac inklinujú k politike európskej únie.*

V hypotézach sa medzi premennými vyjadrujú **rozdiely, následky** alebo **vzťahy**.

▪ Rozdiely:

Vzťah medzi dvomi rovinami premennej sa vyjadruje druhým stupňom prídavného mena alebo príslovky a výrazmi:

- viac ako ...,
- menej ako ...,
- častejšie ako ...,
- intenzívnejšie ako,
- vyššie ako ...,

- ✚ skoršie ako ...,
- ✚ frekventovanejší ako ..., atď.

Študenti externej formy štúdia majú zodpovednejší prístup k štúdiu ako študenti dennej formy štúdia.

▪ **Následky:**

Hypotézy sa však dajú formulovať aj pomocou výrazov vyjadrujúcich príčinu a následok ak-tak, čím-tým.

Čím je vyšší príjem sociálneho pracovníka, tým je vyššia starostlivosť o klienta.

Ak sa zníži stres žiakov, tak klíma triedy bude priaznivejšia.

▪ **Vzťahy:**

Vo výskume, ktorý zisťuje smer a silu vzťahov medzi premennými. Pozitívny vzťah, negatívny vzťah. Vzťahy medzi premennými sa v takýchto výskumoch vypočítajú pomocou korelačného koeficientu.

Medzi vzdelaním rodičov a inteligenciou dieťaťa je pozitívny vzťah.

Medzi záujmom žiakov o počítačové hry a ich prospechom je negatívny vzťah.

Pri stanovení hypotéz robíme následne **operacionalizáciu premenných v hypotéze** - je prevod výskumného problému pri východiskovej, alebo pracovnej hypotézy do empiricky skúmateľnej a testovateľnej podoby. Je to proces transformácie pojmov do podoby empirických indikátorov, resp. znakov, z ktorých by sme mohli usudzovať, alebo potvrdzovať prípadne vyvracať hypotézy. Inými slovami: aby bola hypotéza testovateľná, musí výskumník premenné operacionalizovať – vyjadriť v kategorizovateľných alebo merateľných ukazovateľoch. **Je to spôsob, akým budeme premenné v hypotézach merať, zisťovať, kategorizovať.**

Príklad:

Hypotéza 1: *Dievčatá podávajú v záťažových situáciách lepší učebný výkon ako chlapci.*

Operacionalizácia: Učebný výkon budeme v tomto prieskume zisťovať na konci školského roku testom vedomostí a zručností vlastnej konštrukcie.

- Vysvetlenie: uviedli sme, akým spôsobom budeme premennú „učebný výkon“ zisťovať, t.j. testom vedomostí a zručností.

Hypotéza 2: *Učitelia sú s podmienkami vyučovania viac spokojní na súkromnej strednej škole ako na strednej škole štátneho typu.*

Operacionalizácia: Spokojnosť učiteľov s podmienkami vyučovania budeme merať škálovaným dotazníkom vlastnej konštrukcie.

- Vysvetlenie: uviedli sme, čím budeme premennú „spokojnosť s podmienkami vyučovania“ merať, t.j. škálovaným dotazníkom.
- pri dotazníkovom zisťovaní pri operacionalizácii hypotéz uvádzame aj čísla otázok, ktorými overujeme potvrdenie/ nepotvrdenie hypotéz/y.

Testovanie hypotéz:

O štatistickom súbore môžeme mať určité predpoklady, ktoré je možné overiť tzv. testovaním hypotéz. Každé testovanie hypotéz je zamerané na overenie **základnej hypotézy**, tzv. nulovej hypotézy **H₀**. Oproti tejto hypotézy sa stanovuje tzv. **alternatívna hypotéza H₁**. Cieľom testovania hypotéz je rozhodnutie o prijatí alebo zamietnutí nulovej hypotézy. Ak na základe testovania hypotéz zamietame nulovú hypotézu, prijímame hypotézu alternatívnu.

Nulová hypotéza vyjadruje určitý predpoklad a musí byť stanovená vopred bez prihliadnutia k dátovému súboru.

Alternatívna hypotéza hovorí, čo platí, keď neplatí nulová hypotéza.

Vo všeobecnosti môžeme tvrdiť, že:

- nulová hypotéza sa stanovuje ako H₀: nie je rozdiel
- alternatívna hypotéza sa stanovuje ako H₁: je rozdiel.

Príklad:

H₀: Aritmetický priemer telesnej výšky žiakov triedy 6.A je rovnaký ako aritmetický priemer telesnej výšky žiakov 6.B.

H₁: Aritmetický priemer telesnej výšky žiakov triedy 6.A je iný ako v 6.B.

alebo

H₁: Aritmetický priemer telesnej výšky žiakov triedy 6.A je väčší ako v 6.B.

2.5 VÝSKUMNÉ OTÁZKY

Nemajú podporu v literatúre (neboli robené výskumy v danej oblasti) a snažíme sa my nájsť na ne odpovede. Končí vždy otáznikom a hľadáme pri nej nové hypotézy. Výskumné otázky tvoríme pri kvalitatívnej stratégii výskumu.

Výskumné otázky – rozdiely medzi hypotézou a výskumnou otázkou môžeme zadefinovať nasledovne:

- **Výskumná otázka** – nie je podložená literatúrou. Stanovujeme ich, ak nie sú zaznamenané vzťahy medzi premennými, t.j. skúma súvislosti a rozdiely medzi premennými a končí otáznikom.
- **Hypotéza** – je vždy podložená literatúrou.
- Môžeme však mať aj hypotézy, aj výskumné otázky, ak pre účely výskumu chceme skúmať nepoznané, to znamená **doplnenie výskumných otázok k hypotézam, ak nám nie je všetko známe - exploratívny výskum.**

Odporúčame počet výskumných otázok obdobne ako počet hypotéz (3 až 5).

Nevhodné výskumné otázky

Nie je vhodné formulovať **uzavreté výskumné otázky**, napr. tak, aby odpoveď znela áno, alebo nie. „*Majú sociálni pracovníci dostatok skúseností, aby vedeli diagnostikovať domáce násilie?*“

Správne: „*Aké skúsenosti majú sociálni pracovníci s diagnostikovaním domáceho násillia?*“

- Nie je vhodné formulovať otázky so **superlatívom** (tretím stupňom prídavného mena alebo príslovky). „*Ktorá je najlepšia metóda sociálnej práce?*“

Výskumníci často formulujú svoje výskumné problémy v opytovacej forme – stanovujú **výskumné otázky**.

Príklad:

Téma výskumu: Voľnočasové aktivity gymnazistov.

1. Zameranie výskumu:

- Aké druhy voľnočasových aktivít prevládajú u gymnazistov v danej lokalite?
- Aké zastúpenie majú aktívne a aké pasívne činnosti?
- Aké zastúpenie majú aktivity domáceho a aké inštitucionálneho typu?
- Aké sú v danej lokalite inštitucionálne podmienky na trávenie voľného času?

2. Zameranie výskumu:

- Ako chápu gymnazisti pojem voľný čas?
- Ako chápu gymnazisti pojem voľnočasová aktivita?
- Ako zdôvodňujú činnosť, ktorú vykonávajú vo svojom voľnom čase?
- Ako by si prípadne chceli zmeniť voľnočasové aktivity?
- Aké pohnútky alebo podmienky by mohli spôsobiť túto zmenu?

2.6 PREDVÝSKUM

Pozor, nezameniť pilotáž s predvýskumom. Cieľom pilotáže je zistiť, či je daný výskum v danej populácii (základný súbor – koho chceme skúmať) vôbec možný, či má zmysel, či dostaneme hodnotné dáta. Pilotáž = zistenie či výskum je vôbec možné uskutočniť na danej vzorke (skupine).

Predvýskum – predbežné opatrenie výskumu upozorňujúce na chyby výskumu. Jeho cieľom je poukázať, odhaliť, ktoré otázky sú v dotazníku problematické a s ktorými by mohli mať participanti problém. Realizuje sa na malej vzorke osôb z populácie (základného súboru), ktorú chcem skúmať cca 10 osôb. Aby sme získali hodnotné údaje, je potrebné predvýskum realizovať aj opakovane, aby sme vylúčili zlé otázky z dotazníka. Predvýskum môže mať podobu aj štandardizovaného rozhovoru v malej skupine ľudí, kedy predčítavame otázky nášho výskumu. Predvýskum odhaľuje nezrozumiteľnosť otázky alebo zistenie, že sme dali málo možnosti výberu odpovedí, prípadne otázka obsahuje odborné názvy, ktoré náš základný súbor nemusí poznať. V tejto časti je potrebné uviesť kedy sme predvýskum realizovali, kde a čo bolo vo výskume po jeho realizácii zmenené (počet otázok, znenie otázky, počet odpovedí) a koľko ľudí sa predvýskumu zúčastnilo.

Predvýskum má charakter predbežného ochranného opatrenia výskumu. Cieľom predvýskumu je overiť jednoznačnosť a zrozumiteľnosť otázok v dotazníku. Keď sa ukáže, že sme urobili zlý dotazník, robíme predvýskum ešte raz. Predvýskum robíme na tej populácii, na ktorej chceme robiť výskum. Predvýskum 5 – 10 participantov.

Výsledky predvýskumu: prebehol vtedy a vtedy, na takom počte respondentov, tam a tam, informácie, ktoré otázky sa ukázali ako problematické a za aké sme ich zamenili. K fatálnym chybám sa nepriznávame. **Skúmaná vzorka respondentov v predvýskume sa už nemá použiť v rámci realizácie samotného výskumu.**

2.7 METÓDY ANALÝZY DÁT

Metódy analýzy dát – ide o spôsoby overovania hypotéz a výskumných otázok (frekvenčné tabuľky, krížové tabuľky, grafy, koeficienty). Zahŕňa popísanie použitej metódy, kde zadefinujeme napr. aj typy grafov.

Frekvenčné tabuľky – prvostupňové triedenie dát – odpovede na otázky. Krížové tabuľky – 2 ukazovatele napr. podľa pohlavia. Grafy. Štatistické koeficienty.

Spôsob spracovania získaných údajov (napr. - štatistické spracovanie = percentuálnou metódou, škálovanie, korelácia, smerodajná odchylka; - chi kvadrát - je súčet

umocnených rozdielov medzi pozorovanými (B) a očakávanými (E) hodnotami, vydelené očakávanou početnosťou (E), $X^2 = \sum (B - E)^2 / E$. Testuje nulovú štatistickú hypotézu.).

Do pozornosti:

V rámci podkapitoly uvedieme:

- **Druh a metódu výskumu akú sme použili, aj s odôvodnením jej výberu a jej popis**
 - t. z. uvedieme či sa jednalo o kvantitatívny, kvalitatívny alebo integrovaný výskum, uvedieme akú metódu sme vybrali a prečo (odvoláme sa na autora) a jej popis,
 - ~ napr. rozhovor – popíšeme ho:
 - či bol štruktúrovaný, pološtruktúrovaný, pripravený, náhodilý,
 - ~ napr. dotazník – popíšeme ho:
 - **štruktúra: z akých častí sa dotazník skladal a ich zameranie** (napr. v úvode dotazníku bolo oslovenie, inštrukcie k jeho vyplneniu a skladal sa z 3 častí: 1. časť sa týkala otázok 1 až 5, ktoré boli zamerané na zistenie; 2. časť dotazníka tvorili otázky 6 až 12, ktorými sme; 3. časť tvorili demografické položky),
 - **typy otázok** (otvorené, polootvorené, uzavreté).
 - **počet rozdанных dotazníkov a ich návratnosť**, koľko ste ich vyhodnotili (platné),
- **Ďalej uvedieme výber, aký sme použili:**
 - a) výberové šetrenie
 - b) vyčerpávajúce šetrenie
- **Uvedieme spôsob realizácie výskumu**, t.j. akým spôsobom sme distribuovali dotazník, viedli rozhovor, či získali (spracovali) kazuistiku, prípadovú štúdiu

- formou dotazníka:

priamy spôsob - distribúcia a zber dotazníkov sa realizuje v priamom, osobnom kontakte s respondentom;

nepriamy spôsob - distribúcia a zber dotazníkov sa realizuje v sprostredkovanom, či už písomnom alebo poštovom kontakte (listom, elektronicky) s respondentom;

kombinovaný spôsob – t. j. obidva spôsoby). Spôsob akým prebehne administrácia (realizácia) má veľký vplyv na objektivitu získaných informácií a návratnosti dotazníkov.

- formou rozhovoru/ interview: – osobne alebo telefonicky,

- *formou kazuistik/ prípadových štúdií, atď.* – akým spôsobom ste ich získali

- ✚ uvedenie času realizácie výskumu (kedy boli dotazníky rozdane/ vrátené, kedy prebiehal rozhovor, atď.),

Príklad:

Realizovali sme kvantitatívny výskum a použili sme metódu dotazníka, lebo podľa autora Gavoru (2008) je táto metóda vhodná pri, . Dotazník okrem zisťovania základných demografických údajov – vek a pohlavie obsahoval 19 otázok. 5 z nich bolo z uzavretou konštrukciou, 1 dichotomická, 6 podľa Likertovej škály sumovaných odhadov, 4 polootevorené a jedna otvorená. Dotazník bol anonymný a je prílohou A diplomovej práce...

Pri spracovaní empirických údajov sme použili matematicko-štatistické metódy, ktoré poskytuje Microsoft Office Excel 2010. Pri vyhodnocovaní konkrétnych dotazníkových otázok...

Dotazník – je cielený na konkrétnu sociálnu skupinu (**cca 120 a viac participantov** – čím väčší počet premenných, tým by mal byť rozsah výberového súboru väčší),

✚ Štruktúra dotazníka:

- **vstupná časť** sa skladá:
 - z hlavičky (názov a adresa inštitúcie, ktorá dotazník zadáva a (alebo) meno autorov dotazníka
 - vysvetlenia cieľov, význam odpovedí – motivácia k vráteniu
 - pokyny k jeho vyplneniu,
- **stredná časť** – obsahuje vlastné otázky. Zoradenie nezodpovedá vždy logike. Na úvod sú otázky ľahšie, príťažlivejšie, aby respondentu neodradili, potom nasledujú ťažšie a menej zaujímavé, ku koncu sú otázky dôvernejšieho charakteru. Na koniec sa dávajú faktografické otázky, respondent môže byť unavený, nie sú náročné
- **koniec dotazníka** – poďakovanie respondentovi.

✚ Dotazník podľa Hanáčka a Javorku (2010) * sa spravidla skladá zo 4 typov otázok:

1. **zisťovacie otázky** – majú charakter zisťovania (uzatvorené otázky – napr. Ako ste spokojný so svojim zdravím?),
2. **filtračné otázky** – napr. Ste fajčiar? Koľko denne vyfajčíte cigariet? (uviest' predpokladaný výber, napr. 5, 10 cigariet, 1 krabičku),

3. **kontrolné otázky** – napr. Uvažujete o tom, že prestanete fajčiť a z akých dôvodov?,
4. **demografické, t. j. kategorizačné** (vek, pohlavie, bydlisko, vzdelanie, profesia).

Druhy otázok:

▪ **Uzavreté položky:**

- Dichotomická ponuka – áno/nie
- Jednoduchý výber – respondent si vyberá z ponúknutých možností jednu
- Viacnásobný výber – výber maximálne určený počet z ponúknutých možností
- Poradové hierarchie – k možnostiam sa priradzuje poradové číslo alebo body

▪ **Otvorené**

- štruktúrované
- neštruktúrované

▪ **Polouzavreté** – kombinácia predošlých dvoch

Ďalšie druhy otázok:

Škálované – podľa stupnice

Identifikačné – demografické – dávajú sa na koniec dotazníka

Nepriame a projekčné otázky

Sugestívne – nesprávne formulované „Sú podľa Vás fyzické tresty humánne?“

Kontrolné otázky– zvyšujú validitu

L-otázky – na zistenie kontroly úprimnosti respondenta sa používajú lži-otázky. Sú zamerané na správanie, ktoré síce nezodpovedá spoločenskej norme, ale ľudia sa ho predsa dopúšťajú. Výskumník vsadí do dotazníka niekoľko takýchto otázok, zamieša ich medzi ostatné. Keď respondent na väčšinu L-otázok odpovie proti očakávaniu, je možné predpokladať, že ani pri ostatných otázkach nie je možné počítať s hodnovernosťou jeho odpovedí. Takýchto respondentov je potom možné z výskumného súboru vyradiť. (*Boli ste už niekedy nahnevaný?*)

POŽIADAVKY NA POLOŽKY

- **Položky majú byť krátke**
- **Položky majú byť jednoznačné**
- **V jednej položke sa pýtajme len na jednu vec**
- **Nekladieme sugestívne otázky**
- **Na citlivé témy sa radšej pýtajme nepriamo** (príjem, sexualita, vek...)

- **Dotazník je určený pre konkrétnu sociálnu skupinu** (nie pre populáciu – pre všetkých) – deti ZŠ, nezamestnaní, seniori, Musí byť zrozumiteľný, vyvarovať sa cudzím, nezrozumiteľným slovám. Nedávať veľmi veľký počet otázok. **Jeho vyplňanie by nemalo presiahnuť 30 minút. V dotazníku nedávať veľmi veľký počet otázok (cca 20). Otázky nekoncepujeme štýlom, že sa odvolávame na iné znenie otázky** (t.j. napríklad: ak ste na otázku číslo 2 odpovedali za b) nie, pokračujte až otázkou číslo 5 – dopytovaný tomu nemusí správne porozumieť).
- **k overeniu správnosti, zrozumiteľnosti a vhodnosti formulácie otázok slúži predvýskum = dotazník sa najprv rozdá malej vzorke skúmaných osôb („vychytáme“ tým prípadne nedostatky dotazníka – jeho neporozumenie participantmi).**

Rozhovor – jedna z najvýznamnejších metód skúmania. Spravidla ho bezprostredne vedíme so skúmanou osobou za účelom jej skúmania prípadne lepšieho poznania **(vhodné uskutočniť so 7 - 8 osobami v trvaní max. 40 min.)**.

- **individuálny** – štruktúrovaný, pološtruktúrovaný, neštruktúrovaný,
- **interview** – je rozhovor o predmete skúmania s inou osobou prípadne skupinou, alebo
- **skupinová diskusia,**

Pozorovanie, štúdium dokumentov

Priame – zjavne, skryté, štandardizované, neštandardizované, zúčastnené,

Nepriame – zo záznamu,

Kazuistiky, prípadové štúdie (spracovať ich 5 až 7),

Vid'. predmet **Kazuistický seminár** (2. roč. I. stupňa vysokoškolského štúdia)

Anketa – je tvorená pre veľmi širokú skupinu respondentov, má málo otvorených a dichotomických otázok, **(pre účely sociálnych vied sa nehodí a ak, potom v kombinácii s ďalšou metódou).**

- ✚ **Odporúčame: Pri uvádzaní odôvodnenia výberu metódy výskumu (akú metódu som použil pre zber, spracovanie dát), opierajte sa o názor odborníka, čo on o danej metóde „hovorí“ (... je vhodné použiť pri takom, výskume, lebo) – čiže ho odcitujem / odparafrázujem a daný prameň uvádzam aj v použitej lit.**

Príklad: Pre získanie dát sme zvolili štruktúrovaný rozhovor s otvorenými otázkami. Týmto typom rozhovoru sa redukuje pravdepodobnosť, že sa dáta získané v jednotlivých rozhovoroch budú výrazne štruktúrne líšiť. Tento typ rozhovoru je

vhodný, pokiaľ je výskum časovo limitovaný a nemáme možnosť ho opakovať. (Hendl, 2005).

Následne uvedieme daný prameň v zozname použitej literatúry:

HENDL, J. 2005. *Kvalitatívny výskum: základné metódy a aplikácie*. 2.vyd. Praha: Portál, 408 s. ISBN 80-7367-040-2.

Škálovanie

- Praktickým postupom kvantifikácie je škálovanie.
- Škála je prevedenie rozprestretia (jednotlivých polôh) jednej kvalitatívnej charakteristiky sociálneho javu do podoby číselnej postupnosti (kvantitatívny znak).
- Škála sa musí dať merať a diferencovať.
- Škály sa overujú a potvrdzujú: kvalifikovaný odhad expertov, metóda pokusu a omylu (zaradí sa do predprieskumu).

Škály z hľadiska možnosti a rozsahu matematicko-štatistického spracovania sa delia:

- Nominálne: vymenovanie
- Ordinálne (poradové)
- Kardinálne

Škály je možné ďalej členiť podľa ich tvorby a obsahu:

- **Posudzovacie škály** – vyjadrujú hodnotenie vlastností pomocou hodnôt od malých po veľké, od negatívnych po pozitívne. Hodnotenie sa môže vyjadriť číslom alebo graficky.
- **Bogardusova škála sociálnej vzdialenosti** – predstavuje hierarchicky usporiadané položky obsahujúce vymedzenie sociálnej vzdialenosti. Sociálna vzdialenosť sa vyjadruje slovami: sused, člen rodiny, priateľ ...)
- **Likertova škála sumovaných odhadov** – Každá jednotlivá položka je ohodnotená na kontinuu päť bodovou stupnicou vyjadrujúca v krajných polohách súhlas alebo nesúhlas s položkou. Táto škála je často využívaná v sociologických prieskumoch.

Príklad:

Voľný čas trávim najradšej v spoločnosti priateľov

úplne súhlasím súhlasím nemám vyhranený názor nesúhlasím úplne nesúhlasím

- **Guttmanova škalogramová analýza** – je to ordinálna škála, ktorá tvorí položky jednej kvality. Zaradenie v hierarchii znamená, že súhlas s vyššou znamená i súhlas s nižšou. **Postup je nasledujúci:** Definuje sa veľké množstvo položiek, ktoré majú vzťah ku sledovanému kontinuu. Z týchto položiek sa vyberajú na základe vyhodnotenia posudkov mnohých osôb tie, ktoré sú vzájomne prepojené a ich vzťah zodpovedá vyššie uvedeným požiadavkám.
- **Thurstoneova škála rovnako sa javiacich intervalov** – škálová hodnota sa priradzuje každému výroku. Rôzne hodnoty škály vyjadrujú rôznu mieru uprednostňovania alebo odmietania položky.
- **Intervalová škála** – môžete hodnotiť vlastnosti alebo javy na stupnici. Má rovnako veľké intervaly, čo ju zvyhodňuje matematicky, možno s ňou robiť vyššie matematické operácie.

Označenie stredných kategórií nie je pri intervalových škálach vždy nevyhnutné. Vždy je potrebné označiť prvú a poslednú možnosť (napríklad: 1 = veľmi zaujímavý; 5 = nudný).

- **Bipolárna škála** – má na krajných póloch protikladné výrazy. Používa sa často na hodnotenie osobnosti človeka. Introvert 1 2 3 4 5 Extrovert

Do pozornosti:

Vytvorte čo **najvhodnejšie protikladné pojmy**

Posudzované vlastnosti vyjadrite **tým istým slovným druhom**

Netvorte **protikladný výraz pomocou predpony "ne-"**

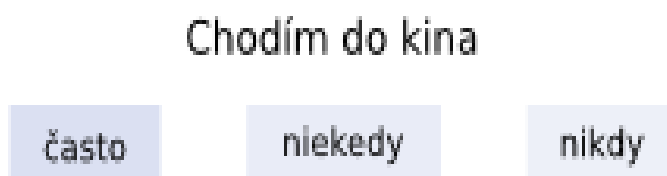
Formy škál

- **Numerické:**

- **Grafické:**

- **Slovné:**

- Symbolické:

Dnes sa cítim

Pravidlá pri zostavovaní škál

- Formulovanie vhodných výrokov:
 - spisovné,
 - jednoduché,
 - jednoznačné,
 - nesugestívne,
 - bez použitia cudzích slov,
 - bez dvojitého záporu.
- Vyhybanie sa stereotypu pri možnostiach odpovede
- **Vhodné označenie stupňov** - ako "väčšinou", "často", "zriedkavo"
- Výber primeraného počtu stupňov –párny (neumožňuje neutrálnu odpoveď), nepárny (je možnosť neutrálnej odpovede)

Vyhodnotenie škál

- Percentuálne vyhodnotenie
- Vyhodnotenie pomocou priemeru

2.8 ČASOVÝ A FINANČNÝ MANAŽMENT VÝSKUMU

Nie je povinný. Uvádzame časový a finančný manažment výskumu (časový plán – finančný rozpočet).

Časový plán zahŕňa vypracovanie projektu, prípravu výskumného projektu. Je to časový rámec od začiatku t. j. od štúdia literatúry, zhotovenie dotazníka, deň predvýskumu, zber dát, analýza dát, tvorba záverečnej výskumnej správy. (napr. príprava výskumného projektu 4 mesiace, tvorba dotazníka 2 mesiace, zber dát 1 mesiac...). Môže byť spracovaný aj do tabuľky.

Položky: Štúdium literatúry, vypracovanie dotazníka, zber dát, analýza, vypracovanie záveru. Každá tabuľka musí mať sumarizáciu, teda riadok SPOLU!

Tabuľka 1 Časový rámec

Príprava projektu	4 mesiace (október 2022 – január 2023)
Metodológia a tvorba dotazníka	3 mesiace (február – apríl 2023)
Predvýskum	1 mesiac (apríl 2023)
Zber dát	2 mesiace (máj – jún 2023)
Interpretácia dát	3 mesiace (júl – september 2023)
Diskusia, odporúčania pre prax	2 mesiace (október - november 2023)
SPOLU	15 mesiacov

Finančný rozpočet obsahuje popis nákladov na zber dát spolu. Tiež ho môžeme spracovať do tabuľky pre lepšiu prehľadnosť. Obsahuje výdavky spojené s tlačením dotazníkov, distribúciou dotazníkov, cestovné náklady, viazanie záverečnej práce, vytlačenie záverečnej práce a pod.

Tabuľka 2 Finančný rozpočet

Tlač dotazníkov	100,-€
Cestovné náklady	40,-€
Tlač a viazanie diplomovej práce	150,-€
Literatúra zakúpenie	200,-€
Literatúra požičanie	60,-€
SPOLU	550,- €

3.2.3 Výsledky výskumu

R – VÝSLEDKY – položíme si otázku, čo sa zistilo?

Výsledky obsahujú:

- Uvádzame len namerané dáta, resp. odpovede na výskumné otázky (bez komentárov).

Prezentácia odpovedí na hypotézy a výskumné otázky z 2. časti. Platí, že čím rozsiahlejší stav poznania iných autorov, tým rozsiahlejšia je táto časť práce.

+ Do pozornosti:

- popis zistení (výsledkov výskumu) sa spracúva grafickým znázornením (grafy, diagramy, schémy, atď.) alebo tabuľkami. **Ked' výsledok spracujeme do grafu, nedávame ho aj do tabuľkovej podoby a opačne.**

+ Upozornenie: dôsledne treba zvážiť akým spôsobom výsledok znázorním, t. z. do:

- **grafu, diagramu, schémy** – **Aký graf: koláčový, stĺpcový?** – musí byť vhodne znázornený, farebný (napr. nárast/ pokles nezamestnanosti je vhodné dať do stĺpcového grafu),

- **tabuľky** – musí byť prehľadná,

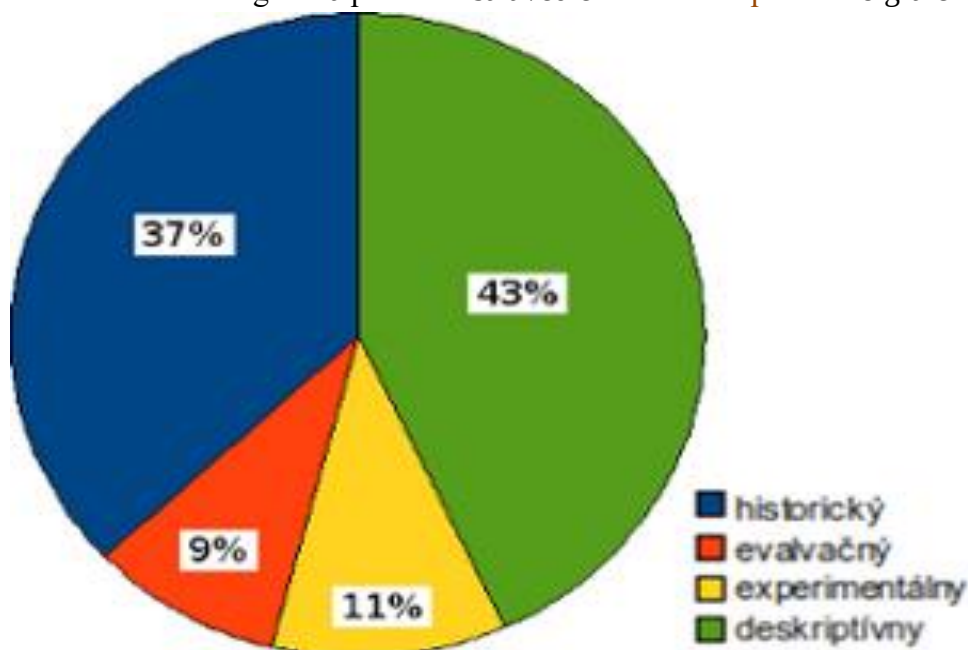
+ pozn. – v každom grafe, diagrame musí byť uvedená legenda (týka sa to aj tých grafov, ktoré boli spracované v teoretickej časti práce), **graf musí mať označenie, čo je na osy X a na osy Y,**

+ pozn. – do ilustrácie (grafu, diagramu, ...) a tabuľky nepíšeme znenie otázky z dotazníka (uvádza sa nad ňou).

- **Stručný popis** každej tabuľky, grafu (popísať POD, čo sa nachádza v tabuľke, grafe).
- **popis zistení musíme mať v súvislosti s hypotézami, výskumnými otázkami**

Príklad a) koláčový graf:

Znenie otázky z dotazníka – text text text text (a pod ňou graf s legendou, následne označenie a názov grafu a posledné sa uvedie **slovná interpretácia** o grafe formou vety).

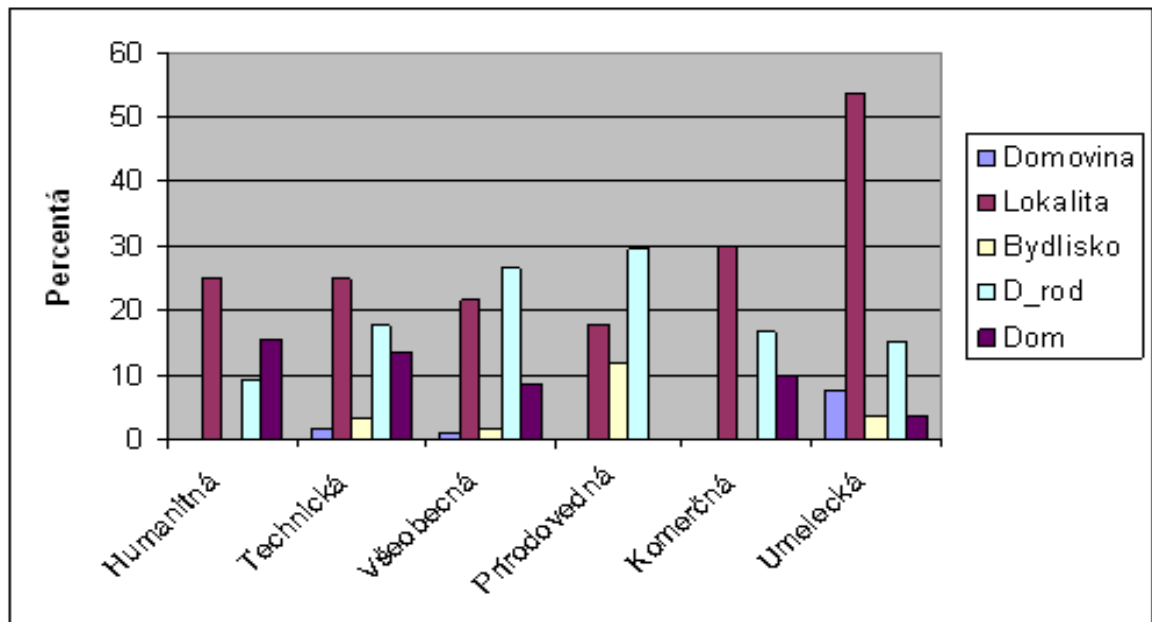
Graf 2 - Typy výskumov v štúdiách časopisu Pedagogická revue v rokoch 1993-2003

Interpretácia – Text text text text

- vhodné členiť na tretiu úroveň podľa výskumných otázok, ľahšie sa vyhodnotia aj hypotézy – bude prehľadnejšie spracované vyhodnotenie získaných faktov z dotazníka.

Príklad b) stĺpcový graf:

Názov otázky z dotazníka

Graf 3 - Porovnanie preferencie miesta podľa študijného odboru: Krajina s atribútmi domova

Interpretácia – Text text text text

- **v prípade kvalitatívneho výskumu** (rozhovor, interview, diskusia, kazuistika, prípadová štúdia, pozorovanie, atď.) je vhodné zhrnúť a uviesť podstatné údaje, t. z. spoločné ukazovatele do tabuliek (ak je to možné) aj s popisom k nim – vychádzajúc z výskumných otázok. **Samotný prepis rozhovoru, kazuistiky, prípadové štúdie, atď. umiestňujeme až do príloh.** Pre vypracovanie kazuistík sa používajú **záznamové hárky kazuistík, tie umiestňujeme rovnako do príloh.**

✚ pozn. – najprv uviesť v prílohe záznamový hárok kazuistiky – môže byť vyplnený ručne (na CD nosič a do EZP treba naskenovať) a následne dať prílohu kazuistiky. **Príklady záznamových hárkov kazuistík, typy kazuistík a ich štruktúra sú v publikácii:** HUČÍK, J. – HUČÍKOVÁ, A. 2010. *Kazuistika v sociálnej práci*. Bratislava : VŠZSP sv. Alžbety, 203 s. ISBN 978-80-89271-66-5.

✚ pozn. – čerpať info. tiež z prednášky Kazuistický seminár.

Príklad c) tabuľka:

- Spracovali sme 5 kazuistík, ktoré sme umiestnili do príloh. Do tejto podkapitoly uvedieme najdôležitejšie údaje z nich, ktoré sme skúmali vychádzajúc z výskumných otázok a zakomponujeme do tabuľky. **Napr. pri téme v ktorej sme zisťovali možnosti pracovnej integrácie občanov so zdravotným postihnutím znela jedna z výskumných otázok nasledovne: „Čo ovplyvňuje ľudí so zdravotným postihnutím v možnosti zamestnať sa na otvorenom trhu práce?“**
- Následne do tabuľky uvedieme hlavné ukazovatele z kazuistík, ktoré nám zodpovedajú na položenú výskumnú otázku a to údaje ako sú: mená participantov (pozmeniť ich kvôli zachovaniu anonymity), ich vek, pohlavie, dosiahnuté vzdelanie, či sú poberateľmi invalidného dôchodku, či sú zamestnaní, či využívajú pracovného asistenta v zamestnaní, spôsob akým si hľadali zamestnanie, aké iné peňažné príspevky dostávajú a pod. Pod takouto spracovanou tabuľkou uvedieme jej interpretáciu. Obdobne postupujeme pri ďalších výskumných otázkach, ktoré sme si položili. Dané tabuľky slúžia ako stručný prehľad, o čom boli kazuistiky, čo sme nimi zisťovali. V ďalšej kapitole (diskusia) výsledky kazuistík rozdiskutujete v konfrontácii s názormi, postojmi a výsledkami prác iných autorov.

Tabuľka 5 Možnosť uplatnenia sa na trhu práce osobami so zdravotným postihnutím

	Vek	Vzdelanie	Invalidný dôchodok	Zamestnanie	Pracovný asistent	Spôsob hľadania zamestnania
Petra H.	23	Stredoškolské s maturitou	áno	nie	nie	Úrad práce
Juraj D.	31	Vysokoškolské I. stupňa	áno	áno	nie	Agentúra podpor. zam.
Ján P.	28	Vysokoškolské II. stupňa	nie	áno	nie	Burza práce
Dana O.	43	Odborné stredoškolské bez maturity	nie	nie	nie	Úrad práce
Eva B.	48	Základné	áno	nie	nie	Známami

Tabuľka dokumentuje, že s najvyšším dosiahnutým vzdelaním našli všetci 5 uplatnenie na trhu práce a nikto z nich k práci nepotreboval činnosť pracovného asistenta. Z tabuľky ďalej vyplýva, že pri hľadaní a sprostredkovaní zamestnania sú viac dôležité vo svojej činnosti agentúry podporovaného zamestnávania a burzy práce ako úrady práce. = **stručný popis výsledkov.**

3.2.4 Diskusia a odporúčania pre prax

D – DISKUSIA

Obsahuje: uvádzanie o porovnaní nami zistených výsledkov s výsledkami iných výskumov vykonaných na danú tému. Vraciame sa späť k východiskám a porovnávame svoje výsledky s výsledkami iných autorov. Aby sme to mali s čím porovnať, musíme mať dostatočné množstvo hypotéz. Na tom to celé stojí a padá. Zvyčajne sa výskumami testuje teória. Snažíme sa v diskusii zovšeobecňovať.

Pri spracovaní diskusie si môžeme pomôcť týmito otázkami?

- Čo znamenajú zistenia, ktoré ste prezentovali v časti „Výsledky“?
- Konkrétnejšie, ako tieto zistenia potvrdzujú vaše tézy?
- Aké pravidelnosti vidíte v dátach?
- Ako súvisia s tým, čo už vieme o téme?
- A čo ste očakávali, že zistíte?
- Potvrdili sa vaše očakávania alebo sú výsledky iné?
- Obyčajne tá časť, ktorá vás na výskume prekvapí, je tá najzaujímavejšia a najvýznamnejšia.
- Je žiadúce ešte v budúcnosti pokračovať vo výskume? Ak áno, ako a prečo? Výskumníci často využívajú túto časť, aby vyjadrili záujem a zdôvodnili financovanie ďalšieho výskumu.

Do pozornosti:

- **Diskusia je najdôležitejšia časť nie len empirickej časti, ale aj celej diplomovej práce,** pomáhame si otázkou: Prečo sme dospeli k daným výsledkom? Odpovedáme na cieľ výskumu.
- Konštatujeme potvrdenie alebo nepotvrdenie/ zamietnutie hypotéz, prípadne hľadáme odpovede na výskumné otázky

- pri jednotlivých hypotézach uvádzame čísla otázok z dotazníka (ak sme použili dotazníkovú metódu), ktorými sme overovali hypotézu (teda s ňou súvisia) – čiže uvedieme znenie hypotézy, príslušné otázky z dotazníka, ktoré sa jej týkali a diskutujeme (komentujeme všetky skutočnosti a poznatky v konfrontácii s výsledkami, poznatkami iných autorov) a na záver vyjadríme **potvrdenie** alebo **zamietnutie hypotézy**, následne uvedieme ďalšiu hypotézu, opäť otázky k nej, atď.
- Ak sme správne stanovili výberový súbor podľa určitých znakov, ktoré skúmame a daný súbor je reprezentatívny, výsledky zovšeobecňujeme, pri malom počte skúmaných osôb ale zovšeobecnenia nerobíme. **Výsledky pri kvalitatívnom výskume ale nemôžeme zovšeobecniť na celú populáciu.**
- **nezabúdame pri tom robiť analýzu dôležitých zistení – nie iba týkajúcich sa hypotéz – v súvislosti z odbornou literatúrou použitou v teoretickej časti práce,** t. z. musíme sa opierať o teoretické východiska autorov – robíme analýzu našich výsledkov práce s prácami iných tvorcov, t.j. autorov, ich názormi, tvrdením, ktoré sme uvádzali v teoretickej časti práce. Bud' nájdeme zhodu s tvrdením iného autora alebo nie – vždy zdôvodniť (pozn. neuvádzame doslovne ten istý citát ako ste ho uviedli v teoretickej časti práce – v časti introduction (t.j. v 1. kapitole „súčasný stav poznania ...“), pretože v práci nemôže byť 2x ten istý text., t. z. treba ho preštylizovať).
- **Ak sme mali výskumné otázky – v tejto časti na ne nachádzame odpovede z nášho výskumu a následne stanovíme výrok – tvrdenie, t.j. formulujeme hypotézu** (vyjadríme názor na základe naštudovaného, prebádaného = našim výskumom)
- **V žiadnom prípade neprepisujem v Diskusii výsledky získaných údajov. Na to slúži kapitola 3 VÝSLEDKY!**

3 príklady – tvrdenie výskumníka (tvorcu DP verzus iných odborníkov):

- Pri našom pozorovaní vyšlo najavo, že aj v takýchto prípadoch sú na tom omnoho lepšie mladší rodičia s vyšším vzdelaním, čo bolo zdokumentované aj v spomínanej štúdii Repkovej (2007), podľa ktorej všeobecne pozitívnejšie hodnotenie životnej úrovne a perspektívy získali od respondentov s vyšším vzdelaním a mladších vekových skupín.
- Aj Stanek (2006) píše, že úlohou štátu nie je zasahovať rôznymi opatreniami do života rodín, ale skôr vytvárať rámcové právne, ekonomické a inštitucionálne podmienky a priestor rodinám na uplatnenie ich vlastnej zodpovednosti. Počas prípravy praktickej časti diplomovej práce sme si overili, že rodičia detí so zdravotným postihnutím sú zodpovední a často sa zaujímajú o relevantné zákony.

- Tu sa nepotvrďuje teória autora Benča (2005, s. 139) o „svojpomocných záujmových symetriách,“ teda o pomoci silnejšieho slabšiemu, v našom prípade majetnejšieho.....
- **súčasťou diskusie sú aj odporúčania pre prax, ktoré uvádzame v závere diskusie a vychádzajú z výskumu** (čo navrhujeme, aby sa zaviedlo do praxe na základe nami zistených skutočností pre zlepšenie danej situácie, odstránenie/ elimináciu nežiaduceho javu/ problému, a pod.).
- **Odporúčania je potrebné konkretizovať, nepísať všeobecne – musia byť prínosom.**
Príklad 1: *„je potrebné šíriť osvetu medzi mladými ľuďmi“. T. z. treba uviesť spôsob/ možnosti šírenia osvetu tak, aby bola efektívna, napr. „navrhujeme šíriť osvetu medzi mladými ľuďmi prostredníctvom“.*
Príklad 2: *„je potrebné zmeniť legislatívu“. T. z. musíme uviesť konkrétne v čom z meniť legislatívu (v akej oblasti daného zákona), napr. „navrhujeme, aby v zákone č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia mohol osobného asistenta vykonávať v plnej miere rodinný príslušník, nakoľko často krát je táto činnosť ich jediný zdroj príjmu a jedná sa o ich zamestnanie.“*

V diskusii sa podľa autorov Meško, Katuščák, Findra a kol. (2005, s. 182) vkladá „aj úvaha o teoretickom, klinickom, praktickom či inom význame výsledkov. Aké biologické princípy boli vďaka výskumu stanovené alebo potvrdené? Aké zovšeobecnenia možno definovať? Do akej miery sú výsledky sledovaní porovnateľné s výsledkami iných autorov? Sú nejaké teoretické/praktické dôsledky predkladanej práce? Sú výsledky v súlade, alebo v rozpore so súčasnými teoretickými poznatkami alebo prácami iných autorov? Diskusia by mala na uvedené otázky odpovedať a konfrontovať ich s výsledkami iných autorov. V tejto časti by nemal chýbať vlastný prínos autora k problematike, resp. jeho pohľad na túto problematiku. Potrebná je aj konfrontácia výsledkov s cieľmi práce.“

Záverý výskumu

Súčasťou záveru sú spravidla:

- hodnotenie postupu výsledkov výskumu vrátane poukázania na vlastné nedostatky
- kritické hodnotenie prínosu nových poznatkov
- odporúčania pre prax
- odporúčania pre prípadné pokračovanie vo výskume resp. prieskume

3.3 ZÁVER (viď prílohu B: Vzor jednotlivých častí práce s príkladmi)

Vecné závery, vlastný prínos alebo pohľad autora práce sa sumarizuje v závere práce. **V závere rekapitulujeme, píšeme návrhy pre prax (ak sme tak neučinili v diskusii), konštatujeme, či sa nám podarilo splniť cieľ práce + čiastkové ciele, ktorý sme si stanovili v úvode.**

Už pri písaní hlavného textu by sme mali myslieť na informácie, ktoré použijeme v závere, či v úvode a včas si ich zaznamenať. Záver má nadväzovať na jadro práce. **Tieto časti sú veľmi dôležité a nemali by sa nikdy chápať ako formálna nevyhnutnosť.** Podľa ich úrovne sa dá väčšinou veľmi rýchlo zistiť svedomitosť a zodpovednosť prístupu študenta k písaniu práce.

Záver má obsahovať:

- **hodnotenie splnenia cieľov,**
- **stručnú charakteristiku práce,**
- **zhodnotenie výsledkov práce,**
- **význam pre teóriu a prax,**
- **návrhy – odporúčania pre prax v sociálnej práci - v budúcom čase),**
- **Odporúčania je potrebné konkretizovať, nepísať všeobecne – musia byť prínosom.**

Záver musí nadväzovať na výklad, úvahy, popis a argumenty v jadre práce. Jeho rozsah je 1 – 2 strany. Chybou je, ak závery majú s myšlienkami v jadre práce len vzdialenú alebo nijakú súvislosť. Podľa formulácie, ktoré autor použije v závere a úvode a podľa ich úrovne sa dá väčšinou rýchlo zistiť svedomitosť a zodpovednosť prístupu autora k práci. (Meško, Katuščák, Findra a kol., 2005).

Záver je posledná kapitola, ktorá sa ale neznačí číslom ako v texte práce, tak ani v obsahu. Strany záveru sa fyzicky číslujú.

Píše sa vždy na novú stranu, najskôr názov **ZÁVER** (14 b písmo, veľkým tlačným, zvýraznené boldom), voľný riadok (14 b) a text záveru (12 b).

RESUME (len ak je práca písaná v cudzom jazyku, nie českom)

Ak je záverečná práca napísaná v cudzom jazyku, musí obsahovať resumé v slovenskom jazyku v rozsahu spravidla 10 % rozsahu záverečnej práce. **Nevzťahuje sa to na práce písané v českom jazyku.**

3.4 ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY (viď prílohu B: Vzor jednotlivých častí práce s príkladmi)

Zoznam použitej literatúry obsahuje úplný zoznam literárnych prameňov. **Rozsah tejto časti práce je daný množstvom použitých literárnych zdrojov (t. z. zoznam použitej literatúry môže byť na viacerých stranách), ktoré musia plne korešpondovať s citáciami použitými a uvádzanými v texte celej predkladanej práce.**

- Zoznam použitej literatúry musíme umiestniť na novej strane bezprostredne za hlavným textom (záverom, ak nie je resumé).
- Píše sa najskôr názov **ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY** (14 b písmo, veľkým tlačným, zvýraznené boldom), voľný riadok 14 b a nasleduje literatúra (pramene), v abecednom poradí podľa priezviska tvorcu/autora, resp. názvu publikácie/článku (ak nie je známy autor).
- **V zozname použitej literatúry sa musia zaznamenať všetky citované dokumenty, ktoré študent/vorca v diplomovej práci použil.**
- Cieľom je, aby si čitateľ, v prípade záujmu, vyhľadal citovaný alebo parafrázovaný zdroj uvádzaných informácií.

Viac informácií v podkapitole 4.2 Zoznam použitej literatúry

3.5 PRÍLOHY

V diplomovej práci sú povinné. (viď prílohu B: Vzor jednotlivých častí práce s príkladmi)

Za prílohy sa považujú tieto skupiny materiálov:

- **Záznamové hárky kazuistík** (na základe nich sa spracúvajú kazuistiky), **kazuistiky, prípadové štúdie, prepis: rozhovoru, interview, diskusie; pozorovanie, atď.**
- **Vzor dotazníka použitého vo výskume.**
- **Doplňkové ilustrácie alebo tabuľky** (grafy, diagramy, nákresy, fotografie, schémy, mapy, faximile, plány, kópie dokumentov, rukopisov, dokladov, ...) – tie, ktoré ste nepoužili v jadre práce.
- **Osobitné materiály** (špeciálne mapy, originálne fotografie, mikroformy...).
- **Bibliografia** (nepoužitá, ale relevantná literatúra predmetu – medzinárodné dohovory, deklarácie, kódexy).
- **Popis zariadenia, predmety alebo počítačové programy.**

- Prílohy nasledujú po zozname použitej literatúry. Najprv sa na čistú stranu v strede uvedie názov **PRÍLOHY** (14 b, veľkým tlačným, bold). **Je to posledná strana z rozsahu práce!! Strany v prílohách číslujeme** (t. z. na stránku ZOZNAM PRÍLOH a strany s jednotlivými prílohami čísla strán píšeme tiež, aj keď sa do rozsahu práce nepočítajú, ale do celkového počtu strán práce áno). Na ďalšej strane sa uvedie **ZOZNAM PRÍLOH** (14 b, veľkým tlačným, bold a voľný riadok vo veľkosti 14 b) a následne sa uvedie celý zoznam príloh (ako pri obsahu, len už sa neuvádzajú čísla strán kde sa jednotlivé prílohy nachádzajú). Na ďalších stranách sa uvedú prílohy v poradí ako boli uvedené v zozname príloh. (**viď prílohu B: Vzor jednotlivých častí práce s príkladmi**),
- Každá príloha sa začína na novej strane a je označená slovom Príloha a samostatným písmenom (PRÍLOHA A, PRÍLOHA B, PRÍLOHA C – 14b, veľkým tlač., bold; ak viac úrovní, tak A1, A2, B1...) a názvom – ten už 12 b, veľkým tlač., bold.
- **Ku každej prílohe, ktorá bola prevzatá z iného literárneho prameňa (čiže nie je Vaším dielom) je potrebné pod ňu uviesť zdroj - citáciu (Priezvisko autora, rok, strana), podobne ako pri ilustráciách a tabuľkách. Daný zdroj (citáciu) je potrebné potom uviesť v zozname použitej literatúry v plnom znení, t. z. so všetkými prvkami popisu. Ak je autorom prílohy tvorca práce, zdroj sa neuvádza (obdobne ako pri ilustráciách a tabuľkách).**
- **Ak sú súčasťou práce prílohy, v texte v jadre práce je vhodné sa na ne odvolať poznámkou (viď Príloha ...).**
- **Príklad:** V práci som uviedol: Štatistický úrad uvádza informácie o prevalencii za obdobie rokov 2005 až 2010 (viď Príloha C), ktorý nám atď’.
- **Ak sú prílohami ilustrácie v podobe fotografií, ktorých tvorcom je autor práce, pričom na fotografiách sú vyobrazené osoby zo zariadení napr. z domova sociálnych služieb, najprv ako samostatnú prílohu treba uviesť písomný súhlas so zverejnením fotografií klientov dotknutej inštitúcie s pečiatkou a podpisom zástupcu a až potom budú nasledovať prílohy s danými fotografiami. Je to dôležité kvôli ochrane súkromia podľa legislatívy.**

3.6 ZÁVEREČNÁ ČASŤ

Nie je povinná; sprievodný materiál (CD nosič) sa však dáva na niektorých pracoviskách do diplomovej práce.

- nečíslujeme strany

Spravidla obsahuje:

- **Registre** – ak sú v práci.
- **Bibliografické údaje o autorovi.**
- **Sprievodný materiál** – (mapy, diskety – CD, DVD, kazety, obrazy, reklamné materiály, atď.) Ak je súčasťou práce, uvádza sa.

4 CITOVANIE A PRÁCA S POUŽITOU LITERATÚROU

Pri písaní práce sa **tvorca** (staršie používaný výraz „autor“) opiera o **odborné pramene**. K nim patria:

- **odborná literatúra,**
 - **články z odborných časopisov,**
 - **zborníky z konferencií,**
 - **interné materiály inštitúcií,**
 - **zákony a vyhlášky**
-
- K odborným prameňom z ktorých možno tiež čerpať informácie patria napríklad: **Hospodárske noviny** – denná tlač, **Profit** – spoločensko-ekonomický týždenník, **Trend** – týždenník, **Učiteľské noviny** – dvojtýždenník. Agentúry **TASR, SITA**.
 - Medzi odborné pramene nepatria a **preto z nich necitujeme**:
 - články z populárnych časopisov (Plus 7 dní, Slovenka,),
 - články z novín (napr. Sme, Pravda a iné),
 - články z internetových referátov (**Chyba! Neplatné hypertextové prepojenie.....**
 - v žiadnom prípade nečerpáme z konšpiračných webov ako sú: infovojna.sk, zemavek.sk, slobodny vysielac.
 - **Necitovať ani zo stránky www.wikipedia.sk! Ako prameň tiež nepoužívať bakalárske, diplomové práce a ani iné vedecko-kvalifikačné práce (rigorózne, dizertačné, habilitačné) a materiály z prednášok.** Pramene môžu byť printové, elektronické a iné (zvukové, filmové, obrazové, hudobné).

Pri citovaní je dôležitá:

1) etika citovania,

2) technika citovania.

- **Etika citovania** odráža, či a ako tvorca práce dodržiava etické normy vo vzťahu k cudzím myšlienkam a výsledkom, ktoré sú obsiahnuté v iných dokumentoch, v použitej literatúre.
- **Technika citovania** spočíva v tom, či a ako správne a podľa normy (STN ISO 690: 2012-5) tvorca spája miesta v texte (citované miesto) so záznamami o dokumentoch, ktoré sú v zozname použitej literatúry.

Pri písaní práce sa musia dodržiavať autorské práva a autorský zákon (Zákon č. 618/2003 Z. z.) a preto je potrebné dávať si pozor, aby práca, alebo jej časť nebola kompilátom alebo plagiátom.

- **Kompilát** – práca, ktorá preberá a poukladá cudzie poznatky, bez vyjadrenia vlastného stanoviska. Neschopnosť analýzy, syntézy, indukcie, dedukcie, vytvoriť vlastný názor.
- **Plagiát** – je nedovolené používanie cudzích publikovaných i nepublikovaných myšlienok, formulácií, poznatkov, výsledkov bádania alebo iných výsledkov tvorivej práce, ilustrácií, tabuliek, fotografií a podobne bez referencie.
- **Počítačové pirátstvo** – je rovnako neprípustné. Je to používanie cudzích myšlienok alebo iných zdrojov informácií, ktoré majú formu počítačových súborov (napr. z internetu).

Najzávažnejším plagiátorstvom je predloženie kompletnej práce iného autora a jej vydávanie za vlastný materiál. Pri použití cudzieho materiálu je potrebný súhlas autora. Plagiátorstvom je aj predkladať vymyslené výsledky výskumov a prieskumov, záverov.

Plagiátorstvo je trestným činom!!!

Plagiátorstvo môžeme teda definovať ako akúkoľvek informáciu, vybranú z ľubovoľného zdroja a vloženú do vlastnej práce bez uvedenia pôvodného zdroja. Podľa novely vysokoškolského zákona, študent, ktorý si dá vypracovať svoju prácu niekym iným (napr. agentúrou) alebo predloží prácu niekoho iného je postihnutelný odobraním akademického titulu „Bc.“ alebo „Mgr.“ aj dodatočne po ukončení štúdia.

4.1 CITÁTY A CITOVANIE – NORMA ISO 690: 2012

V tejto podkapitole popisujeme základné rozdiely medzi citátom, parafrázou a výťahom. Opisujeme v nej jednotlivé príklady toho, ako správne zapísať citáciu v texte napr. pri čerpaní z knižného zdroja, pri čerpaní textu zo zákona, monografie, či z internetu i z ďalších zdrojov.

- **Citujúci dokument** je práca, ktorú tvorca práce píše.
- **Citovaný dokument** je dokument, z ktorého preberáme citáty, myšlienky, atď.

Sú 3 základné spôsoby preberania prameňov:

- ✓ **citát,**
- ✓ **parafráza,**
- ✓ **výt'ah.**

- **Citát** – je doslovný text prebratý z nejakého odborného zdroja osadený do úvodzoviek. Ak je dlhší ako 4 riadky, odporúča sa použiť typ písma *KURZIVA (I)* alebo osadením textu od ľavého okraja. Mal by mať max. 10 riadkov. – odporúčame všetky citáty (aj kratšie ako štyri riadky) písať kurzívou
- **Parafráza** – je upravená myšlienka iného tvorca (autora), zmysel myšlienky sa však nemení, t. z. je vyjadrená vlastnými slovami a štýlom tvorca diplomovej práce. **Parafrázovaný text sa nedáva do úvodzoviek, ani sa nedáva iný typ písma.**
- **Výt'ah** – je krátke zhrnutie originálnej pasáže. Redukcia textu výt'ahu je minimálne 75 % oproti originálu. Treba sa pridržovať originálnych myšlienok bez pridávania vlastných pohľadov.
- Pri citáte, parafráze a výt'ahu sa uvádza autorstvo myšlienky tzv. **citáciou** v zátvorke (inak povedané zdroj citácie), t. z. (Priezvisko tvorca, rok, pri citáte aj strana citovania), napr. (Orendáč, 2009, s. 35).
- **Citácia** je skrátené označenie prameňa, z ktorého je citát/parafráza/výt'ah prevzatý. **(Nezamieňať si s citátom)!** Uvádza sa za/pred citátom/parafrázou/výt'ahom do zátvoriek (...)
- Citáciu uvádzame na tom mieste v texte, kde sa na ňu odvolávame. Rovnako je to s parafrázou, výt'ahom.
- **Citácia slúži na prepojenie citovaného miesta so zoznamom literatúry na konci práce.**
- **Bodka sa kladie za citátom aj za citáciou** (ak je citácia umiestnená na konci).
- Neuvádzanie zdrojov (citácií) sa považuje za **plagiátorstvo**. Rovnako neprípustné je **počítačové pirátstvo**.
- **Citát/parafráza/výt'ah ani citácia sa nezvýrazňuje tučným písmom, nepíše sa kurzívou (kurzívou len citáty), ani sa nepodčiarkuje!**
- **V citáciách, v zozname použitej literatúry a v jadre práce nesmieme uvádzať tituly tvorcov** (nie je to v súlade s normou ani metodikou písania záverečných prác)! Uvádzajú sa len tituly školiteľa a študenta (ak má) v úvodnej časti práce (preliminária – obal, titulný list, zadanie, poďakovanie, abstrakt).

Citovanie (harvardským systémom) umožňuje využívať dve metódy (spôsoby)

1. metóda meno – dátum

2. metóda číselných citácií

Zvolená metóda citovania sa musí dodržiavať v celej práci. Nemožno použiť obe metódy!

V prácach sa odporúča používať metódu podľa mena a dátumu (je jednoduchšia a zároveň je v súlade s Metodickým usmernením MŠVVŠ SR č. 56/2011 a so Smernicou č. 7/2011 VŠZSP)!

Citát a citácia podľa metódy meno – dátum:

- **Citát a citácia, ak prameň je dielom jedného tvorcu/autora:**

Príklady citátu a citácie (tri spôsoby, môžete používať všetky):

Prvý spôsob:

*„Dizertácia je rozsiahla vedecká rozprava, v ktorej sa na základe predbežného výskumu a s využitím bohatého dokladového materiálu, ako i vedeckých metód rieši zložitý problém. Štýl dizertácie má teoretický charakter a zodpovedá všetkým požiadavkám presného a jasného vyjadrovania myšlienok.”** (Mistrík, 2001, s. 72). – citácia sa uvedie do zátvorky spolu aj s tvorcom za citátom

Hneď za citátom sa uvedie do zátvorky citácia, čiže skrátené označenie prameňa v tvare (Priezvisko tvorcu, rok, pri citáte číslo strany, z ktorej tvorca diplomovej práce citoval a za zátvorkou je bodka). Bodka sa dáva, len ak je citácia na konci.

* Na začiatku citátu sa dáva úvodzovka dole. Na konci citátu sa dáva bodka a potom hneď úvodzovka hore (medzi bodkou a úvodzovkou nie je medzera). Za úvodzovkou hore na konci citátu je medzera a nasleduje v zátvorke citácia = (Priezvisko tvorcu, rok, pri citáte strana) a za ňou tiež bodka.

Druhý spôsob:

Mistrík (2001, s. 72) tvrdí, že „dizertácia je...“ – citácia sa uvedie do zátvorky za tvorcom

Tretí spôsob:

Dizertácia je podľa Mistríka (2001, s. 72) „rozsiahla vedecká...“ – citácia sa uvedie do zátvorky za tvorcom

Nesprávne uvedenie citácie:

Dizertácia je podľa Mistríka „rozsiahla vedecká...“ (Mistrík, 2001, s. 72) – tvorca je uvedený duplicitne, čo je nesprávne. Citáciu treba uviesť hneď za tvorcom, vid' predchádzajúci tretí spôsob

✚ **Pozn. – pri parafráze a výťahu uvádzame v citácii (v zátvorke alebo priamo v texte) len tvorcu a rok resp. tvorcu a spolutvorcov a rok!** Neuvádzame číslo strany, pretože text buď prerozprávame (parafrázujeme) alebo z textu vyberieme iba podstatu (výťah).

Dizertáciu Mistrík (2001) považuje za rozsiahlu vedeckú

alebo:

Dizertácia je rozsiahla vedecká..... (Mistrík, 2001).

- **Citát a citácia, ak prameň je dielom jedného tvorcu/autora a citujeme z viacerých jeho dokumentov vydaných v jednom roku:**

Za rokom píšeme malé písmeno podľa toho, v akom poradí sú pramene uvedené v zozname použitej literatúry, kde tiež uvedieme príslušné písmeno. Medzi rokom a písmenom sa nevkladá medzera.

Príklady:

„V podstate od začiatku kreovania študijného odboru sociálna práca prebieha diskusia o ukotvení profesie v praktickom prostredí výkonu sociálnej práce a o akceptovaní sociálnej práce ako spoločensko-vedného odboru.“ (Schavel, 2012a, II 10).

alebo:

„Asociácia vzdelávateľov v sociálnej práci (ďalej len asociácia) je občianskym združením, ktorého hlavným cieľom je združovať vzdelávateľov pre podporu vzdelávania v odbore sociálna práca. Členmi asociácie môžu byť fyzické a právnické osoby, ktoré sa podieľajú na vzdelávaní sociálnych pracovníkov na území Slovenskej republiky.“ (Schavel, 2012b, II 1).

V Zozname použitej literatúry uvádzame SCHAVEL, M. 2012a + ďalšie prvky popisu.

- **Citát a citácia, ak sú dvaja tvorcovia/autori (spoluautorstvo) prameňa:**

Príklad:

„*Sociálne poradenstvo sa zameriava na aktivizáciu klienta pri riešení sociálnej kolízie.*“ (Oláh, Schavel, 2010, s. 14). – pozn. údaje v citácii sa oddeľujú čiarkou

alebo:

Oláh, Schavel (2010, s. 14) uvádzajú „*sociálne poradenstvo sa zameriava...*“

- **Citát a citácia, ak sú traja tvorcovia/autori (spoluautorstvo) prameňa:**

Príklad:

„*Hlavným aktérom pri riešení sociálnych problémov jednotlivcov, nie je sociálny pracovník, ale samotný klient sociálnej práce.*“ (Mátel, Oláh, Schavel, 2011, s. 5).

alebo:

V predmetnej súvislosti Mátel, Oláh, Schavel (2011, s. 5) prezentujú nasledujúcu informáciu, že „*hlavným aktérom pri riešení sociálnych problémov jednotlivcov, nie je sociálny pracovník, ale samotný klient sociálnej práce.*“

- **Citát a citácia, ak je tvorcov/autorov viac ako traja:**

Postupujeme ako v predchádzajúcom prípade, píšeme meno iba prvého tvorcu/autora (neuvádzame všetkých tvorcov) a pri zahraničných tvorcov (cudzojazyčná literatúra, aj česká) uvedieme latinskú skratku **et al.** (et alii – latinsky a iní); pri domácich tvorcov (slovenská literatúra) sa používa skratka **a kol.** (viď **Vzory jednotlivých častí práce s príkladmi**, ktorý je v súlade so Smernicou č. 7/2011 VŠZSP sv. Alžbety a novou legislatívou).

Príklady:

Resocializačný príspevok sa môže poskytovať vo forme: „*peňažnej, vecnej kombinovanej.*“ (Drexlerová In Schavel a kol., 2012, s. 54). – **slovenskí tvorcovia**

alebo:

„Sociálna správa je v súčasnosti prednášaná na niekoľkých verejných a súkromných vysokých a vyšších odborných školách ako súčasť výučby sociálnej politiky alebo sociálnej práce.“ (Tomeš et al., 2009, s. 17). – českí tvorcovia

alebo:

Vavřová et al. (2005, s. 15) tvrdia, že „text text text.“ – českí tvorcovia

- **Citát a citácia, ak je sprostredkovaný – preberáme citát (alebo preparafrázujeme) tvorcu, ktorého dielo nemáme, ale tento jeho citát (parafrázu) uvádza iný tvorca** (to znamená - ak nemáme prameň od pôvodného tvorcu a citujeme autora, ktorý citát prevzal od iného autora), uvedieme v poradí:

1. **Priezvisko pôvodného tvorcu, ktorý bol citovaný (+ In),**
2. **Priezvisko tvorcu, ktorý citoval pôvodného autora – t. z. prameň z ktorého sme citovali.**

Tri spôsoby uvedenia citátu a citácie (môžete používať všetky spôsoby):

Prvý spôsob:

„Schopnosť rodinného systému je meniť štruktúru moci, rol a rodinných pravidiel podľa situačných a vývinových potrieb.“ (Koščo In Prevendárová, 1998, s. 60).

(Priezvisko pôvodného tvorcu In Priezvisko tvorcu, ktorý prevzal citát od pôvodného tvorcu, rok vydania, pri citáte číslo strany).

Druhý spôsob:

Podľa Košču „schopnosť rodinného systému je meniť štruktúru moci, rol a rodinných pravidiel podľa situačných a vývinových potrieb.“ (In Prevendárová, 1998, s. 60).

Tretí spôsob:

Podľa Košču (In Prevendárová, 1998, s. 60) „schopnosť rodinného systému je meniť štruktúru moci, rol a rodinných pravidiel podľa situačných a vývinových potrieb.“

- **V zozname použitej literatúry sa už ale uvedie len ten tvorca, ktorý prevzal citát od pôvodného tvorcu**

PREVENDÁROVÁ, J. 1998. *Rodina s postihnutým dieťaťom*. Nové Zámky : Psychoprof, 60 s. ISBN 80-967148-9-9.

Dva spôsoby uvedenia parafrázy a citácie:

Prvý spôsob:

Zmeny v spoločnosti vplývajú na rodinu a sociálne zmeny v rodine majú následne vplyv na spoločnosť. (Rusnáková In Mátel, Schavel a kol., 2011).

Druhý spôsob:

Zmeny v spoločnosti ako uvádza Rusnáková (2007) vplývajú na rodinu a sociálne zmeny v rodine majú následne vplyv na spoločnosť ako celok. (In Mátel, Schavel a kol., 2011).

▪ Citát a citácia, ak je text prevzatý zo zákona:

Z dôvodu kontroly originality záverečných prác, dávame do pozornosti a odporúčame citlivé používanie citovania legislatívnych noriem.

Príklady:

„Sociálna služba je odborná činnosť, obslužná činnosť alebo ďalšia činnosť alebo súbor týchto činností, ktoré sú zamerané na prevenciu sociálneho vylúčenia fyzickej osoby a rodiny.“ (Zákon č. 448/2008 Z. z., § 2, ods. 1, písm. e).

(uvedie sa za citátom v citácii v zátvorke číslo zákona, paragraf znakom §, odsek v skratke ods. a písmeno v skratke písm.)– pozn. údaje v citácii (ružovou farbou) sa oddeľujú čiarkou

alebo:

Sociálna služba podľa § 2 ods. 5 zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách „sa vykonáva najmä prostredníctvom sociálnej práce, postupmi zodpovedajúcimi poznatkom spoločenských vied a poznatkom o stave a vývoji poskytovania sociálnych služieb.“

(uvedie sa najprv pred citátom paragraf – odsek – číslo a názov zákona a potom ide citát)– pozn. údaje v citácii (zelenou farbou) sa neoddeľujú čiarkou

V Zozname použitej literatúry uvádzame celé znenie (názov) zákona.

▪ Pri Ústave Slovenskej republiky:

Príklady:

Podľa čl. 1 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. „Slovenská republika uznáva a dodržiava všeobecné pravidlá medzinárodného práva, medzinárodné zmluvy, ktorými je viazaná, a svoje ďalšie medzinárodné záväzky.“

(uvedie sa najprv pred citátom článok v skratke čl. - odsek v skrátrenom tvare ods. - názov ústavy aj s číslom a potom ide citát)– pozn. údaje v citácii (zelenou farbou) sa neoddeľujú čiarkou

alebo:

„Slovenská republika uznáva a dodržiava všeobecné pravidlá medzinárodného práva, medzinárodné zmluvy, ktorými je viazaná, a svoje ďalšie medzinárodné záväzky.“
(Ústava SR č. 460/1992 Zb., čl. 1., ods. 2).

(uvedie sa za citátom v citácii v zátvorke názov ústavy s číslom, článok v skratke čl., odsek v skratke ods.)– pozn. údaje v citácii (ružovou farbou) sa oddeľujú čiarkou

▪ **Ak citujeme v zákone o rodine znenie článku:**

Čl. 1 zákona o rodine č. 36/2005 Z.z. ustanovuje, že *„manželstvo je zväzkom muža a ženy. Spoločnosť tento jedinečný zväzok všestranne chráni a napomáha jeho dobro. Manžel a manželka sú si rovní v právach a povinnostiach. Hlavným účelom manželstva je založenie rodiny a riadna výchova detí.“*

alebo:

„Manželstvo je zväzkom muža a ženy. Spoločnosť tento jedinečný zväzok všestranne chráni a napomáha jeho dobro. Manžel a manželka sú si rovní v právach a povinnostiach. Hlavným účelom manželstva je založenie rodiny a riadna výchova detí.“ (Zákon č. 36/2005 Z.z., čl. 1).

▪ **Ak citujeme v zákone o rodine znenie paragrafu (§):**

Podľa § 1 ods. 2 zákona o rodine č. 36/2005 Z.z. *„účelom manželstva je vytvoriť harmonické a trvalé životné spoločenstvo, ktoré zabezpečí riadnu výchovu detí.“*

alebo:

„Účelom manželstva je vytvoriť harmonické a trvalé životné spoločenstvo, ktoré zabezpečí riadnu výchovu detí.“ Text text text text text. (Zákon č. 36/2005 Z.z., § 1, ods. 2).

▪ **Ak v texte na tej istej strane viac krát uvádzate citát/ parafrázu z toho istého zákona, nemusíte uvádzať celé znenie zákona, ale len paragraf, odsek, písmeno a uvediete formulu „vyššie citovaného zákona“.**

Príklad:

Podľa § 2 ods. 3 vyššie citovaného zákona text text text text

✚ Poznámky:

- zákon ustanovuje, pojednáva, taxatívne vymedzuje, **nie hovorí,**
 - názvy zákonov, vyhlášok, vládných nariadení, smerníc, rozhodnutí, nariadení, odporúčaní európskych inštitúcií a pod. sa v texte píše malým začiatočným písmenom.
- V prípade anonymných diel citovaných prostredníctvom systému meno a dátum sa namiesto mena tvorca/autora uvádza zodpovedná osoba za výtlačok a to redaktor, príp. editor.

Príklad:

„Priority v 3. tisícročí sú zamerané na ochranu životného prostredia.“ (Bandúr, 2011, s. 29).

alebo:

„Priority v 3. tisícročí sú zamerané na ochranu životného prostredia.“ (Anonym, 2011, s. 29). – **ak nie je známy ani redaktor či editor**

ale:

~~Bandúr (2011, s. 29) uvádza „priority v 3. tisícročí sú zamerané na ochranu životného prostredia.“~~ takto citáciu nemôžeme uviesť, lebo Bandúr nebol tvorcom myšlienky, bol redaktorom alebo editorom (podľa toho ako je uvedené na publikácii)

V zozname použ. lit. sa pri anonymných dielach uvedie za tvorcom skratka (red.) alebo (reds.), čo znamená, že ide o redaktora/redaktorov alebo skratka (ed.) alebo (eds.), čo znamená, že ide o editora/editorov; t. z. obdobne ako pri editovaných zborníkoch. **V texte v citácii ale dané skratky neuvádzame.**

- Pri preberaní citátu z internetu sa píše meno tvorca, rok a strana. Ďalšie údaje sa udávajú v zozname použitej literatúry. **V citáciách (v zátvorke) sa internetová**

adresa stránky z ktorej sme prevzali myšlienku neuvádza! Umiestňuje sa až v zozname použitej literatúry ako predposledný prvok popisu pred ISBN/ISSN.

Príklad:

Rašticová (2009, s. 30), poukázala na viaceré súvislosti príčin porúch príjmu potravín a zamýšľa sa i nad „*zraniteľnosťou detí pri psychických poruchách súvisiacich s anorexiou.*“

V zozname použitej literatúry uvidíme:

RAŠTICOVÁ, M. rok vydania. Názov [Druh nosiča]. Poradie vydania. Miesto vydania : Vydavateľ, dátum vydania. Dátum aktualizácie. [Dátum citovania]. Dostupnosť a prístup (až sem sa uvedie internetová adresa stránky z ktorej sme čerpali).

- **Ak citujeme a strany textu nie sú číslované**, na presnú identifikáciu citátu použijeme iný údaj:
napr. kapitolu, obrázok, ilustráciu, článok, tabuľku, rovnicu, sekciu, paragraf, čo v citácii uvedieme skratkami: kap., obr., čl., il., tab., rov., sek., §

Príklad:

„*Formálna úprava záverečných prác vychádza z technických noriem.*“ (Metodické usmernenie... č. 56/2011, čl. 5).

- **Ak citujete z elektronického zdroja (internet, CD nosič) a nemôžeme sa na citované miesto odvolať už spomenutými spôsobmi**, použijeme odvolávku na odsek. Pred číslom odseku použijeme symbol II. (napríklad v prípade medzinárodných dohovorov, deklarácií).
- **Vysvetlenie – zrátame, v ktorom odseku daného článku sa nachádzal text, ktorý sme odcitovali a vedľa symbolu odvolávky uvedieme číslo odseku (napr. II 4).**

Príklad:

„*AVSP iniciovala pri dvadsiatom výročí existencie samostatného študijného odboru sociálna práca zorganizovanie konferencie pod názvom...*“ (Schavel, 2012b, II 8).

- **Citát a citácia pri použití normy:**

Príklad:

Edícia je „*skupina monografií, seriálových publikácií alebo iných publikácií, ktoré majú spoločný názov a prípadne sú číslované.*“ (STN ISO 690, 2012, s. 7).

▪ Citát a citácia z Biblie:

Príklad:

Za citátom sa v citácii uvádza zdroj (Sväté písmo/Biblia), skratka knihy a číslo kapitoly, číslo veršov - údaje oddelené čiarkou:

„*Ved' Boh tak miloval svet, že dal svojho jednorodeného Syna, aby nezhynul nik, kto v neho verí, ale aby mal večný život.*“ (Sväté písmo, Jn3,16).

Norma 690: 2012 síce neuvádza konkrétne túto kategóriu možnosti uvádzania citácie z Biblie v súvislosti s citátom, ale na základe získaných informácií z Anglia Ruskin University v Cambridge & Chelmsford (2012), študenti používajú nami uvádzanú možnosť, s ktorou sa plne stotožňujeme, pretože uvádza všetky prvky popisu dôležité pri práci s odbornou literatúrou.

▪ Cirkevné dokumenty:

Príklad:

V citácii sa uvádza skratka cirkevného dokumentu a číslo článku, kánonu alebo paragrafu.

Katechizmus Katolíckej cirkvi (KKC 2004).

Kódex kanonického práva (kanóny) (CIC 280).

Dokumenty koncilov – konštitúcia Lumen gentium (LG 1).

Encyklika Leva XIII. Rerum novarum (RN 8).

Príklad:

„*Solidarita sa prejavuje predovšetkým pri rozdeľovaní dobier a pri odmene za prácu.*“ (KKC 1940).

Skratky dokumentov uvedieme v zozname skratiek aj s ich vysvetlením.

▪ Publikácia s viacerými monografiami od rôznych tvorcov (uvádzame fiktívny príklad):

- V publikácii od autorky Kratochvílovej a kol. (2009) má jednu časť (kapitolu) Kapucian (strany 85-91), kde citoval tvorcu Brezinku, pričom citát od Brezinku

prevzal študent/tvorca diplomovej práce (čo znamená, že citoval v texte práce Brezinku).

- V texte sa podľa Vrankovej, Radiho (2010, s. 39) uvedie:

Ako hovorí Kapucian podľa Brezinku „*Rodičia by mali poskytnúť svojim deťom adekvátne vzdelanie, mali by ich naučiť vyznať sa v rôznych životných situáciách, chrániť ich práva, vysvetľovať im ich povinnosti, byť kladným príkladom vo vzťahu k práci, k ľuďom, v životnej filozofii, v hodnotovej orientácii, posilňovať ich zdravé sebavedomie, pripraviť ich na vstup do manželstva a na rodičovskú rolu a hlavne dať im veľa lásky, pozornosti a porozumenia.*” (In Kratochvílová a kol., 2009, s. 89).

Alebo môžeme preštylizovať začiatok vety s uvedením pôvodného tvorca myšlienky:

Kapucián je podobného názoru ako Brezinka, že „*rodičia by mali poskytnúť svojim deťom adekvátne vzdelanie, mali by ich naučiť vyznať sa v rôznych životných situáciách,.....*“ (In Kratochvílová a kol., 2009, s. 89). – **treba spomenúť oboch autorov (Brezinka, Kapucián) a prevzatý text, štylizácia je ale už na študentovi**

V zozname použitej literatúry uvedieme prameň, ak nebudeme čerpať viaceré informácie od Kratochvílovej a kol. (2009) nasledovne:

KAPUCIAN, J. 2009. Postavenie rodiny v spoločnosti. In KRATOCHVÍLOVÁ, E. a kol. 2009. *Úvod do pedagogiky*. Trnava : Pedagogická fakulta Trnavskej univerzity, 2009. ISBN 978-80-8082-145-6, s. 85-91.

Ale ak budeme čerpať viacero informácií (od viacerých tvorcov, ktorí prispeli do prameňa od Kratochvílovej a kol.), uvádzame v zozname použitej literatúry:

KRATOCHVÍLOVÁ, E. a kol. 2009. *Úvod do pedagogiky*. Trnava : Pedagogická fakulta Trnavskej univerzity, 219 s. ISBN 978-80-8082-145-6.

✚ Pozn. v texte v citácii ale musíme vždy uviesť Tvorcu článku In Tvorcu prameňa, rok a pri citáte aj stranu: „Text text text.“ (Kapucian In Kratochvílová a kol. 2009, s. 27)

▪ Cudzojazyčné pramene podľa normy 690: 2012

Ak tvorca používa cudzojazyčné pramene a dokument bol preložený aj do slovenčiny, cituje sa aj citácia uvádzaná podľa tohto prekladu, to znamená, že autor práce

nemôže ľubovoľne preložiť text, ktorý cituje, keďže bol oficiálne preložený (zverejnený v nejakom dokumente).

Ak je vydaní viac a tvorca práce ich má k dispozícii, cituje sa podľa posledného slovenského vydania.

Ak cudzojazyčný text doposiaľ nebol preložený do slovenčiny, uvádza sa vo vlastnom preklade, na čo je vhodné upozorniť poznámkou v zátvorke (vlastný preklad autora).

Príklad:

Poľský sociológ Bauman (2011, s. 53) definoval globalizáciu ako: „*proces výberu a organického zjednocovania globálnych a lokálnych trendov...*“ (vlastný preklad autora). V praxi to znamená, že sa integrujú regióny a štáty kontinentov, atď...

- (vysvetlenie: za citátom a zátvorkou s uvedením vlastný preklad autora môže pokračovať ďalej text ak súvisí s citátom)

alebo:

„*Globalizácia je proces výberu a organického zjednocovania globálnych a lokálnych trendov...*“ (vlastný preklad autora). (Bauman, 2011, s. 53). Za citáciou môže pokračovať text...

Citát/parafrázu a výťah prevzatý z českej literatúry treba uvádzať v slovenskom jazyku – v tomto prípade sa nepíše vlastný preklad autora.

Nezabudnime:

Citát, parafráza a výťah sa uvádza v jazyku, v ktorom sa práca píše.

Študenti z Českej republiky ak citát (priamu reč) prevzali zo slovenskej odbornej literatúry, je potrebné text citátu uvádzať v českom jazyku a taktiež neuvádzať v texte vlastný preklad autora.

▪ Osobná komunikácia

Ak sa odvolávame na osobnú komunikáciu, tá sa môže realizovať rôznou formou: rozhovor, list, e-mail, telefonický rozhovor, konferenčný hovor a pod.

Podľa možnosti by sa tieto informácie mali zaznamenať a zverejnené môžu byť iba so súhlasom druhej strany.

Príklad:

... význam supervízie deklaruje i Schavel (2012c)...

alebo:

Schavel (2012d) podľa profilu absolventa...

V zozname použitej literatúry osobnú komunikáciu zapíšeme:

SCHAVEL, M. 2012c. *Supervízia v práci sociálneho pracovníka v domove sociálnych služieb*. [telefonický rozhovor]. Osobná komunikácia, 05.08.2012.

SCHAVEL, M. 2012d. *Profil absolventa v odbore sociálna práca*. [rozhovor]. Osobná komunikácia, 03.09.2012.

- Slovenská ani česká verzia normy 690 príklady neuvádzajú, vychádzali sme z dostupných informácií podľa Anglia Ruskin University, Cambridg & Chelmsford. (2012).

✚ Citát, parafráza a výťah sa uvádza vždy v jazyku, v ktorom sa práca píše.

✚ Parafráza/výťah ani citácia pri parafráze a výťahu sa nezvýrazňuje tučným písmom (bold), nepíše sa kurzívou (okrem citátu nad 4 riadky), ani sa nepodčiarkuje!

✚ V citáciách, v zozname použitej literatúry a v celom jadre práce nesmieme uvádzať tituly tvorcov (nie je to v súlade s normou ani metodikou písania záverečných prác VŠ ZSP)!

✚ **Meno a dátum (rok) v citácii musí byť identický s menom a dátumom (rokom) v zozname použitej literatúry (nemôže byť rozdielne priezvisko tvorcu a rok, potom sa nejedná o rovnaký literárny prameň!)**

- príklad: „Text text text text.“ (**Oláh, 2005**, s. 18)

OLÁH, M. 2005. *Sociálnoprávna ochrana detí*. 1. vyd. Prešov : Prešovská univerzita, Pravoslávna bohoslovecká fakulta, 206 s. ISBN 80-8068-349-2.

✚ **Odporúčanie:** po uvedení citácie je vhodné hneď zaznamenať prameň/zdroj v zozname použitej literatúry, aby sme mali dodržanú normu a nezabudli na niektoré informačné zdroje (uľahčí vám to prácu pri kompletizovaní práce).

4.2 ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

Uvedenie jednotlivých prvkov popisu pri každom bibliografickom odkaze musí byť v zozname použitej literatúry v súlade so smernicou č. 7/2011 VŠZSP sv. Alžbety. (viď prílohu B: Vzor jednotlivých častí práce s príkladmi)

- **Bibliografický odkaz** – je označenie zdroja, z ktorého študent/autor citoval v práci.
- **V zozname použitej literatúry sa uvádzajú len pramene, z ktorých tvorca práce citoval, parafrázoval alebo robil výťah.**
- **Všetky informačné zdroje = použitú literatúru, musíme uvádzať v súlade s normou STN ISO 690: 2012**, ktorá je určená na formuláciu citácií v texte diplomovej práce a na ich spájanie so zoznamom použitej literatúry.
- Všetky citácie z práce je treba uviesť **v zozname použitej literatúry** v plnom znení. Tam musia byť zoradené **literárne pramene podľa priezviska tvorca/autora, prípadne redaktora/editora v abecednom poradí** (ak nie je známy tvorca, ani redaktor či editor, uvádza sa podľa prvého údaju – celého názvu knižnej publikácie alebo názvu článku).
- Uvádza sa **PRIEZVISKO TVORCU** (veľkým tlačným písm.), prvé písmeno krstného mena (napr. K.) a nasledujú prvky popisu (viď nižšie) – **tituly tvorcov nepíšeme!**
- **Ak sú 2 alebo 3 tvorcovia, oddeľujú sa pomlčkou.**
- **Ak sú v zdroji viac ako 3 tvorcovia, uvádza sa prvý tvorca a skratka et al. = zahraničný informačný zdroj alebo a kol. = domáci informačný zdroj** (požiadavka MŠVVŠ SR, ale aj smernice č. 7/2011 VŠZSP sv. Alžbety v Bratislave).
- Záznamy v zozname použitej literatúry sa píše od ľavého okraja bez odrážok, **neuvádza sa poradové číslo.**
- **Ak je záznam na viac ako 1 riadok, ďalšie riadky sú posunuté o 4 voľné znaky od ľavého okraja.** Medzi dokumentmi (zdrojmi) nevynechávame voľný riadok kvôli prehľadnosti.
- **Zahraničnú literatúru uvádzame v pôvodnom jazyku.**
- Názov prameňa píšeme *kurzívou (I)* v pôvodnom jazyku dokumentu.
- Citáciou označujeme aj zdroje informácií, z ktorých sme prevzali údaje v tabuľkách, obrazový či iný materiál, údaje v prílohách – prameň treba uviesť v použitej literatúre.
- Ak čerpáme informácie z elektronických médií (zdrojov), musíme ich uvádzať v súlade s normou STN ISO 690: 2012.

- V zozname použitej literatúry uvádzame všetky zdroje informácií ako sme už uviedli v abecednom poradí (nedelíme ich na monografie, odborné časopisy, zákony, vyhlášky, elektronické zdroje...).
- V diplomovej práci musí byť použitých minimálne 40 literárnych prameňov, aj cudzojazyčných (nie len z českej literatúry)! Odporúčame však viac.

4.2.1 Postup pri uvádzaní bibliografických odkazov v knižnej a časopiseckej podobe

Pozri prílohu B: Vzor jednotlivých častí práce s príkladmi, časť zoznam použitej literatúry, ktorá je v súlade so smernicou č. 7/2011 VŠZSP sv. Alžbety

- Prvky popisu:

PRIEZVISKO, prvé písmeno krstného mena. Rok vydania. Názov dokumentu (publikácie) – píše sa *KURZÍVOU (I)*. Podnázov (ak je – kurzívou). Poradie vydania (nemusí sa uvádzať 1. vydanie.). Miesto vydania : Vydavateľ (názov), Rok vydania (tento sa uvádza len pri príspevkoch resp. článkoch v časopisoch, zborníkoch a monografiách v printovej a elektronickej podobe). Celkový počet strán dokumentu – publikácie (uvádzame číslo medzera s.). Štandardné číslo ISBN alebo ISSN (ak je uvedené).

Príklady:

KNIHY/MONOGRAFIE

▪ Prvky popisu:

Tvorca. rok vydania. *Názov : podnázov (nepovinný)*. Poradie vydania. Miesto vydania : Vydavateľ, Rozsah strán. ISBN.

KOZON, A. 2011. *Zvládanie stresu a syndrómu vyhorenia*. Trenčín: SoSoIntE, 45 s. ISBN 978-80-89533-05-3.

RADKOVÁ, L. 2005. *Základy štatistiky pre pomáhajúce profesie I.* – Nové Zámky : Fakulta ošetrovateľstva sv. Ladislava, 85 s.

Časť monografie

OLÁH, M. 2005. *Sociálnoprávna ochrana detí*. 1. vyd., 4. časť. Medzinárodná ochrana detí, s. 143-148.

Príspevok v monografii

KOVAČIKOVÁ, D. 2003. Vybrané kapitoly z dejín sociálnej práce. In TOKÁROVÁ, A. a kol. *Sociálna práca*. 2. vyd. 2003, s. 80-154.

ROMAN, T. – ROMAN, L. 2011. Kriminalita. In MÁTEL, A. – SCHAVEL, M. a kol. *Sociálna patológia*. 2011, s. 153-214. – pozn. pri príspevkoch v monografii sa uvádza rok za tvorcom (kedy príspevok napísal) a rok aj za názvom, resp. poradím vydania (značí, kedy vyšiel príspevok)

V texte práce sa parafráza alebo citát a následná citácia uvedie v tvare:

Text (Roman, Roman In Mátel, Schavel a kol., 2011). =
parafráza s citáciou

Ak sú traja (dva) tvorcovia, oddeľujú sa pomlčkou.

SCHAVEL, M. – ČIŠECKÝ, F. – OLÁH, M. 2009. *Sociálna prevencia*. 4. prepracované vydanie. Bratislava : VŠZSP sv. Alžbety, 138 s. ISBN 978-80-89271-22-1.

SLOVÁK, P. – VEREŠ, M. 2009. *Metódy sociálnej práce I*. Bratislava : VŠZSP sv. Alžbety, 70 s. ISBN 978-80-89271-27-6.

Ak je viac tvorcov ako traja, uvedie sa prvý resp. aj druhý tvorca a skratka et al. (zahraničný zdroj) alebo a kol. (domáci = slovenský zdroj).

SCHAVEL, M. a kol. 2008. *Sociálna práca vo verejnej správe*. 2. doplnené a prepracované vydanie. Bratislava : VŠZSP sv. Alžbety, 192 s. ISBN 80-8082-065-1. = **uvedený len prvý tvorca**

MÁTEL, A. – HARDY, M. a kol. 2013. *Vybrané kapitoly z metód sociálnej práce II*. Bratislava : VŠZSP sv. Alžbety. ISBN 978-80-8132-074-3. = **uvedený prvý a druhý autor**

Prvé vydanie v zozname použitej literatúry v citačnom popise nemusíme uvádzať.

PÁPEŽSKÁ RADA PRE RODINU. 1996. *Ludská sexualita*. Trnava : Spolok sv. Vojtecha, 126 s. ISBN 80-7162-163-3.

Ak nie je známy tvorca, v zozname použitej lit. sa uvedie ako prvý údaj zodpovedná osoba a to redaktor/redaktori alebo editor/editori aj s označením, že sa jedná o redaktora či editora v skratke uvedenej v zátvorke. T.z. za menom redaktora sa uvedie

skratka v tvare (red.) alebo pri viacerých redaktoroch skratka (reds.), pri editorovi sa uvedie skratka v tvare (ed.) alebo ak je viac editorov, tak skratka (eds.). **Ak nie je známy ani redaktor ani editor, uvedie sa ako tvorca anonym.**

BANDÚR, M. (red.) 2011. Názov. Miesto vydania : + ďalšie prvky popisu.

– pozn. v texte sa v citáciách ale skratky neuvádzajú

Anonym. 2011. Názov. Miesto vydania : + ďalšie prvky popisu.

ČLÁNOK V ČASOPISE

▪ Prvky popisu:

Tvorca. rok vydania. Názov článku. In *Názov zdrojového dokumentu (noviny, časopisy)*. ISSN, rok, ročník, číslo zväzku, rozsah strán (strana od-do).

ČÍRTKOVÁ, L. 2006. Domáci násilí: Fakta a paradoxy. In *Sociálna práca*. ISSN 1213-6204, 2006, 2/2006, s. 54-67.

ONDREJKOVIČ, P. 2007. Koncepcia prevencie drogových závislostí. In *Sociálna prevencia*. ISSN 1336-9679, 2007, roč. II., č. 3, s. 14-19. – pozn. pri článkoch v časopisoch sa uvádza rok za tvorcom (kedy článok napísal) a rok aj za ISSN (značí, kedy vyšiel časopis)

ČLÁNOK ZO ZBORNÍKA A MONOGRAFIE

▪ Prvky popisu:

Tvorca. rok vydania. Názov článku. In *Názov zborníka*. Miesto vydania : Vydavateľ, rok vydania. ISBN, rozsah strán (strana od-do).

KOZOŇ, A. 2009. Morálne aspekty bezpečnosti jedinca a spoločnosti v sociálnej a ekonomickej núdzi. In *Sociálna a ekonomická núdza – bezpečnosť jedinca a spoločnosti. Zborník príspevkov*. Bratislava : VŠZSP sv. Alžbety, 2009. ISBN 978-80-89271-63-4, s. 23-30. – pozn. pri článkoch zverejnených v zborníkoch alebo monografiách sa uvádza rok za tvorcom (kedy článok napísal) a rok aj za názvom vydavateľstva (značí, kedy vyšiel zborník resp. monografia)

Editovaný zborník

ak sa v publikácii (informačnom zdroji) uvádza za priezviskom/priezviskami skratka (ed.) alebo (eds.) čo znamená, že ide o editora/editorov, tieto skratky uvádzame povinne, v opačnom prípade ich neuvádzame.

MATOUŠEK, O. – KODYMOVÁ, P – KOLÁČKOVÁ, J. (eds). 2005. *Sociální práce v praxi*. Praha : Portál, 352 s. ISBN 80-7367-002-X.

V texte práce sa z editovaného zborníka výťah, parafráza alebo citát a následná citácia uvedie **bez skratky (eds.)** nasledovne:

Text (Matoušek, Kodymová, Koláčková, 2005). = **parafráza s citáciou**

Článok z monografie

KOVAČIKOVÁ, D. 2003. Vybrané kapitoly z dejín sociálnej práce. In TOKÁROVÁ, A. a kol. *Sociálna práca*. 2. vyd. Prešov : FF Prešovskej univerzity, 2003. ISBN 80-968367-5-7, s. 80-154.

JUSKO, P. 2011. Futbalové chuligánstvo a futbaloví chuligáni. In MÁTEL, A. – SCHAVEL, M. a kol. *Aplikovaná sociálna patológia v sociálnej práci*. Bratislava : VŠZSP sv. Alžbety, 2011. ISBN 978-80-8132-009-5, s. 338-340. – pozn. pri článkoch uverejnených v monografii sa uvádza rok za tvorcom (kedy článok napísal) a rok aj za názvom vydavateľstva (značí, kedy vyšla monografia)

 Pozn. –ak citujete/parafrázujete alebo robíte výťah z viacerých článkov alebo príspevkov toho istého časopisu, zborníka alebo monografie (čiže do časopisu, zborníka alebo monografie prispelo viacero autorov a vy od nich čerpáte), v zozname použitej literatúry nie je potrebné uviesť všetky články, príspevky od každého autora (každý v novom zázname). Uvediete iba názov celej publikácie (monografie), časopisu alebo zborníka spolu s ostatnými prvkami popisu, ktoré daný prameň má!!!! Bude sa to počítat' ako jeden literárny zdroj.

VEDECKO-KVALIFIKAČNÉ PRÁCE

▪ Prvky popisu:

Tvorca. rok vydania. Názov práce : označenie druhu práce (dizertačná, doktorandská, bakalárska). Miesto vydania : Názov vysokej školy, Rozsah strán.

DOBROVOLNÁ, A. 2009. *Domáce násilie voči seniorom* : dizertačná práca. Bratislava : VŠZSP sv. Alžbety, 173 s. Školiteľka Emília VRANKOVÁ. – pozn. názov vysokej školy píšeme v skratke

PRIJATELNÝ, M. 2011. *Podniková sociálna práca* : bakalárska práca. Bratislava : VŠZSP sv. Alžbety, 59 s. Školiteľka Emília VRANKOVÁ.

- ✚ Neodporúčame pri písaní diplomovej práce čerpať z vedecko-kvalifikačných prác (cudzie diplomové práce), aby ste nemali v protokole o kontrole originality veľkú zhodu s inými záverečnými prácami.

VÝSKUMNÉ SPRÁVY

- Prvky popisu:

Tvorca. rok vydania. Názov práce : druh správy (VEGA, priebežná správa). Miesto vydania : Názov inštitúcie, Rozsah strán.

BAUMGARTNER, J. a kol. 1998. *Ochrana a udržiavanie genofondu zvierat, šľachtenie zvierat* : výskumná správa. Nitra : VÚTV, 78 s.

NORMY

- Prvky popisu:

Označenie a číslo normy: rok vydania (nie rok schválenia, alebo účinnosti) : Názov normy.

STN ISO 690: 2012 : Dokumentácia – Bibliografické odkazy – Obsah, forma a štruktúra.

ZÁKONY

Zákon č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

4.2.2 Postup pri uvádzaní bibliografických odkazov v elektronickej podobe

- Druh nosiča – [online] – ak citujeme priamo z web stránky, [CD-ROM], [CD_RW], [magnetická páska], [disk]
- Druh nosiča sa uvádza v hranatých zátvorkách [] za názvom dokumentu
- Dátum citovania sa tiež uvádza v hranatých zátvorkách v tvare [RRRR-MM-DD], napr. [citované 2021-08-20]

ELEKTRONICKÉ DOKUMENTY - MONOGRAFIE

▪ Prvky popisu:

Tvorca. rok vydania. Názov [Druh nosiča]. Poradie vydania. Miesto vydania : Vydavateľ, dátum vydania. Dátum aktualizácie. [Dátum citovania]. Dostupnosť a prístup. ISBN.

JURČOVÁ, D. 2005. *Slovník demografických pojmů*. [online]. Bratislava : Inštitút informatiky a štatistiky, apríl 2005. [citované 2021-10-30]. Dostupné na internete: <http://www.infostat.sk/vdc/pdf/slovník_2verdd.pdf>. ISBN 80-85659-40-9.

Ak nie je známy tvorca článku (uvedie sa ako prvý údaj názov inštitúcie alebo názov článku).

Společnost sociálních pracovníků ČR. 2007. *Mezinárodní etický kodex sociální práce - principy*. [online]. 2006-10-24. [citované 2021-10-10]. Dostupné na internete: <<http://sspcr.unas.cz/?q=node/14>>

Poznámka:

- adresy webových stránok nepodčiarkovať, písmo čierne (odstrániť automatické prepojenie textu).

ČLÁNKY V ELEKTRONICKÝCH ČASOPISOCH A INÉ PRÍSPEVKY

▪ Prvky popisu:

Tvorca. rok vydania. Názov článku. In Názov časopisu. [Druh nosiča]. rok vydania, ročník, číslo [dátum citovania]. Rozsah strán (strana od-do). Dostupnosť a prístup. ISSN.

HOCHLOVÁ, M. 2007. Rizikové správanie detí a mládeže. In *Sociálna prevencia*. [online]. II. roč., č. 1/2007. [citované 2021-10-10]. s. 14-18. Dostupné na internete: <http://www.infodrogy.sk/drogyUserFiles/File/IVB_Kmiminalita_1_2007_zelene.pdf> ISSN 1336-9679. – pozn. pri článkoch v elektronických časopisoch sa uvádza rok za tvorcom (kedy článok napísal) a rok aj za druhom nosiča (značí, kedy vyšiel časopis)

ELEKTRONICKÉ ČASOPISY

Deník veřejné správy. 2008. [online]. Praha : Triada, 27.7.2008. [citované 2008-07-27]. Dostupné na internete: <<http://denik.obce.cz/go/>>. ISSN 1213-6336.

ELEKTRONICKÉ SPRÁVY A OZNAMY – ELEKTRONICKÁ POŠTA

ORENDÁČ, P. <p.orendac@gmail.com>. 2010-07-31. Školské a záverečné práce – Ako na to? [E-mail adresátke Emílii Vrankovej] <vrankova.emilia@gmail.com>.

PRÍSPEVOK V ZBORNÍKU NA CD-ROM

▪ *Prvky popisu:*

Tvorca. rok vydania. Názov príspevku. In Názov zborníka [Druh nosiča]. Miesto vydania : Vydavateľ, rok vydania, rozsah strán (strana od-do). ISBN.

ZEMÁNEK, P. 2001. The machines for "green works" in vineyards and their economical evaluation. In *9th International Conference : proceedings. Vol. 2. Fruit Growing and viticulture* [CD-ROM]. Lednice : Mendel University of Agriculture and Forestry, 2001, p. 262-268. ISBN 80-7157-524-0. – pozn. pri príspevkoch v elektronických zborníkoch sa uvádza rok za tvorcom (kedy článok napísal) a rok aj za názvom vydavateľstva (značí, kedy vyšiel zborník)

4.2.3 Postup pri uvádzaní ostatných bibliografických odkazov

NEPUBLIKOVANÉ DOKUMENTY (RUKOPISY, PREDNÁŠKY)

▪ *Prvky popisu:*

Tvorca. Pracovná adresa tvorcu. Názov. Označenie dokumentu.

KUCIANOVÁ, A. Slovenská národná knižnica, Nám. J. C. Hronského 1, Martin. *Bibliografia*. Rukopis.

KARTOGRAFICKÉ, ZVUKOVÉ A GRAFICKÉ DOKUMENTY, HUDOBNINY, FILMY A VIDEOZÁZNAMY, MIKRODOKUMENTY, ATĎ.

▪ *Prvky popisu:*

Tvorca (ak bol). Názov: Podnázov [označenie média]. *Mierka mapy. Vydanie. vydania: Názov vydavateľa, Rok vydania. Názov edície, označenie edície. Štandardné číslo.

- **kartografický dokument:**

Chorvátsko [mapa]. 1:1 000 000. [Bratislava: Petit Press], n.d.

- **film:**

Sol' nad zlato [film na DVD]. Réžia Martin HOLLÝ. Bratislava: Slovenský filmový ústav, 2010. Zlatá kolekcia slovenských rozprávok.

- **zvukový dokument:**

Long Tall Dexter, the Savoy sessions [zvukový disk]. New York: Savoy, 1976.

- **hudobnina:**

BACH, C.PH.E. *Sonate G-moll für Violine und obligates Cembalo* [partitúra]. Herausgegeben von Anne Marlene GURGEL. Leipzig: Peters, 1981.

- **grafický dokument:**

JIROUŠEK, A. *Vysoké Tatry* [fotografia]. Košice: Agentúra Sáša, n.d.

 Nezabudnime, že v prácach uvádzame všetky informačné zdroje v abecednom poradí (pri čerpaní z viacerých prameňov od jedného tvorca, ich zoradíme podľa roku vydania od najnovšieho). Publikácie nedelíme samostatne podľa toho, či čerpáme z monografií, odborných časopisov, legislatívy alebo z elektronických zdrojov (jediným kritériom je poradie podľa abc).

5 POŽIADAVKY NA ÚPRAVU PRÁCE Z FORMÁLNEHO A OBSAHOVÉHO HĽADISKA

V tejto kapitole popisujeme základné požiadavky, ktoré treba dodržiavať, aby práca bola z formálneho a obsahového hľadiska napísaná správne.

5.1 FORMÁLNA STRÁNKA PRÁCE

Z formálneho hľadiska je potrebné zdôrazniť:

- Pozor na gramatické chyby a pozor pri prekladaní z českej literatúry, nepoužívať čechizmy (chovanie, kľud, prehlásenie, no).
- Za každým interpunkčným znamienkom (bodka, čiarka, otáznik, výkričník, úvodzovky, dvojbodka, atď.) musí byť medzera! (6 výnimiek – vid' časť interpunkčné znamienka); Pred interpunkčným znamienkom však medzera nie je!
- Slová na konci riadku nedeliť, stačí nastaviť správne okraje a text zarovnávať do bloku (obojstranne).
- Na konci riadku nedávať predložky a spojky (odstraňujú sa vložením „pevnej medzery“ – použijeme ctrl shift medzera).
- Na urobenie odseku používať tabulátor – vždy pri novej myšlienke.
- Riadkovanie v celej práci je – 1,5.
- Každá hlavná kapitola (1. úroveň) musí byť na novej strane.
- Práca musí mať 4 kapitoly. Odporúča sa ku každej hlavnej kapitole aj podkapitolu. Ak si to práca vyžaduje, je možné mať aj 3. úroveň (pod podkapitoly).
- Teoretická časť (1. kapitola) musí byť venovaná aplikovanej sociálnej práci – zameraná na konkrétnu cieľovú skupinu (najmä jej metódy, techniky, formy, prevenciu, sociálne zabezpečenie)!! Nepíšte teoretické definície a všeobecné poznatky zo sociálnej práce (Čo je to sociálna práca? Kto je sociálny pracovník? Aké metódy poznáme? a pod.).
- Za názvom hlavnej kapitoly (1. úroveň) musí byť vždy text (vstup do kapitoly) – dať úvod/predhovor k danej kapitole (tzv. vstup), až potom môže nasledovať 2. úroveň!!! Medzi prechodom z kapitoly na podkapitolu používať spojovací text (Vaša myšlienka, názor).
- **Vstup do hlavnej kapitoly písať na pár riadkov, text k podkapitole aspoň na 1 a pol strany.**

- **Informácie musia byť v logickom slede v celej predkladanej práci** – aby sa text dal plynulo čítať, nie útržkovito.
- Medzi názvom kapitoly/podkapitoly, názvami časti práce (na jednotlivých stranách) a textom musí byť voľný riadok, pričom veľkosť voľného riadku zodpovedá úrovni názvu kapitoly (14 b, 12 b), 1 voľný riadok je aj za textom pred ďalším názvom (veľkosť 12 b).
- **Názvy podkapitol nemôžu byť na spodku strany a text na ďalšej strane. V takom prípade treba dať názov na ďalšiu stranu.**
- **Nerobiť príliš krátke podkapitoly (na pár riadkov) – min. na 1,5/2 strany, v opačnom prípade je vhodnejšie použiť iné členenie, napr. a)..., b)..., c)....**
- **Na jednej strane by mali byť minimálne 4/5 textu** – týka sa to poslednej strany podkapitoly, úvodu, záveru (pôsobí rušivo, ak je väčšina strany prázdna – v takom prípade skrátiť text alebo dopísať).
- Vyhybať sa beletristickému spracovaniu problematiky, hovorovým výrazom a zdobnelinám (napr. detičky, mamička, teta, ujo...), prácu nepísať ako návod alebo radu, tiež ju nepísať adresne (napr. rady rodičom, alebo vy rodičia si musíte všimnúť...).
- Názvy kapitol a podkapitol treba presne vymedziť, aj názvy ilustrácií a tabuliek (~~nesprávne: Rodina~~; správne: Význam rodiny pri formovaní osobnosti dieťaťa), netvoriť otázkou (napr. Ako pomáhať? Čo je príčinou drogovej závislosti?); - správne uvedieme: Spôsoby pomáhania; Príčiny drogovej závislosti). V názvoch nepoužívať skratky (výnimky: HIV/ AIDS, ADHD, CAN). Za názvami nie je bodka.
- Používať čo najnovšiu literatúru, najlepšie po roku 2010, ktorá je v súlade s platnou legislatívou (t. z. citujte, parafrázujte zákony, vyhlášky, smernice priamo z legislatívnych prameňov, nie z knižných a časopiseckých publikácií, nakoľko v nich citovaná legislatíva nemusí byť už aktuálna) a pracovať len s platnou a súčasnou legislatívou – možno overiť na adrese www.zakonypreludi.sk
- Právne predpisy Európskej únie: <http://eur-lex.europa.eu/collection/eu-law.html>
- Dávame pozor, pretože na stránke www.zbierka.sk sú uvedené všetky legislatívne normy, i tie, ktoré už nie sú platné.
- Neodporúča sa čerpať z prameňov, kde nie je známy tvorca/autor.
- Pozor na internetové stránky – pracovať len s odbornými článkami, článkami občianskych združení, ministerstiev, nepoužívať stránky ako www.referaty.sk, www.wikipedia.sk a podobné.
- Overte si hodnovernosť zdrojov, pozor na internetové informácie!

- Používať viaceré literárne zdroje – čerpajte najmä z printových médií (t. z. vydané v tlačenej podobe).
- V jednej kapitole nemôžu byť citáty/parafrázy a výťahy len od jedného autora!!
- Po sebe nemôžu ísť 2 citáty (musí byť spojovací text); - používať viac parafráz, výťahov ako citátov.
- Záver – zhrnutie práce na 1 – 2 strany.

5.2 OBSAHOVÁ STRÁNKA PRÁCE

Z obsahového hľadiska je potrebné zdôrazniť:

- **Venujte sa problematike v sociálnej oblasti!**
- Práca nie je kópiou z iných dokumentov = kompilát – je bezcenná.
- Mala by obsahovať vlastné stanovisko, postoje, myšlienky autora.
- **Čerpajte pri písaní práce z vašich osobných skúseností** (oblasť sociálnej práce).
- **Práca nesmú byť plagiátom!**
- Neodkláňať sa od zvolenej témy práce (musí byť v súlade s anotáciou uvedenou v zadaní záverečnej práce), treba si vždy riadne prečítať názov, rozanalyzovať ho a až potom tvoriť štruktúru práce. **Názov diplomovej práce musí byť zhodný s názvom uvedeným v zadaní záverečnej práce. Rovnako aj cieľ práce (jeho naplnenie) musí korešpondovať s cieľom, ktorý ste si stanovili v anotácii zadania.**
- Kapitoly na seba nadväzujú.
- **Venujte sa aktuálne riešenej problematike z oblasti sociálnej práce.**
- V práci možno dať výrok (motto) známych osobností (1 výrok v úvode, príp. v závere). – umiestniť na pravú stranu a pod ním uviesť v zátvorke autora výroku
- Je vhodné ak dávate stanovisko viacerých odborníkov/autorov na danú problematiku, nie len jedného.
- **Najcennejšou časťou práce je vlastný prínos autora (tvorcu).**
- Ak niečo tvrdíte, musíte to vedieť vždy odôvodniť (vlastnou skúsenosťou – praxou, výsledkami z realizovaného prieskumu/výskumu).
- Vašou úlohou nie je prikloniť sa k názoru jednému z autorov. Ak máte iný názor alebo postoj na danú problematiku na základe osobných skúseností či prieskumu, nebojte sa ho napísať, treba však uviesť zdôvodnenie – **vecná argumentácia** sa oceňuje, je veľmi prínosnou časťou práce.

- Ak uvádzate definíciu pojmu od viacerých autorov – nepíšte to štýlom, že ich uvediete pod sebou bez vyjadrenia vášho názoru (je to len zbytočné „naťahovanie“ textu bez výpovednej hodnoty). T. z. uveďte definíciu/ výrok/ názor autora a ďalej napíšte, či s ním súhlasíte, prípadne, že sa prikláňate k názoru iného autora + zdôvodniť (prečo) a uvediete daný názor = s textom sa treba „pohrať“ (spájať vaše myšlienky s názormi iných autorov).
- 🌈 Powell (2002) hovorí, že pod sanáciou rodinného prostredia My sa prikláňame k názoru Strieženca (1999), ktorý za sanáciu rodinného prostredia považuje, pretože podľa nás
- Vlastné stanovisko na celkový pohľad na problematiku je vhodné uvádzať v závere práce. Toto stanovisko môžete prezentovať aj v rámci obhajoby.
- Ak píšete o niečom, čo sa týka bytostne len Vás, čiže je Vám to veľmi osobné a blízke, v takom prípade môžete uviesť: Autor/autorka práce je toho názoru (má takú skúsenosť, a pod.). V ostatných prípadoch používať len 1. osobu množného čísla.
- Odporúča sa dať skontrolovať pravopis celej diplomovej práce!!! Nie školiteľovi!
- Neprekračujte rozsah práce 50 – 70 strán (od úvodu po zoznam použ. lit.).

6 PREZENTÁCIA DIPLOMOVEJ PRÁCE

Diplomovú prácu treba nielen dobre napísať, ale aj vhodne obhájiť. Štátnicová komisia pri záverečnom hodnotení berie do úvahy: posudky školiteľa a oponenta, originalitu respektíve vysokú zhodu práce s inými dielami, odprezentovanie práce študentom a jeho zodpovedanie položených otázok. Výsledné hodnotenie tak môže byť výrazne odlišné od hodnotenia v posudkoch. **Výborná obhajoba práce môže známku zlepšiť, slabá obhajoba ju môže zhoršiť.**

Správna príprava prezentácie a nácvik obhajoby sú dôležitou súčasťou prípravy na štátne záverečné skúšky. Bola by škoda, ak by študent, ktorý písaniu práce venoval mnoho hodín, zanedbal túto poslednú časť a pokazil konečný výsledok. Na druhej strane, pekná prezentácia a zodpovedanie otázok oponenta a komisie môžu pomôcť, aby si študent prácu doslova obhájil a presvedčil komisiu, že práca si zaslúži lepšie hodnotenie.

V tejto kapitole sa budeme postupne venovať nasledujúcim oblastiam:

- a) ZODPOVEDANIE ZÁKLADNÝCH OTÁZOK
- b) PRÍPRAVA PREZENTÁCIE
- c) VLASTNÁ OBHAJOBA PRÁCE

6.1 ZODPOVEDANIE ZÁKLADNÝCH OTÁZOK

Vždy, keď sa pripravujete na to, aby ste niekomu niečo odprezentovali, musíte si položiť základné otázky. Ak sa chystáte prezentovať vlastnú diplomovú prácu, sú to tieto:

- Komu je prezentácia diplomovej práce určená?
- Aký čas máte k dispozícii na prezentáciu? V akom rozsahu môžete prácu odprezentovať?
- Čo chcete prezentáciou dosiahnuť?
- Čo chcete povedať o výstupoch diplomovej práce? Aký je jej odkaz?

Od odpovedí na tieto otázky sa bude odvíjať obsahová príprava prezentácie. Budú mať vplyv tiež na jej formu a jazykový štýl.

Cieľová skupina: Komu je prezentácia diplomovej práce určená?

Obhajoba diplomovej práce je určená hlavne **skúšobnej komisii**. Táto je zložená z pedagógov vysokej školy: profesorov, docentov a odborných asistentov. Môže do nej byť

prizvaný pedagóg z inej vysokej školy alebo uznávaný odborník z praxe (Zákon o vysokých školách č. 131/2002 Z.z.). Ak si uvedomíte, že vaši poslucháči sú odborníci z oblasti sociálnej práce, prispôbajte tomu obsah, jazyk i formu prezentácie. Používate správne **vedecké termíny** a odvolávate sa na **odborné literárne zdroje**. Predpokladáte, že členovia komisie im rozumejú a vysvetlíte termín iba vtedy, ak ide o nové pomenovanie alebo okrajovú, či veľmi špecifickú oblasť sociálnej práce. Zaiste všetkým budú známe výrazy: supervízia, mediácia, sociálne poradenstvo, ale niektorý člen napríklad nemusel poznať Cochemský model v čase, keď sa u nás ešte nepoužíval. Takže taký termín môže študent stručne vysvetliť. Kratúčkym vysvetlením neurazí ani tých, ktorí ho poznajú.

Na druhej strane treba dať pozor na niektoré termíny, ktoré prešli vývojom v prudko sa rozvíjajúcom odbore, a už nemusia odrážať súčasnú legislatívu. Napríklad v starších učebniciach sa stretnete s rozdelením poradenstva na základné, odborné a špecializované. Keďže sociálne poradenstvo by mala vždy byť odborná činnosť, v súčasnosti používame rozdelenie poradenstva na základné a špecializované – a takto sa delí i v legislatívnom ukotvení. Aj preto je dobré čerpať najmä z čerstvých a overených odborných literárnych zdrojov, ako aj z aktuálnych prednášok vašich pedagógov.

Zároveň nie je vhodné, aby sa študenti snažili rozprávať zbytočne komplikovaným jazykom. Je lepšie hovoriť vlastnými slovami vety, ktorým rozumiete, ako sa naučiť naspamäť komplikované súvetia, pri ktorých sa ľahko zaseknete a neviete pokračovať.

Pozor treba dať aj to, aby ste citovali **súčasnú platnú legislatívu**. Zákony v oblasti sociálnej práce a sociálnej politiky sa často menia, preto je vhodné vždy citovať platný zákon priamo z webových stránok <https://www.slov-lex.sk/ezz> alebo <https://www.zakonypreludi.sk/>. Najčastejšou chybou býva sekundárne citovanie staršej verzie zákona z knihy alebo odbornej učebnice. Zákon sa totiž môže zmeniť medzi napísaním a vytlačením diela.

Časový limit: Aký čas máte k dispozícii na prezentáciu? V akom rozsahu teda môžete prácu odprezentovať?

Na samotnú prezentáciu práce zvyčajne býva vymedzený čas 5-7 minút. Je to preto, že komisia u každého študenta potrebuje čas aj na čítanie posudkov, zodpovedanie otázok a diskusiu. Je dobré **pripraviť sa na dolný časový limit**, nakoľko pri vlastnej prezentácii sa čas zvykne predĺžiť. Napríklad sa študent zdrží tým, že si nevie spomenúť na vhodný termín, alebo niektorú časť mimovoľne alebo v súvislosti s predchádzajúcimi prezentáciami kolegov rozšíri. Výnimočne sa môže stať, že nastane chyba v technických zariadeniach.

Predĺženie povoleného času prednášky, ktoré je pomerne častou chybou prezentujúcich, môže zhoršiť celkové hodnotenie poslucháčmi, vrátane skúšobných komisií.

Za krátky časový úsek nie je možné predstaviť celý obsah diplomovej práce. Preto **do prezentácie treba dať len iba jej najdôležitejšie časti**. V prípade diplomových prác je to **výskum**.

Cieľ: Čo chcete prezentáciou dosiahnuť?

Pri každej dôležitej aktivite by ste mali mať na pamäti jej cieľ. Ak máte jasný cieľ, viete si zadefinovať cestu, ktorá vás k cieľu povedie. (Beshara, 2008). Neraz sa stretávame s tým, že prezentáciám niečo chýba preto, lebo študent akoby nevedel, čo je cieľom obhajoby. Čo chcete dosiahnuť obhajobou diplomovej práce?

Presvedčiť členov komisie, že si zaslúžite titul magister v odbore sociálna práca. Ukázať im, že sa orientujete vo vybranej problematike. A že ovládáte základy výskumu, pod vedením školiteľa ste vybrali vhodný výskum a zvládli ste ho. Viete prezentovať svoje výsledky, viete ich interpretovať a vybrať z nich tie najzaujímavejšie. Prácu ste **spracovali osobne**, a teda sa v nej vyznáte.

Cieľ: Čo nechcete aby bolo výsledkom prezentácie?

Určite nie je vašim cieľom poučovať komisiu tým, že jej budete vysvetľovať definície základných pojmov alebo známe teórie sociálnej práce. Členovia komisie toto ovládajú. Rovnako nechcete komisiu nudiť zdĺhavým výkladom, opisom obsahu práce či všeobecnými frázami. Času nemáte navyš, takže ho nebudete míňať na nepodstatné veci.

Nechcete vyznieť nepripravene ako niektorí študenti, ktorí nevedia odpovedať na otázky komisie ohľadom informácií, ktoré sa v ich práci nachádzajú, alebo nedokážu o práci hovoriť spontánne, ale iba čítajú z pripravených podkladov, bez toho, aby udržiavali očný kontakt s komisiou. Takýto prístup naznačuje neprofesionálnosť a neúctu voči komisii. Dokonca by mohol spochybniť vieru pedagógov, že ste prácu robili osobne.

Cieľ: Čo chcete poslucháčom povedať? Aký je odkaz vašej diplomovej práce?

Vo vymedzenom čase sa nedá predniesť všetko, preto treba vybrať tie informácie, ktoré považujete za **najdôležitejšie a najzaujímavejšie**. To, čo je v práci nové, čo ešte členovia komisie nikde nečítali, je **váš výskum**.

Častou chybou študentov je, že chcú prezentáciu práce rozdeliť na časti zodpovedajúce kapitolám diplomovej práce. **Snímky však nemajú byť kópiou obsahu**

práce. Preto v prezentácii vynechajte teóriu, definície a rozdelenia. Zamerajte sa na **ciele a metódy vášho výskumu**, no najmä na **výsledky a odporúčania pre prax**. Teda zo štruktúry IMRaD vynechajte I (úvod), krátko zhrňte M (metódy) a **zdôraznite R (výsledky výskumu) a D (diskusiu)** – čiže porovnanie vašich výsledkov s inými výskumami. Namiesto záveru stručne vymenujte **Odporúčania** pre odbor sociálna práca. Ukážte, že ste pri písaní práce sami prišli na niečo zaujímavé.

6.2 PRÍPRAVA PREZENTÁCIE

Technické spracovanie prezentácie

Pred prípravou na obhajobu diplomovej práce je potrebné vedieť, aké technické vybavenie budete mať k dispozícii. Typickým vybavením školských posluchární je počítač spojený s projektorom pre premietanie. Študent si pripraví prezentáciu v programe PowerPoint a prinesie si ju nahrať na USB kľúči. Je potrebné vopred sa uistiť o **kompatibilite** s vaším počítačovým systémom a prezentáciu upraviť tak, aby sa dala bez problémov pustiť na školskom počítači. Len máločo dokáže študenta pred štátnicou vyviešť z rovnováhy tak, ako súbor s prezentáciou diplomovej práce, ktorá sa nedá otvoriť pre nekompatibilitu softvéru. Súbor s prezentáciou si **označte vlastným menom**.

V programe PowerPoint môžete použiť predpripravený formát prezentácie alebo si môžete vytvoriť vlastný dizajn. V každom prípade by mal byť prehľadný a taký, aby sa dala **plocha snímok čím viac využiť**. Pri výbere treba pamätať na to, že mnohé predpripravené prezentácie slúžia na iné účely – na prezentáciu predávaných produktov, firemné správy, či ako podklady pre konferenčné hovory cez počítač. Často majú štruktúrované pozadie a príliš malé písmená, ktoré sa ľahko čítajú, ak sedíte pri počítači, ale nie sú vhodné na premietanie v miestnosti, kde môže byť príliš veľa svetla.

Formálna stránka

Prácu budete prezentovať v školskej učebni pred komisiou, preto musí byť čitateľná aj v tomto prostredí. V miestnostiach môže byť veľa svetla, takže prezentácia musí byť dostatočne kontrastná. Písmo má byť čitateľné aj pri väčšej vzdialenosti od premietacieho plátna.

Vhodné **pozadie je jednofarebné**, buď **veľmi svetlé alebo veľmi tmavé**. Vhodné sú pastelové farby pozadia, biela, alebo naopak, tmavomodrá. Na okrajoch môže byť drobný efekt.

Nevhodné pozadia sú také, ktoré majú zrnitú štruktúru, napríklad štvorčky, kamienky alebo trsy trávy. Nevhodné je tiež tónovanie pozadia od bledého po tmavý odtieň, lebo sa k nemu ťažko vyberá písmo, ktoré by bolo dostatočne kontrastné pri všetkých gradientoch.

Veľkosť písma by mala byť **24 a viac, minimálne však 20 bodov**, aby sa text dal čítať aj zo vzdialenejšieho miesta v posluchárni. Farba písma by mala byť v kontraste s pozadím. Oblúbené kombinácie, ktorými nič nepokazíte sú:

- **tmavé pozadie (tmavomodrá) + svetlé písmo (biela, žltá)** alebo
- **svetlé pozadie (biele, pastelové) + tmavé písmená (čierne alebo tmavomodré)**

Vhodný typ (font) písma prispieva k lepšej čitateľnosti prezentácie. Vyhnite sa príliš ornamentálnemu písmu (hodí sa skôr na svadobné oznámenia), príliš neformálnemu písmu (vytvorenému pre komiksy), tieňovaniu a zrkadleniu písma.

Text odporúčame písať **v prehľadných bodoch**, nie v celých vetách. **Na snímkach bude skrátené to, čo budete aj hovoriť** – nesnažte sa hovoriť niečo iné, ako máte na snímkach. Snímky sú len pomôckou:

- a) pre prednášajúceho – aby dodržal poradie vecí, o ktorých chce hovoriť, na nič nezabudol, ani sa neopakoval;
- b) pre poslucháčov – aby mohli ľahšie sledovať prednášku, lepšie si ju zapamätali, a nestratili nič v prípade, že ich niečo vyruší.

Vžite sa do pozície poslucháča – prednáška mu má **uľahčiť pochopenie** vašej diplomovej práce. Má ho **zaujať**. (Hamilton, 2018).

Súčasný softvér ponúka oživiť prednášku efektmi. Málokto sa však hodia k prezentácii vedeckého výskumu. Platí tu pravidlo, že menej býva niekedy viac. **Panáčikovia, kvety a ornamenty sa do prednášky pred komisiou nehodia** – vzbudzujú pocit, že vaša práca nie je dosť odborná. Takéto efekty môžu byť oživením verejných prednášok, aj tam si však treba uvedomiť, že sa často používajú tie isté postavičky, čo môže pôsobiť skôr trápne ako vtipne.

Zvlášť nepríjemne sa poslucháčom sledujú **poskakujúce riadky**. Navyše, pri postupnom pridávaní riadkov musí prednášajúci zbytočne často klikat' a nezriedka sa stane, že sa predčasne preklikne na nasledujúcu stránku. Preto sa pri obhajobe diplomovej práce tieto efekty neodporúčajú.

Na oživenie môžete použiť skutočný obrázok, ktorý súvisí s témou, pozor však dajte na **etiku v zobrazovaní**. Máte k obrázku autorské práva? Ste jeho autorom? Ak nie, kúpili ste si ho alebo máte povolenie na jeho bezplatné použitie? Ak je odpoveď na tieto otázky nie, do prezentácie ho nedávajte.

V prípade, že sa jedná o fotografiu ku ktorej máte právo na použitie, premyslite si, či jej zverejnením neporušíte zákon (GDPR) alebo princíp dôvernosti. Odfotili ste participanta s jeho súhlasom? Dal vám písomný súhlas aj na zverejnenie fotografie? Je participant schopný vám takýto súhlas dať (svojprávny dospelý)? Je etické takúto fotografiu zverejniť? Niektoré fotografie by sa nemali vôbec zverejňovať – napríklad také, ktoré dokumentujú domáce násilie. Zverejnením fotografie obete násilia môže dochádzať k terciárnej viktimizácii obete.

Pamätajte, že **obhajoba diplomovej práce nemusí obsahovať žiadne obrázky**. Využitie obrázkov sa odporúča na oživenie dlhých výučbových prednášok (30 minút a viac), pri sledovaní ktorých môže pozornosť poslucháčov klesať.

Koľko snímok môže vaša prezentácia mať, aby ste sa zmestili do časového limitu? Prezentácia jednej počítačovej snímky môže trvať zopár sekúnd, ak ju iba prekliknete, ale i desiatky minút, ak k nej máte čo povedať. Pre jednoduchšiu orientáciu sa počíta, že **odprezentovať jednu snímku trvá približne 1 minútu**. Podľa tohto pravidla si pripravte počet snímok. Obsah a poďakovanie môžete len prekliknúť, takže tieto môžu byť navyše. Ak si pripravíte o niečo viac snímok, počítajte s tým, že niektoré počas obhajoby iba rýchlo **prekliknete**, aby ste sa zmestili do vyhradeného časového intervalu.

Snímky si preklikávajúte sami podľa toho, ako budete prednášať. Nenastavujte si automatické preklikávanie snímok, ktoré robí za vás počítač. Je veľmi náročné vtesnať sa do počítačom zvoleného intervalu a automatické preklikávanie komplikuje možnosť vrátiť sa na predošlú snímku, čo môže študenta zbytočne znervózniť.

Obsah jednotlivých snímok

Prvé 3 snímky majú rovnaký obsah pri kvalitatívnom i kvantitatívnom výskume. To isté platí pre predposlednú a poslednú snímku. Štvrtá a ďalšie snímky v strede prezentácie sa líšia podľa toho, či študent realizoval kvalitatívny alebo kvantitatívny výskum, preto si ich uvedieme osobitne.

1. snímka

Názov vysokej školy – prípadne Logo

Názov práce

Meno diplomanta

Školský rok

2. snímka

Obsah (skrátенý)

Počas prezentovania túto snímku iba prekliknite, nekomentujte

3. snímka

Cieľ výskumu (hlavný, prípadne jeden najdôležitejší vedľajší)

Kvantitatívny výskum

4. snímka

Metodika: Ako? Kde? Aký súbor? Ako vybratý? Prečo? Počet respondentov?

Typ výskumu: kvantitatívny

Výskumná metóda: (najčastejšie) dotazník – môžete ho stručne popísať

Základný súbor: akého typu respondentov sa výskum týkal

Výberový súbor: ako ste z nich vyberali respondentov do vášho výskumu

Spôsob oslovenia respondentov:

Počet respondentov oslovených a počet tých, ktorí sa výskumu zúčastnili (% návratnosti)

5. snímka:

Hypotéza č. 1: znenie

Sumár odpovedí v percentách

χ^2 , P signifikantné/nesignifikantné

Hypotéza sa potvrdila sa alebo sa nepotvrdila

Porovnanie s inými výskumami (diskusia k hypotéze č.1)

7. snímka:

Hypotéza č. 2: znenie

Sumár odpovedí v percentách

χ^2 , P signifikantné/nesignifikantné

Hypotéza sa potvrdila sa alebo sa nepotvrdila

Porovnanie s inými výskumami (diskusia k hypotéze č.2)

8. snímka:

Hypotéza č. 3: znenie

Sumár odpovedí v percentách

χ^2 , P signifikantné/nesignifikantné

Hypotéza sa potvrdila sa alebo sa nepotvrdila

Porovnanie s inými výskumami (diskusia k hypotéze č.3)

Kvalitatívny výskum

4.snímka

Metodika: Ako? Kde? Aký súbor? Ako vybratý? Prečo? Počet respondentov?

Typ výskumu: kvalitatívny

Výskumná metóda: (napríklad) pološtruktúrovaný rozhovor

Základný súbor: akého typu participantov sa výskum týkal

Výberový súbor: ako ste z nich vybrali participantov do vášho výskumu

Spôsob oslovenia participantov:

Počet participantov, ktorí sa výskumu zúčastnili:

5. snímka:

Výskumná otázka č. 1: znenie

Zistenia z výskumu: v pojmoch, kódach

Porovnanie s inými výskumami (diskusia k výskumnej otázke č.1)

6. snímka:

Výskumná otázka č. 2: znenie

Zistenia z výskumu: v pojmoch, kódach

Porovnanie s inými výskumami (diskusia k výskumnej otázke č.2)

7. snímka:

Výskumná otázka č. 3: znenie

Zistenia z výskumu: v pojmoch, kódach

Porovnanie s inými výskumami (diskusia k výskumnej otázke č.3)

Predposledná snímka:

Odporúčania pre sociálnu prácu

Sem dajte len niekoľko vybraných odporúčaní, nie všetky. Dbajte na to, aby to boli odporúčania, ktoré priamo vyplývajú z vášho výskumu. Nie informácie, ktoré sa síce týkajú oblasti, ktorú ste skúmali, ale z vášho výskumu nevyplývajú.

Posledná snímka:

PodĎakovanie za pozornosť

6.3 VLASTNÁ OBHAJOBA PRÁCE

Pred obhajobou:

Prezentáciu si pripravte včas. Využite na ňu čas medzi učením sa štátnicových otázok. Prípravu prezentácie si nenechávajte na poslednú chvíľu. **Nacvičte si jej prezentovanie** pred zrkadlom alebo pred rodinným príslušníkom, či spolužiakom.

Prezentáciu si študent **nahrá na USB kľúč**, z ktorého ju v deň záverečnej skúšky prekopíruje do školského počítača. Ak chcete mať ešte väčšiu istotu, môžete si prácu okrem toho poslať aj na svoju emailovú adresu pre prípad, že by zlyhal USB kľúč.

Je vhodné, ak si študent snímky prezentácie **vytlačí na očíslované papiere**, aby pri obhajobe nemusel pozeráť na plátno, ani sa skláňať k obrazovke počítača, ale bol otočený tvárou k poslucháčom. Vytlačené snímky sú dobrou pomôckou, ak by zlyhala technika, a tiež pre mnohých študentov pôsobia upokojujúco v čase, keď ešte len čakajú na svoje vystúpenie.

Noc pred štátnicami sa pokúste dobre vyspať. Ak sa vám nedarí zaspáť, použite **uvoľňujúce cvičenia a oddychujte**, nenúťte sa do spánku. Je možné, že po čase zaspíte. Ak by ste náhodou nezaspali, aj tak budete ráno sviežejší ako človek, ktorý by v noci vôbec neoddychoval. Winter a Lee (2012) popisujú relaxačné techniky, ktoré pomáhajú rýchlo zaspáť budúcim pilotom amerického námorníctva. Tieto techniky sa dajú nájsť aj v populárnych článkoch na internete.

Oblečte a upravte sa primerane udalosti, a zároveň tak, aby ste sa cítili pohodlne. Oblečenie si vopred vyskúšajte.

Pri príchode na štátnu záverečnú skúšku si skontrolujte, či je pripravená technika. Nahrajte si prezentáciu na plochu počítača a **označte vlastným menom**, ak ste tak neurobili už doma.

Počas čakania na skúšku nejedzte ťažké jedlá a tesne pred vystúpením nepite kávu. Vypite trochu vody (bez bubliniek), aby ste nemali sucho v ústach.

Urobte zopár relaxačných cvikov, niekoľkokrát sa pomaly zhlboka nadýchnite a s výdychom uvoľnite. Môžete urobiť aj zopár cvikov na precvičenie mimických svalov tváre.

Počas obhajoby diplomovej práce:

Postavte sa na vopred vyhladenuté miesto, zhlboka sa nadýchnite, pozrite sa (usmejte) na poslucháčov a pozdravte ich. V prípade skúšky oslovte najprv predsedu komisie, potom jej členov a napokon ostatných prítomných. Hneď potom začnite s prezentáciou. Povedzte svoje meno, uveďte tému svojej práce a pokračujte prezentovaním jednotlivých snímok.

Príklad: „Vážený predseda komisie, vážení členovia komisie, moje meno je XY. Dovoľte mi, aby som vám predstavila našu záverečnú prácu s názvom:...”

Snímku s obsahom práce nekomentujte, iba prekliknite.

Príklad: „Takýto bol obsah našej práce.“ (klik)

Následne povedzte **cieľ vášho výskumu** a stručne popíšte **metódy** výskumu.

Každú hypotézu (výskumnú otázku) vyhodnoťte na osobitnej snímke. Povedzte znenie hypotézy, uveďte výsledky v percentách, štatistickú významnosť a potvrdenie hypotézy, porovnajte s inými výskumami. V prípade kvalitatívneho výskumu povedzte znenie výskumnej otázky, uveďte výsledné textové kategórie, porovnajte s inými výskumami.

Z odporúčaní pre prax povedzte tie najdôležitejšie, ktoré vyplývajú z vášho výskumu. Nakoniec poďakujte sa za pozornosť.

Počas prezentácie sa čo najviac pozerajte na všetkých poslucháčov, v prípade trémy sa môžete zamerať na koniec miestnosti, stred miestnosti alebo priateľskú tvár medzi poslucháčmi. Hovorte **nahlas**, dajte pozor na to, aby vás všetci počuli. Prednášajte **s entuziazmom**, aby ste poslucháčov zaujali. Vystupujte sebaisto, ale nie príliš sebavedome. (Pease, 2004).

Zamerajte sa na najdôležitejšie alebo **najzaujímavejšie zistenia z vášho výskumu**. Buďte konkrétni. Pamätajte na to, že poslucháči veria, že si od vás vypočujú zaujímavú prednášku.

Po skončení obhajoby:

Po vyzvaní predsedu komisie si choďte sadnúť pred komisiu. Nezatvárajte svoju prezentáciu v počítači. Zatvorí ju študent, ktorý bude obhajovať po vás, otvorí si svoju

prezentáciu tak, aby snímka zaberala celú obrazovku pomocou ikonky v pravom dolnom rohu , sadne si a počká kým príde na rad.

Nasleduje čítanie posudkov školiteľa a oponenta. Počas čítania posudkov počúvajte. Po prečítaní posudkov a vyzvaní predsedom komisie odpovedzte na otázku oponenta. **Odpoveď si pripravte už doma**, môžete ju mať stručne zapísanú na papieri. Odpovedajte na ďalšie otázky členov komisie. Vaším cieľom je obhájiť sa, najmä ak máte pocit, že niektorý z posudzovateľov vašej práce bol príliš prísny. Buďte však zdvorilí. Na otázky ohľadom vášho výskumu odpovedajte pravdivo. Ak vás posudzovatelia alebo členovia komisie upozornili na chybu, ktorej ste si aj sami vedomí, treba to akceptovať.

VŠEOBECNÉ ZÁSADY

- Počas toho ako hovorí člen komisie, počúvajte a neskáčte do reči. Pôsobí to nezdvorilo a nemusíte správne zachytiť otázku. Dostanete priestor na vyjadrenie potom, ako dohovorí.
- Zachovajte si pokoj - nedajte sa vyrušiť, ak niekto v miestnosti robí inú činnosť.
- Ak čakáte na svoje poradie, nerušte kolegov, ktorí prezentujú svoju prácu alebo odpovedajú.
- Ak máte pri odpovedi pocit, že ste povedali všetko, na čo sa skúšajúci pýta, skúste to ešte raz zopakovať. Mohlo sa stať, že odpoveď nezachytil. Predstavte si, aké náročné je pre vás sústrediť sa na vlastnú obhajobu a odpoveď, a o čo náročnejšie je pedagógom sústrediť sa na obhajoby a odpovede všetkých študentov.

6.4 NAJČASTEJŠIE CHYBY PRI PRÍPRAVE A PREZENTOVANÍ DIPLOMOVEJ PRÁCE

V predošlom texte sme vysvetlili ako si správne pripraviť prezentáciu a ako postupovať pri obhajobe diplomovej práce. Tu ešte stručne uvedieme, s akými najčastejšími chybami sa stretávame v praxi.

Najčastejšie chyby pri príprave prezentácie

- Príprava prezentácie na poslednú chvíľu
- Príprava prezentácie v programe, ktorý nie je kompatibilný so školským systémom

- Štruktúrované pozadie prezentácie
- Malý kontrast medzi farbou pozadia a písma v prezentácii
- Príliš malá veľkosť písma v odrážkach alebo tabuľkách
- Zrkadlenie alebo tieňovanie písma
- Zbytočné použitie efektov (poskakujúce písmo)
- Použitie nevhodných klipartov alebo obrázkov
- Príliš veľa snímok v prezentácii
- Snímky preplnené textom, namiesto odrážok celé vety
- Automatické preklikávanie prezentácie (počítačom)
- Rozdelenie prezentácie, ktoré kopíruje rozdelenie práce
- Snímky popisujúce teóriu namiesto výskumu
- Prezentácia znenia viacerých hypotéz na jednej snímke a ich vyhodnotenia na inej snímke

Najčastejšie chyby pri obhajobe práce

- Ponechanie práce v prehliadacom móde, neotvorenie na celú obrazovku
- Sedenie počas obhajoby práce
- Čítanie súvislého textu obhajoby z papiera
- Hovorenie iného textu ako je na snímkach
- Chýbajúci očný kontakt s komisiou, otáčanie sa chrbtom ku komisii
- Príliš tichý hlas
- Monotónny prejav bez intonácie hlasu
- Opisovanie obsahu práce
- Opisovanie teórie súvisiacej s výskumom
- Prezentácia znenia hypotéz na jednej snímke a ich vyhodnotenia na inej snímke
- Odporúčania pre prax nevyplývajú z výskumu študenta
- Prekročenie času určeného na obhajobu

7 ZBER A SPRÍSTUPŇOVANIE ZÁVEREČNÝCH PRÁC A KONTROLA ICH ORIGINALITY

Školské dielo je podľa autorského zákona záverečná práca vytvorená študentom na splnenie študijných povinností vyplývajúcich z jeho právneho vzťahu k vysokej škole.

- Záverečné práce sa predkladajú vo vytlačenej forme, zviazané v pevnej väzbe (nie hrebeňovej), vrátane všetkých príloh tak, aby sa jednotlivé listy nedali vyberať v dvoch exemplároch na katedre/pracovisku SP – asistentke.
- Študent podľa článku 8 vyššie uvedenej smernice predloží záverečnú prácu aj v elektronickej verzii na neprepisovateľnom CD médiu v jednom exemplári.

Elektronická verzia záverečnej práce musí byť identická s vytlačenou formou záverečnej práce, musí byť v jednom súbore a vyhotovená vo formáte Portable Device Format (PDF) s možnosťou prevodu (konvertovať) na čistý text - možnosť prevodu vytvoreného PDF súboru na čistý text je možné overiť pomocou testera, ktorý sa nachádza na stránke:

<http://www.crzp.sk/testDoc?fs=D3F48E989417459F9B559E594A6C65B2&fn=main>

Dokument nesmie byť oskenovanou verziou tlačenej podoby záverečnej práce. CD médium musí byť označené názvom: Priezvisko a meno autora, katedra/pracovisko, názov súboru uloženého na CD nosiči.

- Súčasťou odovzdania záverečnej práce je uzatvorenie licenčnej zmluvy medzi autorom a vysokou školou (článok 2 smernice č. 7/2011). **Licenčná zmluva o použití školského diela** (ďalej len „licenčná zmluva“) je zmluva podľa autorského zákona medzi autorom a vysokou školou, ktorá upravuje spôsob použitia a zverejnenia záverečnej práce. (Príloha č. 4 – Smernica č. 7/2011 VŠZSP sv. Alžbety v Bratislave). Za účelom overenia originality záverečnej práce musí byť v licenčnej zmluve uvedený okrem iného súhlas študenta na overenie tejto originality.
- **Ak autor záverečnej práce nedá súhlas na sprístupnenie diela, uzatvorí s vysokou školou zmluvu na zverejnenie anotácie a abstraktov** (poprípade kontaktov na autora). Autor vyplní: **Vyhlásenie autora záverečnej práce o nesprístupnení diela** (ďalej len vyhlásenie autora) a uvedie dôvody, pre ktoré nedáva súhlas so sprístupnením diela. (Príloha č. 5 smernice č. 7/2011). O zverejnenie anotácie bez zverejnenia celej záverečnej práce môže požiadať aj školiteľ s udaním dôvodov.

- **Originalita záverečnej práce sa posudzuje v centrálnom registri záverečných prác (CRZP, pozn.** – elektronickú verziu záverečnej práce v jednom súbore vyhotovenú v PDF formáte (identickú s verziou ktorú ste nahrali na CD medium) treba vložiť po prihlásení sa do Evidencie záverečných prác <http://ezp.vssvalzbety.sk/login>, systém následne vygeneruje protokol o kontrole originality, ktorý je potrebné celý vytlačiť (nie len prvú stranu) a odovzdať spolu s prácou .
 - Po úspešnej obhajobe záverečnej práce akademická knižnica vysokej školy, vykoná jej bibliografickú registráciu. Bibliografické údaje sú sprístupňované prostredníctvom knižničného informačného systému knižnice.
 - Záverečné a kvalifikačné práce v elektronickej forme sú trvale uchovávané v centrálnom registri záverečných prác a prostredníctvom systému evidencie záverečných prác vysokej školy.
-

✚ Študent pred obhajobou záverečnej diplomovej práce a absolvovaní štátnej skúšky odovzdáva nasledujúce dokumenty:

- **diplomovú prácu zviazanú v pevnej väzbe v počte 2 kusov +** v jednej z nich na vnútornej strane zadného obalu je potrebné nalepiť obálku na CD medium, do ktorej študent vloží označený (viď vyššie) **1 CD nosič s nahratou prácou v PDF formáte.** Názov súboru bude názov práce, ktorá musí byť nahratá v jednom súbore;
- **protokol o kontrole originality** - vytlačený z evidencie záverečných prác,
- **licenčnú zmluvu** - vytlačenú z evidencie záverečných prác a vlastnoručne podpísanú a ďalšie tlačivá podľa požiadaviek ústavu,
- **index**
- **potvrdenie o zaplatení na štátnu skúšku** (fotokópia šeku)

✚ Ak študent odmietne sprístupniť prácu = nepodpíše licenčnú zmluvu, nemôže absolvovať štátnu záverečnú skúšku (viď Smernica č. 7/2011 VŠZSP sv. Alžbety v Bratislave).

Článok 8 – odporúčame podrobne naštudovať v smernici č. 7/2011 VŠZSP sv. Alžbety v Bratislave.

7.1 KNIŽNÍČNÝ SYSTÉM V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

Dávame do pozornosti študentom, že Vedecká knižnica Centra vedecko-technických informácií SR (ďalej len CVTI SR), so sídlom v Bratislave, ako prvá knižnica na Slovensku zaviedla [plnohodnotnú online registráciu](#) pre nových používateľov, ktorá je navyše **bezplatná**.

Do pozornosti tiež dávame najnovší prírastok k e-zdrojom CVTI SR - [databázu Pressreader](#), ktorá obsahuje viac ako 7-tisíc novín a časopisov z celého sveta, dostupných online v deň ich vydania. Medzi novinky tiež patrí aj služba [online výpožičiek e-kníh Bookport](#), ktorá obsahuje viac ako 8 500 titulov odbornej literatúry z vydavateľstiev ako je Grada, Karolinum, Masarykova univerzita a iné. K týmto a ďalším [desiatkam licencovaných e-zdrojov CVTI SR](#) je odteraz možné pristupovať **okamžite jednoducho a bezplatnou registráciou**.

V Slovenskej republike knižničný systém pozostáva z:

- **národnej knižnice:**
 - ✓ **Slovenská národná knižnica v Martine (archivuje všetky oficiálne vydané publikácie v Slovenskej republike)**
 - URL: <http://www.snk.sk/sk/>
- **vedeckých knižníc:**
 - ~ **univerzálne vedecké knižnice:**
 - ✓ **Univerzitná knižnica v Bratislave**
 - Adresa: Michalská č. 1, 814 17 Bratislava
 - Telefón: vybrať zo zoznamu podľa typu študovne/ oddelenia
 - E-mail: vybrať zo zoznamu podľa typu študovne/ oddelenia
 - URL: <http://www.ulib.sk>
 - ✓ **Slovenská zdravotnícka univerzita v Bratislave**
 - Adresa: Limbová č. 12, 833 03 Bratislava
 - Telefón: 02/ 59 37 06 73
 - URL: <http://www.szu.sk/index.php?&menu=14&oid=#menutop>
 - ✓ **Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici,**
 - URL: <https://www.svkbb.eu/>
 - ✓ **Štátna vedecká knižnica v Košiciach,**

- URL: <https://www.svkk.sk/>
 - ✓ **Štátna vedecká knižnica v Prešove,**
- URL: <http://www.svkpo.sk>
 - ✓ **Ústredná knižnica Slovenskej akadémie vied v Bratislave.**
- Adresa: Klemensova č. 19, 814 67 Bratislava
- Telefón: 02/ 52 92 73 84
- URL: <http://www.uk.sav.sk>
- ~ **špecializovaných vedeckých knižníc:**
 - ✓ **Slovenská lekárska knižnica v Bratislave,**
- URL: <http://www.sllk.sk/Pages/default.aspx>
 - ✓ **Slovenská pedagogická knižnica v Bratislave**
- Adresa: Hálova č. 6, 851 01 Bratislava 5
- Telefón: 02/ 68 20 86 12; 02/68 20 86 19
- E-mail: sluzby@spgk.sk
- URL: <http://www.spgk.sk>
 - ✓ **Centrum vedecko-technických informácií SR v Bratislave,**
- URL: <https://www.cvtisr.sk/>
 - ✓ **Slovenská ekonomická knižnica ekonomickej univerzity v Bratislave,**
- URL: <https://sek.euba.sk/>
 - ✓ **Slovenská lesnícka a drevárska knižnica pri TU vo Zvolene,**
- URL: <https://sldk.tuzvo.sk/sk>
 - ✓ **Slovenská poľnohospodárska knižnica pri SPU v Nitre.**
- URL: <http://www.slpk.uniag.sk/sk/>
- **akademických knižníc (zriadujú sa na univerzitách, fakultách a katedrách vysokých škôl):**
 - ✓ **Pedagogická fakulta UK**
- Adresa: Šoltésovej 4, 813 34 Bratislava 1
- E-mail: [akademicka.kniznica\(at\)fedu.uniba.sk](mailto:akademicka.kniznica(at)fedu.uniba.sk)
- URL: <https://www.fedu.uniba.sk/sucasti/akademicka-kniznica/>
 - ✓ **Univerzita Komenského v Bratislave**
- Adresa: Šafárikovo nám. č. 6, 814 99 Bratislava 1
- Telefón: 02/ 90 10 44 47, 02/ 90 10 99 37
- E-mail: kniznica@vili.uniba.sk
- URL: <https://uniba.sk/o-univerzite/fakulty-a-dalsie-sucasti/akademicka-kniznica-uk/>

- Na stránke si možno vybrať knižnicu podľa fakulty/ súčasti UK ako napríklad:
 - **Fakulta sociálnych a ekonomických vied UK**
- Adresa: Mlynské luhy č. 4, 821 05 Bratislava 2
- Telefón: 02/ 20 66 98 11, 02/ 20 66 98 43,
- E-mail: kniznica@fses.uniba.sk
- URL: <https://fses.uniba.sk/pracoviska/pracoviska-dekanatu/kniznica/>
- **verejných knižníc:**
 - ~ **obecné knižnice,**
 - ~ **regionálne knižnice,**
 - ~ **krajské knižnice.**
- **školských knižníc,**
- **špeciálnych knižníc (majú špecializovaný knižničný fond, knižnično-informačné služby poskytujú najmä svojmu zriaďovateľovi, s jeho súhlasom aj verejnosti; napr. Parlamentná knižnica NR SR, lekárske knižnice, vojenské knižnice...).**

Zároveň uvádzame zoznam niektorých internetových adries, ktoré vedú k rôznym časopisom a zároveň z nich možno často stiahnuť jednotlivé čísla či články v plnom znení zdarma:

Mládež a spoločnosť – časopis - https://www.cvtisr.sk/cvti-sr-vedecka-kniznica/informacie-o-skolstve/publikacie-casopisy.../casopisy/mladez-a-spolocnost.html?page_id=9297

Disputationes scientificae - http://disputationes.ku.sk/?page_id=22

SOCIOweb : Sociologický webzin – www.socioweb.cz/

Sociální práce - Sociálna práca – www.socialniprace.cz

Sociální revue (Sociální práce a společenské otázky) – www.socialnirevue.cz

Prohuman – <http://www.prohuman.sk/>

Rezidenční péče – www.rezidencnipece.cz

Journal of Social Work : Values & Ethics – www.socialworker.com

Inštitút pre výskum práce a rodiny – <https://ivpr.gov.sk/>

Výzkumný ústav práce a sociálních věcí – <https://www.vupsv.cz/>

Časopis Sociológia –

www.sav.sk/index.php?lang=sk&charset=&doc=journal-list&journal_no=36

Sociologický časopis – sreview.soc.cas.cz/cs/page/10-o-titulu

Data archív výskumov mládeže (DAVM) – www.vyskummladeze.sk/

Demographic Research – www.demographic-research.org/

Psychiatria – Psychoterapia – Psychosomatika –

www.psychiatria-casopis.sk/psychiatria/archiv-cisel/

Človek a spoločnosť – <http://clovekaspolocnost.sk/sk/>

Slovenský časopis pre pedagogické vedy – www.casopispedagogika.sk

 Odporúčaná literatúra zameraná na kvantitatívny výskum:

GURÁŇ, P. FERÓ, M. RITOMSKÝ, A. 2020. *Projekt a realizácia kvantitatívneho sociologického výskumu*. Trnavská univerzita. Filozofická fakulta. s. 71. ISBN 9788381111690

DOSKOČIL, R. 2019. *Kvantitatívne metody*. Akademické nakladatelství CERM. s. 262. ISBN 9788021457164

TOMŠÍK, R. 2017. *Kvantitatívny výskum v pedagogických vedách: úvod do metodológie a štatistického spracovania*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa. s. 507. ISBN 978-80-558-1207-6

BUDÍKOVÁ M. , KRÁLOVÁ M. , MAROŠ B. 2010. *Průvodce základními statistickými metodami*. Praha : Grada Publishing. ISBN 978 – 80 – 247 – 3243 – 5.

HANÁČEK, J. – JAVORKA, K. 2010. a kol. *Vedecká příprava*. Martin : Osveta, s. 220. ISBN 978-80-8063-328-8.

 Odporúčaná literatúra zameraná na kvalitatívny výskum:

ONDREJKOVIČ, P. 2017. *Kapitoly z metodológie výskumu v sociálnych vedách*. Clientservice. s. 318. ISBN 9788097266103

HENDL, J. 2016. *Kvalitatívny výzkum. Základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál. s. 408. ISBN 978-80-262-0982-9

 Literatúra k štúdiu o IMRaD-e - Alojz Ritomský:

- **Projektovanie výskumu – záverečnej práce Metodologická inovácia na Slovensku**

https://spvikendovi.webnode.sk/_files/200000062-2f6f930686/Projektovanie%20v%C3%BDskumu_Ritomsk%C3%BD.pdf

- Realizácia výskumného projektu - Metodologická inovácia na Slovensku

http://sapa.ff.upjs.sk/images/files/87_837431447_66_Ritomsky.pdf

- Prezентация sociologického výskumu:

<http://vssvalzbety-mgr1.wbl.sk/imrad.pdf>

<https://baxili.ru/sk/documentation/sociologicheskoe-issledovanie-primer-prezentaciya-etapy-sociologicheskogo-issledovaniya-vybor-issledue.html>

- Metodológia sociálnopsychologického výskumu. In: Kollárik, T. a kol.: Sociálna psychológia, Bratislava, Univerzita Komenského, 2004, s. 53 – 72

http://kpsv.web2v.ukf.sk/wp-content/uploads/2017/09/metodologia_vyskumu_IMRAD-1.pdf

7.2 ROZDELENIE KNIŽNÍC V BRATISLAVE PODĽA MESTSKÝCH ČASTÍ

Nakoľko študujete v BA, kde má naša Vysoká škola sv. Alžbety hlavné pôsobisko, prinášame Vám prehľad knižníc podľa mestských častí hlavného mesta pre rýchlejšie zorientovanie sa pri hľadaní odborných literárnych prameňov v príslušných knižniciach.

-- BRATISLAVA 1

- Mestská knižnica v Bratislave - Klariská ul.
- Staromestská knižnica - Blumentálska 10/a

-- BRATISLAVA 2

- Knižnica Ružinov
- Miestna knižnica Podunajské Biskupice
- Miestna knižnica Vrakuňa

-- BRATISLAVA 3

- Knižnica Bratislava Nové Mesto
- Miestna knižnica Rača
- Miestna knižnica Vajnory

-- BRATISLAVA 4

- Miestna knižnica Dúbravka
- Miestna knižnica Karlova Ves
- Miestna knižnica Lamač
- Miestna knižnica Devínska Nová Ves
- Miestna knižnica Devín
- Miestna knižnica Záhorská Bystrica

-- BRATISLAVA 5

- Miestna knižnica Petržalka
- Miestna knižnica Jarovce
- Miestna knižnica Rusovce
- Miestna knižnica Čunovo

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

- BESHARA, T. 2008. *Acing the Interview: How to Ask and Answer the Questions That Will Get You the Job*. AMACOM, 280 s. ISBN 978-0814401613.
- GAVORA, P. 2006. *Spríevodca metodológiou kvalitatívneho výskumu*. Bratislava : Regent. 239 s. ISBN 8088904463
- GAVORA, P. 2010. *Úvod do pedagogického výskumu*. 2. vyd., Brno: Paido, 264 s. ISBN 978-80-7315-185-0.
- HAMILTON, CH. 2018. *Communicating for Results. A Guide for Business and the Professions*. 11th Edition. Cengage learning, 528 s. ISBN 978-1-305-28026-7.
- HANÁČEK, J. – JAVORKA, K. 2010. *Vedecká príprava*. Martin : Osveta. 220 s. ISBN 978-80-8063-328-8.
- HENDL, J. 2016. *Kvalitatívny výskum, Základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, s. 440. ISBN 978-80-262- 0982- 9.
- HUČÍK, J., HUČÍKOVÁ, A. 2010. *Kazuistika v sociálnej práci*. VŠZaSP v. Alžbety. 203. s. ISBN: 978-80-89271-66-5
- MEŠKO, D. – KATUŠČÁK, D. – FINDRA, J. a kol. 2005. *Akademická príručka*. 2. Upravené a doplnené vyd. Martin : Osveta, 496 s. ISBN 80-8063-2000-6.
- Metodické usmernenie MŠ SR č. 56/2011 o náležitostiach záverečných prác, ich bibliografickej registrácii, uchovávaní a sprístupňovaní;
- ORENDÁČ, P. – VRANKOVÁ, E. 2013. *Školské a záverečné práce – Ako na to?* Bratislava : VŠZSP sv. Alžbety, 108 s. ISBN 978-80-89535-11-8.
- PEASE, A. 2004. *Reč tela*. IKAR, 232 s. ISBN 8055106916.
- RADKOVÁ, L., LUDVIGH CINTULOVÁ, L. 2018. *Základy výskumu pre študentov sociálnej práce a ošetrovateľstva*. Bratislava: Protect work a Vysoká škola ZaSP sv. Alžbety, s. 135. ISBN 978-80-971835-1-6. EAN 9788097183516.
- RITOMSKÝ, A. 2011. *Realizácia výskumného projektu Metodologická inovácia na Slovensku*. Sociálne a politické analýzy 2011, 5, 1, s. 1-16 <http://sapa.ff.upjs.sk>. ISSN 1337 5555
- Smernica č. 7/2011 VŠZSP sv. Alžbety v Bratislave o náležitostiach záverečných a kvalifikačných prác, ich bibliografickej registrácii, kontrole originality, uchovávaní a sprístupňovaní.
- SOMR, M. 2007. *Metodológie a metódy výskumu*. České Budějovice: VŠERŠ,

- STN 01 6910: 2011-4 : Pravidlá písania a úpravy písomností.
- STN ISO 214: 1998-4 : Dokumentácia. Abstrakty (referáty) pre publikácie a dokumentáciu.
- STN ISO 2145: 1997-9 : Dokumentácia. Číslovanie oddielov a pododdielov písaných dokumentov.
- STN ISO 690: 2012-5 : Dokumentácia. Bibliografické odkazy. Obsah, forma a štruktúra.
- STN ISO 832 z 1.4.1998 Bibliografický popis a citácie. Pravidla skracovania bibliografických termínov.
- STRIEŽENEC, Š. – BEDNÁRIK. R. 2000. *Písomné študijno-kvalifikačné prejavy v odbore sociálna práca*. Bratislava : Univerzita Komenského, Pedagogická fakulta, 113 s. ISBN 80-88868-61-0.
- Študijný poriadok VŠZSP sv. Alžbety v Bratislave.
- ŠVARŤÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K. a kol. 2007. *Kvalitatívny výskum v pedagogických vedách*. Praha: Portál, 2007, 340 s. ISBN 978-80-7367-313-0.
- TOMŠIK, R. 2017. *Kvantitatívny výskum v pedagogických vedách: úvod do metodológie a štatistického spracovania*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa. s. 507. ISBN 978-80-558-1207-6
- Vyhláška MŠ SR č. 233/2011 Z. z. ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
- Vyhláška MŠ SR č. 614/2002 Z. z. o kreditovom systéme štúdia.
- WINTER, B., LEE, J. 2012. *Relax and Win*. 316 s. ISBN 978-0984612062.
- Zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o vysokých školách“).
- Zákon č. 618/2003 Z. z. o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom (autorský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „autorský zákon“).
- Zákon č. 219/2014 Z. z. o sociálnej práci a o podmienkach na výkon niektorých odborných činností v oblasti sociálnych vecí a rodiny a o zmene a doplnení niektorých zákonov

PRÍLOHY

ZOZNAM PRÍLOH

PRÍLOHA A: Vzor obalu a titulného listu

PRÍLOHA B: Vzor jednotlivých častí práce s príkladmi

PRÍLOHA C: Vzor prezentácie – kvalitatívny porovnávací výskum

PRÍLOHA A: Vzor obalu a titulného listu

4 cm od vrchného okraja

VYSOKÁ ŠKOLA ZDRAVOTNÍCTVA A SOCIÁLNEJ PRÁCE

SV. ALŽBETY BRATISLAVA

ÚSTAV SOCIÁLNEJ PRÁCE

1 voľný riadok (veľkosť 12 b)

EVIDENČNÉ ČÍSLO (uviesť len číslo - je uvedené v indexe študenta)

10 cm

NÁZOV PRÁCE

1 voľný riadok

DIPLOMOVÁ PRÁCA

4 cm od spodného okraja

2022 – pozn. uvádza sa rok odovzdania práce

Titul. MENO PRIEZVISKO

4 cm VYSOKÁ ŠKOLA ZDRAVOTNÍCTVA A SOCIÁLNEJ PRÁCE
SV. ALŽBETY BRATISLAVA
ÚSTAV SOCIÁLNEJ PRÁCE – EXTERNÁ FORMA

10 cm

NÁZOV PRÁCE

1 voľný riadok

DIPLOMOVÁ PRÁCA

18 cm

Študijný program:	Sociálna práca
Študijný odbor:	7761 Sociálna práca
Školiteľ:	Titul. Meno Priezvisko, Hodnosť

4 cm

BRATISLAVA 2022

Titul. MENO PRIEZVISKO

PRÍLOHA B: Vzor jednotlivých častí práce s príkladmi

**VYSOKÁ ŠKOLA ZDRAVOTNÍCTVA A SOCIÁLNEJ PRÁCE
SV. ALŽBETY BRATISLAVA
ÚSTAV SOCIÁLNEJ PRÁCE**

7853264 toto číslo je len príklad, potrebné je uviesť to, ktoré máte v indexe

**KOMPETENCIE SOCIÁLNEHO PRACOVNÍKA
V PALIATÍVNEJ STAROSTLIVOSTI**

DIPLOMOVÁ PRÁCA

2022

JANA HERMANOVÁ

**VYSOKÁ ŠKOLA ZDRAVOTNÍCTVA A SOCIÁLNEJ PRÁCE
SV. ALŽBETY BRATISLAVA
ÚSTAV SOCIÁLNEJ PRÁCE – EXTERNÁ FORMA**

**KOMPETENCIE SOCIÁLNEHO PRACOVNÍKA
V PALIATÍVNEJ STAROSTLIVOSTI**

DIPLOMOVÁ PRÁCA

Študijný program:	Sociálna práca
Študijný odbor:	7761 Sociálna práca
Školiteľ:	Titul. Meno Priezvisko, Hodnosť

BRATISLAVA 2022

JANA HERMANOVÁ

Od tejto strany počítame listy práce! Pozor, fyzicky sa čísla strán ešte nepíšu, iba sa od tejto strany počítajú.

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety Bratislava
Ústav sociálnej práce

ZADANIE ZÁVEREČNEJ PRÁCE

Akademický rok:	2022/2023
Typ záverečnej práce:	diplomová
Názov záverečnej práce:	Kompetencie sociálneho pracovníka v paliatívnej starostlivosti
Meno, priezvisko a tituly študenta/študentky:	Jana Hermanová
Študijný program:	Sociálna práca
Študijný odbor:	Sociálna práca
Školiace pracovisko:	Ústav sociálnej práce
Meno, priezvisko a tituly školiteľa/školiteľky:	doc. PhDr. XXXXXXXX XXXXXXXXX, PhD.
Vedúca Ústavu sociálnej práce:	prof. MUDr. Eva Grey, PhD., MHA

Anotácia:

Práca poukáže na dôležité miesto sociálneho pracovníka ako člena multidisciplinárneho tímu pri poskytovaní paliatívnej starostlivosti. Prostredníctvom metód sociálnej práce oboznámi s činnosťou sociálneho pracovníka v starostlivosti o zomierajúceho klienta a jeho rodinu. Výskum bude realizovaný kvalitatívnou formou.

Jazyk práce:	slovenský
Vyjadrenie školiteľa/školiteľky záverečnej práce:	súhlasím
Podpis školiteľa/školiteľky:	
Dátum schválenia zadania:	
Podpis vedúcej Ústavu sociálnej práce:	

- **Pozn. – Aktuálny vzor zadania býva zverejnený na webovej stránke Ústavu SP!!**
- **Pozn. – do práce, EZP a na CD musí ísť originál zadanie s podpisom školiteľa a vedúceho ústavu (naskenovať originál zadanie)**

ČESTNÉ VYHLÁSENIE

pozn. (1 voľný riadok – veľkosť 14 b) – pod všetkými hlavnými názvami

Čestne vyhlasujem, že som diplomovú prácu vypracovala samostatne, dodržala som autorský zákon a použitú literatúru súvisiacu so zameraním diplomovej práce uvádzam na príslušnom mieste.

Bratislava DD.MM.RRRR – pozn. uvádza sa dátum odovzdania práce

podpis

 pozn. – do práce, EZP a na CD musí ísť originál čestného vyhlásenia s podpisom (naskenovať)

POĎAKOVANIE

Týmto by som chcela poďakovať školiteľovi mojej diplomovej práce doc. PhDr. XXXXX XXXXXXX, PhD. za jeho odborné vedenie, metodickú pomoc a cenné rady, ktoré mi poskytol pri jej vypracovaní.

ABSTRAKT

HERMANOVÁ, Jana: Kompetencie sociálneho pracovníka v paliatívnej starostlivosti. [Diplomová práca]/ Jana Hermanová. – Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety Bratislava. Ústav sociálnej práce. – Školiteľ: doc. PhDr. XXXXXXXX XXXXX, PhD. Stupeň odbornej kvalifikácie: Magister sociálnej práce. – Bratislava : Ústav sociálnej práce, 2022. 65 s. *

Kompetencie sociálneho pracovníka v paliatívnej starostlivosti

Diplomová práca sa zaoberá prácou sociálneho pracovníka v paliatívnej starostlivosti. Daná oblasť sociálnej práce má už síce niekoľko ročnú históriu, napriek tomu jej však nie je venovaná aktuálna a dostatočná publikácia, ktorá by daný odbor ponímala v súvislosti s multidisciplinárnym prístupom ku klientovi a jeho rodine. Hlavným cieľom je poukázať na dôležitosť a nevyhnutnosť práce sociálneho pracovníka v rámci multidisciplinárneho tímu, na možnosti uplatnenia sa v paliatívnej starostlivosti, na špecifické dispozície sociálneho pracovníka. Ďalším cieľom práce je priblížiť paliatívnu starostlivosť v Slovenskej republike, jej rozdelenie a legislatívne vymedzenie. Výskum bol realizovaný.....

Kľúčové slová

Zdravie. Choroba. Kvalita života. Sociálna práca. Sociálny pracovník a jeho kompetencie.

*** Pozn. - knižničné údaje píšeme za sebou až do konca riadku, nie pod seba, aby aj text na pravej strane bol zarovnaný na úrovni okraja (t. j. 2 cm)**

ABSTRACT

HERMANOVÁ, Jana: Competencies of a social worker in palliative care [Diploma thesis]/ Jana Hermanová. – University of Health and Social Work st. Elizabeth in Bratislava. Institute of Social Work. – Consultant: doc. PhDr. XXXXXXXX XXXXX PhD. Degree qualifications: Master of Social Work. – Bratislava: Institute of Social Work. 2022. 65 p.

Competencies of a social worker in palliative care

The master's thesis is about work of a social worker in palliative care. The given area of social work has already existed for several years, however, there has not been published any up-to-date and adequate publication, which would be considering this area in the view of multi-disciplinarian approach to client and client's family. The main goal is to point to importance and necessity of social worker's work within multi-disciplinarian team, versatility in palliative care, specific dispositions of social worker. The other goal of the theses is customising of palliative care in Slovak republic, its distribution and legislative allocation.

Key words

Accompanying. Palliative care. Multidisciplinarian team. Client in terminal phase of disease. The social worker in palliative care.

V diplomovej práci musí byť abstrakt v cudzom jazyku (!)

OBSAH - príklad

poznámka – 1 voľný riadok – veľkosť 14 b – pod všetkými hlavnými názvami

ÚVOD	12
1 KVALITA ŽIVOTA TERMINÁLNE CHORÉHO ČLOVEKA	14
1.1 Teoretické vymedzenie súvisiacich pojmov	14
1.2 Multidimenzionálnosť kvality života	15
1.3 Kvalita života terminálne chorého a rodiny	20
1.4 Hospitalizácia a hospitalizmus	24
1.5 Úlohy a kompetencie sociálneho pracovníka v paliatívnej starostlivosti.....	26
1.6 Prehľad výskumov k danej téme (problematike).....	28
2 METÓDY VÝSKUMU.....	30
2.1 Cieľ výskumu.....	31
2.2 Základný a výberový súbor.....	32
2.3 Výskumné hypotézy, príp. výskumné otázky.....	36
2.4 Predvýskum.....	37
2.5 Metódy zberu a analýzy dát.....	38
2.6 Manažment výskumu časový plán a finančný rozpočet.....	39
Atd'.	
3 VÝSLEDKY	46
3.1	49
3.2	52
3.3	54
4 DISKUSIA.....	56
4.1 Odporúčania pre prax.....	63
ZÁVER	65
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	67

 Poznámky:

- **Obsah ak je možné, vkladať automaticky**
- Názov OBSAH uvádzame veľkým tlačným, 14 b, bold
- voľný riadok
- ÚVOD veľkým tlačným, 12 b, nezvýrazňovať
- voľný riadok
- NÁZOV 1 KAPITOLY veľkým tlačným, 12 b, nezvýrazňovať
- Názov podkapitoly malým písmom, 12 b, nezvýrazňovať, posunúť od ľavého okraja
- Názov podpodkapitoly (ak sa v práci nachádza) malým písmom, 12 b, nezvýrazňovať, posunúť od ľavého okraja ešte viac ako podkapitolu
- atď.
- voľný riadok
- NÁZOV 2 KAPITOLY veľkým tlačným, 12 b, nezvýrazňovať
- Názov podkapitoly malým písmom, 12 b, nezvýrazňovať, posunúť od ľavého okraja
- atď.
- voľný riadok
- ZÁVER veľkým tlačným, 12 b, nezvýrazňovať
- voľný riadok
- ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY veľkým tlačným, 12 b, nezvýrazňovať
- voľný riadok
- PRÍLOHY veľkým tlačným, 12 b, nezvýrazňovať

- **nezabudnime, že jednotlivé položky v obsahu píšeme 12 b písmom, nezvýrazňujeme ich boldom, hlavné kapitoly oddeľujeme voľným riadkom**
- **uvádzame len číslo strany, kde začína 2. strana úvodu. Podobne aj pri názvoch hlavných kap. a podkapitol uvádzame len stranu, kde začína kapitola/ podkapitola (t.z nepíšeme 10-11, ale len 10).**
- **nezabudnúť zarovnať text obojstranné**

ZOZNAM ILUSTRÁCIÍ A TABULIEK

Graf 1: Pohlavie klientov(píšeme číslo strany, na ktorej sa graf v práci nachádza)...	xx
Graf 2: Pohlavie zdravotníckeho personálu	xx
Graf 3: Vek respondentov – klientov	xx
Graf 4: Vek respondentov – zdravotníkov	xx
Graf 5: Zastúpenie klientov.....	xx
Graf 6: Zastúpenie zdravotníkov	xx
Graf 7: Prítomnosť sociálneho pracovníka z pohľadu klienta	xx
Graf 8: Zastúpenie sociálneho pracovníka v hospicovom zariadení	xx
Graf 9: Prítomnosť sociálnej sestry	xx
Graf 10: Pracovná pozícia sociálnej sestry	xx
Graf 11: Vnímanie sociálneho pracovníka očami klienta	xx
Graf 12: Činnosť sociálneho pracovníka z pohľadu zdravotníckeho personálu	xx
Graf 13: Spokojnosť klienta s informovanosťou sociálneho pracovníka	xx
 Tabuľka 1: Prístup sociálneho pracovníka voči klientom	xx
Tabuľka 2: Demografické údaje respondentov	xx

ZOZNAM SKRATIEK A SYMBOLOV

FO – fyzická osoba

MPSVR SR – Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky

MŠVVŠ SR – Ministerstvo školstva vedy výskumu a športu Slovenskej republiky

SP – sociálny pracovník

ÚPSVR SR – Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky

WHO – World Health Organization (Svetová zdravotnícka organizácia)

Atd'. (v abecednom poradí)

SLOVNÍK TERMÍNOV

Insuficiencia – nedostatočnosť, slabosť, zlyhanie činnosti orgánu.

Respitná – z anglického slova respite – uvoľniť, uľahčiť

Tracheotómia – chirurgická procedúra realizovaná na krku pre vznik priameho dýchacieho otvoru cez incíziu (rez) v priedušnici.

Atd. ... (v abecednom poradí)

ÚVOD

pozn. (1 voľný riadok – veľkosť 14 b) – pod všetkými hlavnými názvami

„Zdravie

je jediná hodnota

uznaná všetkými.“

(latinské príslovie)

V hospicových zariadeniach, býva niekedy hrozivo nízky počet personálu. Mnohé sestry sú tým frustrované, degradované a zaťažované, preto nemôžu spokojne vykonávať svoje povolanie. Sociálni pracovníci i sestry patria ku skupine ľudí, ktorí vo svojom povolaní môžu a musia, alebo sa od nich očakáva, že budú v pozitívnom zmysle slova vplývať na mnohých iných jedincov, predovšetkým však na pacientov - klientov. Problematickou otázkou je, ako možno zabrániť narušeniu interpersonálnych vzťahov, alebo aby ťažkosti nenarúšali a nemali negatívny vplyv na prácu sociálneho pracovníka. Špeciálna funkcia sociálneho pracovníka vyplýva z jeho osobitnej pozície vo vzťahu ku klientovi. Je to úloha, ktorú v takých širokých dimenziách nemá ani jeden zo špecialistov.

Predkladaná téma je natoľko aktuálna

Autor práce si danú problematiku zvolil preto, lebo už dlhobojšie.....

Cieľom práce je zistiť.....

Pri kvalitatívnom výskume sme použili záznamové hárky kazuistik klientov, ktorí sú umiestnení v hospici.....

Práca je členená do 4 kapitol. Prvá je venovaná teoretickým poznatkom, kde sme si bližšie priblížili..... Druhá až 4 kapitola je empirická

Pri písaní práce sme čerpali najmä z odborných knižných publikácií od slovenských autoriek Xxx XXXXXXXX a XXXXXXXX XXXXXX.*

Predkladaná práca je určená najmä pre*

Poznámky:

- správne napísaný úvod podľa Orendáča sa skladá z 8 častí (myšlienok), ktoré píšeme v odsekoch s použitím tabulátora (bližšie v podkapitole 3.2 Hlavná textová časť)

* doplniť z akých 2 najčastejšie používaných prameňov ste v práci čerpali (tvorcov/autorov) a pre akú cieľovú skupinu je práca určená

- Ak je úvod napísaný na 2 strany, druhá strana musí byť zapísaná minimálne 4/5 textu.
- **Ak sme v úvode použili citát, výťah alebo parafrázu, treba uviesť aj citáciu (literárny zdroj).** – nezachádzajte však do teórie, na to slúžia jednotlivé kapitoly, v úvode treba písať vlastnými slovami.

Jednotlivé strany práce začíname fyzicky číslovať od druhej strany úvodu. Ak je však úvod napísaný na 1 strany, fyzicky začneme číslovať strany až od prvej kapitoly. V diplomovej práci sa odporúča úvod na 2 strany.

1 KAPITOLA (NÁZOV) 14 b, bold

pozn. (1 voľný riadok – veľkosť 14 b) – pod všetkými názvami hl. kapitol

[illegible]

Text text text text text text text text text text text text text text text text
text text text text text text tex. „*Text text text text text text text text text text text text text text*
text text
text text text. Text text text text text text text text text text text text text text text text text text
text text text text text text tex. Text text text text text text text text text text text text text text
text text
text text text text.“ (Autor, Autor, rok, strana). Text text text text text text text text text text text
text text text text text text text text text text text text text text text tex.

[illegible]

pozn. (1 voľný riadok – veľkosť 12 b) – pred všetkými názvami podkapitol

1.1 PODKAPITOLA (NÁZOV) 12 b, bold

pozn. (1 voľný riadok – veľkosť 12 b) – pod všetkými názvami podkapitol

Text text text text text text text text text text text text text text text text
text text text text text text tex text text text text text text text text text text text
text text text text text text text text text text tex. Text text text text text text text text text
text
text text text text text text text. Text text text text text text text text text text text text
text
text text text text text. (Autor a kol., rok).

Autor Brzobohatý (rok) je však názoru, že text text text text text text text text text text text text text text text text text text tex. Text text. Text text text text text text text text text text text text text

text text text text text text text text text text text text text text text text text text text text.
text text. (spojovací text – Vaša myšlienka – prechod na nasledujúcu kapitolu).

Pozor, nemôže Vám výjsť takto zapísaná strana na 2 riadky, text musí byť zapísaný 4/5 listu.

2 KAPITOLA (NÁZOV) 14 b, bold

1 voľný riadok (14 b)

[illegible][illegible][illegible]

Atd'.

ZÁVER

V diplomovej práci sme chceli poukázať na prepojenie sociálnej práce v hospicových zariadeniach, na nevyhnutnosť sociálnej práce pri komplexnej starostlivosti o umierajúceho človeka. Zosumarizovaním informácii sme sa snažili poukázať na to, že sociálna práca v hospicoch je rovnako dôležitá a potrebná ako sociálna práca v iných rezortoch. Dnešní sociálni pracovníci sú dostatočne odborne vzdelaní a informovaní, ale niekedy tieto zručnosti nevedia naplno využiť v praxi. Mali by predovšetkým uplatňovať ľudský prístup ku pacientovi/ klientovi a transparentnejšie prejavovať záujem o neho. Práve tu sa vytvára dostatočný priestor pre prácu sociálneho pracovníka v hospicových zariadeniach. Úlohy a postavenie sociálneho pracovníka všeobecne majú oproti minulosti celkom iný rozmer. Súčasná koncepcia kladie dôraz na poskytovanie takých služieb klientom, ktoré by im umožnili – podľa ich aktuálneho stavu – žiť až do konca života integrovane v spoločnosti. V režime zdravotnej starostlivosti majú teda koordinované v spolupráci so všetkými členmi odborného tímu prispievať k udržiavaniu kvality života pacientov až do ich smrti. Sociálni pracovníci by mali byť v tejto rovine najmä významnými partnermi klientov – pacientov, ktorí nemajú dostatočné sociálne zázemie. Úloha sociálneho pracovníka sa v súčasnosti rozširuje o úlohu socioterapeuta. Múdrosť v rozvažovaní a konaní však sociálny pracovník, tak ako iné, najmä pomáhajúce profesie, získava až dlhoročnou formáciou v praxi. Vo svojej práci sa ako člen tímu riadi Etickým kódexom sociálnych pracovníkov, ktorý kladie dôraz na hodnoty demokracie a ľudských práv. Chráni klientovo právo na súkromie a dôvernosť jeho informácií. Sme presvedčení o tom, že sociálny pracovník by mal byť rovnoprávnym členom v tíme odborníkov.

.....

.....

.....

V závere si dovoľíme konštatovať, že sa nám tak podarilo naplniť cieľ predkladanej práce, keďže bolo našim cieľom zmapovanie súčasnej situácie v oblasti úloh, kompetencií a postavenia sociálneho pracovníka v hospicových zariadeniach.

Poznámky:

Záver má obsahovať tieto 4 časti:

- hodnotenie splnenia cieľov,
- stručnú charakteristiku práce,

- zhodnotenie výsledkov práce,
 - význam pre teóriu a prax.
- Nová myšlienka začína vždy v novom riadku + tabulátor.
 - Medzi myšlienkami ale nevynechávame voľný riadok.
 - Pri prevzatých myšlienkach od iných tvorcov treba vždy uvádzať citáciu = skrátené označenie prameňa (Priezvisko tvorcu, rok a pri citáte aj číslo strany). Následne sa uvádza v zozname použitej literatúry v plnom znení = so všetkými prvkami popisu začínajúc v abecednom poradí podľa priezviska tvorcu (resp. názvu, ak tvorca nie je známy).
 - Ak sa zmestí na konci strany len názov podkapitoly, treba ho už dať na novú stranu = nemôže byť názov osamotene a text na ďalšej strane.
 - Každú hlavnú kapitolu (1, 2, 3...) začíname na novej strane!
 - Na každej strane musíme mať text situovaný v celom rozsahu strany.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

- BALOGOVÁ, B. – ŽIAKOVÁ, E. (eds.) 2017. *Vademecum sociálnej práce*. Terminologický slovník. Košice : Filozofická fakulta Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. 360 s. ISBN 978-80-8152-483-7.
- DOBRÍKOVÁ – PORUBČANOVÁ, P. et al. 2005. *Nevyliečiteľne chorý v súčasnosti. Význam paliatívnej starostlivosti*. Trnava : Vojtech s r. o, 280 s. ISBN 80-7162-581-7.
- DRAGANOVÁ, H. a kol. 2006. *Sociálna starostlivosť*. Martin : Osveta, 196 s. ISBN 978-80-8063-240-3.
- DUDOVÁ, I. 2002. *Systém sociálnej práce*. Bratislava : EKONÓM, 184 s. ISBN 80-225-1471-3.
- EFQM Excellence model. 2020. [online]. England and Wales : NEF consulting [citované 2020-06-24]. Dostupné na internete: <<https://www.nefconsulting.com/training-capacity-building/resources-and-tools/efqm-model/>>.
- FARKAŠOVÁ, D. a kol. 2006. *Výskum v ošetrovatel'stve*. 2. vyd. Martin : Osveta, 87 s. ISBN 80-8063-228-6.
- FICERI, O. – DOROV, B. 2008. *Stal sa úraz, čo teraz?*. Prešov : BTS-PO, 141 s.
- GABURA, J. 2005. *Sociálne poradenstvo*. Bratislava : Občianske združenie Sociálna práca, 222 s. ISBN 80-89185-10-X.
- GAŠPARÍKOVÁ, D. 2008. *Sociálne zabezpečenie II*. Bratislava : VŠZSP sv. Alžbety, 96 s. ISBN 978-80-89271-41-2.
- HANZLÍKOVÁ, A. a kol. 2004. *Komunitné ošetrovatel'stvo*. 2. vyd. Martin : Osveta, 279 s. ISBN 80-8063-213-8.
- HAŠKOVCOVÁ, H. 2007. *Thanatologie. Nauka o umírání a smrti*. 2. vyd. Praha : Galén, 244 s. ISBN 978-80-7262-471-3.
- HEGYI, L. – KRAJČÍK, Š. 2010. *Geriatría*. Bratislava : Herba spol. s r. o., 608 s. ISBN 978-80-89171-73-6.
- HROZENSKÁ, M. a kol. 2008. *Sociálna práca so staršími ľuďmi*. Martin : Osveta, 182 s. ISBN 978-80-8063-282-3.
- KALOUSKOVÁ, M. et al. 2009. *Paliativní péče a její historie*. Sborník příspěvků ze studentské konference na téma: Paliativní péče. Ostrava, s. 8.
- KALVACH, Z. et al. 2004. *Umírání a paliativní péče v ČR (situace, reflexe, vyhlídky)*. Praha : Hospicové občanské sdružení Cesta domů, 103 s. ISBN 80-239-2832-5.

- MARKOVÁ, M. 2010. *Sestra a pacient v paliatívnej péči*. Praha : Grada Publishing a.s., 128 s. ISBN 978-80-247-3171-1.
- MATOUŠEK, O. a kol. 2012. *Základy sociálnej práce*. Praha : Portál, 312 s. ISBN 978-80-262-0211-0.
- MATOUŠEK, O. – KODYMOVÁ, P – KOLÁČKOVÁ, J. (eds.) 2005. *Sociálna práca v praxi*. Praha : Portál, 352 s. ISBN 80-7367-002-X.
- MINISTERSTVO ZDRAVOTNÍCTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY: ÚRAD VEREJNÉHO ZDRAVOTNÍCTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY. 2005. *Národný program podpory zdravia*. [online]. Bratislava. 2005-10-01. [citované 2021-01-09]. 22 s. Dostupné na internete: <http://www.uvzsr.sk/docs/info/podpora/narodny_program_sk.pdf>.
- MISCONIOVÁ, B. 2000. *Péče o umírající. Hospicová péče*. Praha : NCDP, 81 s.
- NÉMETH, F. a kol. 2009. *Geriatría a geriatrické ošetrovatel'stvo*. Martin : Osveta, 193 s. ISBN 978-80-8063-314-1.
- O'CONOR, M. – ARANDA, S. 2005. *Paliatívna péče – pro sestry všech oborů*. Praha : Grada Publishing a.s., 324 s. ISBN 80-247-1295-4.
- PAYNEOVÁ, S. – SEYMOUROVÁ, J. – INGLETONOVÁ, CH. et al. 2007. *Principy a praxe paliatívnej péče*. Brno : Společnost pro odbornou literaturu, 807 s. ISBN 978-80-87029-25-1.
- POLEDNÍKOVÁ, L. a kol. 2006. *Geriatrické a gerontologické ošetrovatel'stvo*. Martin : Osveta, 216 s. ISBN 80-8063-208-1.
- ROVNÝ, I. [s. a.]. *Verejné zdravotníctvo a stratégia jeho rozvoja*. [online]. [citované 2021-01-15]. 20 s. Dostupné na internete: <http://www.insta-sa.sk/index_files/dokument/asa_dikusForum/konferencia_reduta/publikacia/4a.pdf>.
- SCHAVEL, M. – OLÁH, M. 2008. *Sociálne poradenstvo*. 2. vyd. Bratislava : VŠZSP sv. Alžbety, 186 s. ISBN 80-8068-487-1.
- SCHULER, M. – OSTER, P. 2010. *Geriatría od A do Z pro sestry*. Praha : Grada Publishing a.s., 336 s. ISBN 978-80-247-3013-4.
- SLÁMA, O. – KABELKA, L. – VORLÍČEK, J. et al. 2007. *Paliatívna medicína pro praxi*. Praha : Galén, 362 s. ISBN 978-80-7262-505-5.
- SMOLEŇOVÁ, L. et al. 2008. *Vybrané kapitoly z paliatívnej starostlivosti*. Trnava : Universitatis Tyrnaviensis, 98 s. ISBN 978-80-8082-197-5.
- SOBOTKOVÁ, I. 2001. *Psychologie rodiny*. Praha : Portál, 176 s. ISBN 80-7178-559-8.

- SVATOŠOVÁ, M. 2003. *Hospice a umění doprovázet*. 5. doplnené vyd. Praha : Ecce homo, 150 s. ISBN 80-902049-4-5.
- ŠAFRÁNKOVÁ, A. a kol. 2006. *Interní ošetrovatelství II*. Praha : Grada Publishing a.s., 216 s. ISBN 80-247-1777-8.
- ŠPATENKOVÁ, N. et al. 2004. *Krize – Psychologický a sociologický fenomén*. Praha : Grada Publishing, 132 s. ISBN 80-247-0888-4.
- TOKÁROVÁ, A. a kol. 2007. *Sociálna práca*. 3. vyd. Prešov : Filozofická fakulta Prešovskej univerzity, AKCENT PRINT, 573 s. ISBN 978-80-969419-8-8.
- TOKÁROVÁ, A. 2002. K metodologickým otázkam výskumu a hodnotenia kvality života : Úvodom. In *Kvalita života v kontextoch globalizácie a výkonovej spoločnosti*. Slovensko-Poľský zborník štúdií a článkov. Prešov : Filozofická fakulta Prešovskej univerzity, 2002. ISBN 80-8068-087-6, s. 8-27.
- TOPINKOVÁ, E. 2005. *Geriatric pro praxi*. Praha : Galén, 270 s. ISBN 80-7262-365-6.
- VENGLÁŘOVÁ, M. – MAHROVÁ, G. 2006. *Komunikace pro zdravotní sestry*. Praha : Grada Publishing a.s., 144 s. ISBN 80-247-1262-8.
- VOMBERG, E. 2010. *Praktisches Qualitätsmanagement*. Stuttgart : Kohlhammer, 300 s. ISBN 978-3-17-020619-9.
- VORLÍČEK, J. – ABRAHÁMOVÁ, J. – VORLÍČKOVÁ, H. et al. 2006. *Klinická onkologie pro sestry*. Praha : Grada Publishing a.s., 328 s. ISBN 80-247-1716-6.
- WORLD HEALTH ORGANIZATION. 2001. *International classification of functioning, disability and health*. [online]. Geneva : WHO Library Cataloguing-in-Publication Data. 311 s. [citované 2020-04-18]. Dostupné na internete: <<https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/42407/9241545429.pdf;jsessionid=C54B4C305C6DC44EF8020BCFFE C34CCC?sequence=1>>. ISBN 92-4-154542-9.
- Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení.
- Zákon č. 577/2004 Z. z. o rozsahu zdravotnej starostlivosti uhrádzanej na základe verejného zdravotného poistenia a o úhradách za služby súvisiace s poskytovaním zdravotnej starostlivosti.
- Zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
- Zákon č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov.
ŽIAKOVÁ, K. a kol. 2003. *Ošetrovatel'stvo teória a vedecký výskum*. Martin : Osveta, 319 s. ISBN 80-8063-131-X.

Poznámka 1:

✚ uvádzať v abecednom poradí podľa priezviska tvorca. Ak prameň nemá tvorca, tak podľa názvu publikácie, názvu článku pri časopisoch a pod. **Pramene nedeliť samostatne na knižné pramene, internetové, legislatívu a pod.!**

Poznámka 2:

✚ ak sa v publikácii (informačnom zdroji) uvádza za priezviskom/priezviskami skratka (ed.) alebo (eds.) čo znamená, že ide o editora/editorov tieto skratky uvádzame v zozname použitej literatúre povinne.

Poznámka 3:

✚ voľné riadky sa nedávajú, lebo odsadzovanie textu zľava vytvorí odčlenenie záznamov, t. z. ak záznam prameňa vyjde na viac ako jeden riadok, druhý a ďalšie riadky sa posunú o 4 údery od ľavého okraja (odporúčame robiť cez pravítko)

PRÍLOHY

Číslo strán sa majú písať až do konca práce.

ZOZNAM PRÍLOH

PRÍLOHA A: Škála bolesti

PRÍLOHA B: Paliatívna starostlivosť

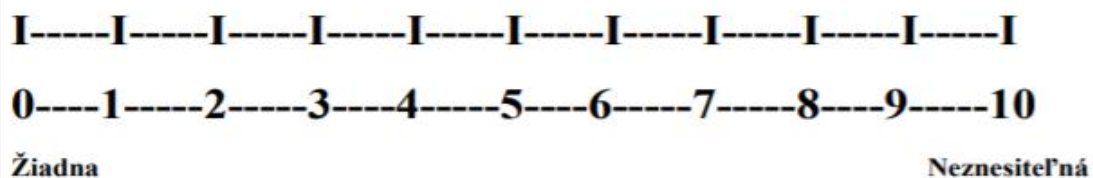
PRÍLOHA C: Vzor prezentácie – kvalitatívny porovnávací výskum

✚ Každá príloha sa následne píše na novú stranu v poradí ako je uvedená v zozname príloh.

PRÍLOHA A – ŠKÁLA BOLESTI

Škála bolesti – číselná

INTENZITA BOLESTI – NRS – numeric rating scale

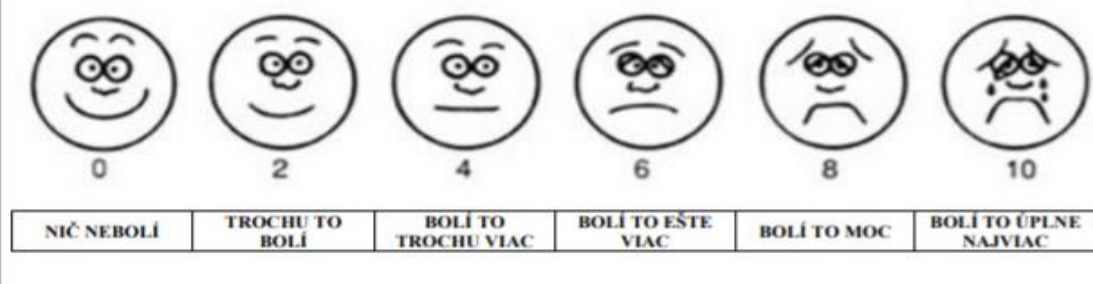

Škála bolesti – slovná

INTENZITA BOLESTI – VRS – verbal rating scale

- 0 – žiadna
- 1 – mierna
- 2 – nepríjemná
- 3 – silná
- 4 – krutá
- 5 – neznesiteľná

Škála bolesti – tvárová

Zdroj: Priezvisko autora, rok, strana

✚ Pozn. – ak bola príloha prevzatá z iného odborného prameňa, je potrebné uviesť zdroj. Prameň sa uvádza aj v zozname použitej literatúre.

PRÍLOHA B – PALIATÍVNA STAROSTLIVOSŤ

Odporúčanie Rady ministrov Rady Európy z roku 2003 dotýkajúce sa paliatívnej starostlivosti:

- paliatívna starostlivosť je aktívna celková starostlivosť o pacientov s pokročilými, progredujúcimi chorobami s cieľom liečby bolesti a iných príznakov a poskytujúca psychologickú, sociálnu a spirituálnu podporu;
- cieľom paliatívnej starostlivosti je dosiahnutie najlepšej možnej kvality života pacientov a ich rodín;
- paliatívna starostlivosť chce pomôcť mužom, ženám a deťom s pokročilou a progredujúcou chorobou tešiť sa z najlepšej možnej kvality života do konca a nechce urýchľovať ani spomaľovať smrť;
- paliatívna starostlivosť pritakáva životu a smrť považuje za normálny proces a nie je motivovaná beznádejou ani fatalizmom;
- paliatívna starostlivosť je integrálnou časťou systému zdravotníckej starostlivosti a neodňateľný prvok občanovho práva na zdravotnícku starostlivosť, a preto je zodpovednosťou vlády garantovať, že je paliatívna starostlivosť dostupná každému, kto ju potrebuje;
- je potrebné rozvíjať kvalitnú starostlivosť vykonávanú humánne s cieľom, aby sa stala základnou súčasťou zdravotníckej starostlivosti o pacientov na konci ich života;
- všetci ľudia blížiaci sa ku koncu svojho života túžia byť liečení zdravotníckymi profesionálmi ako hodnotné osoby a chcú si zachovať dôstojnosť pri zručnej starostlivosti, ktorá posilní ich nezávislosť pomocou zmiernenia príznakov a maximalizácie komfortu;
- paliatívna starostlivosť podobne ako všetka medicínska starostlivosť musí byť orientovaná na pacienta, vedená potrebami pacienta a musí brať do úvahy jeho hodnoty a preferencie a dôstojnosť a autonómia sú hlavnými cieľmi pre pacientov, ktorí potrebujú paliatívnu starostlivosť.

Zdroj: Rada ministrov Rady Európy, 2003

**Posledná číslovaná strana celej práce je posledná strana príloh
(uvádza sa aj v abstrakte)!!!**

PRÍLOHA C: VZOR PREZENTÁCIE – KVALITATÍVNY POROVNÁVACÍ VÝSKUM

**Miesto a úlohy sociálneho pracovníka
v hospicovej starostlivosti
v Slovenskej republike a Českej republike**

DIPLOMOVÁ PRÁCA

2019 Bc. Jana Mrkvičková

1

Obsah

ÚVOD
1 MIESTO A ÚLOHY SOCIÁLNEHO PRACOVNÍKA V HOSPICOVEJ STAROSTLIVOSTI
 1.1 Komplexná paliatívna starostlivosť
 1.2 Potreby pacienta a komplexná paliatívna starostlivosť
 1.3 Multidisciplinárny tím v poskytovaní paliatívnej starostlivosti
 1.4 Postavenie sociálneho pracovníka a jeho úlohy v hospicovej starostlivosti
2 METÓDY
3 VÝSLEDKY VÝSKUMU
4 DISKUSIA
 ZÁVER

2

Cieľ výskumu

- Cieľom nášho výskumu bolo zistiť, **ako je sociálna práca integrovaná do paliatívnej starostlivosti na Slovensku v praxi.**
- Zároveň sme chceli **porovnať** postavenie a úlohy sociálnych pracovníkov v hospicioch v **Českej republike** so sociálnymi pracovníkmi na Slovensku.

3

METÓDY

- Typ výskumu: kvalitatívny
- Základný súbor: všetci sociálni pracovníci z hospicov v SR a ČR.
- Výberový súbor - kritériá: **sociálny pracovník s praxou v kamennom hospici minimálne 1 rok, ochotný zúčastniť sa nášho výskumu: 5 SR a 5 ČR**
- Metódy zberu údajov: **pološtruktúrovaný rozhovor vo forme rozhovoru pomocou návodu**
- Metódy vyhodnocovania údajov: selektívne triedenie, analýza, kategorizácia, komparácia

4

VO2: Aké je pracovné zaradenie sociálneho pracovníka?

ČR	SR
Sociálny pracovník	Sociálny pracovník + ekonomický zamestnanec
Sociálny pracovník, poradca	Sociálny pracovník (aj pre zariadenie sociálnych služieb)

5

VO3: Aká je pozícia SP v multidisciplinárnom tíme?

ČR	SR
- riadiaca činnosť, - koordináčná činnosť	- súčasť vedenia, - interdisciplinárna spolupráca
interdisciplinárna spolupráca	

6

VO4: Odkiaľ je sociálny pracovník financovaný?

ČR	SR
sociálna starostlivosť - zo štátneho rozpočtu: príspevek na péči zdravotná starostlivosť - zo zdravotných poisťovní - ošetrovací den (OO) 00030 - plus úhrada priamo spotrebovaných liečivých prípravkov - plus časť úhrady nepriamych nákladov krajský úrad, obec, nadácie, klienti	zdravotné poisťovne – denný paušál VÚC, obec – dobrovoľne dobrovoľní darcovia, projekty, klienti

7

VO5: Aké sociálne problémy/potreby klientov v hospici rieši SP?

ČR	SR
• šetrenie v domácnosti, • vedenie dokumentácie, • zisťovanie sociálnych potrieb, • tvorba individuálnych plánov, • zabezpečovanie náhradných finančných zdrojov, • zapožičanie kompenzačných pomôcok	• vybavovanie dokladov, • vedenie dokumentácie, • zisťovanie sociálnych potrieb, • tvorba individuálnych plánov, • zabezpečovanie náhradných finančných zdrojov, • zapožičanie kompenzačných pomôcok, • podávanie projektov

8

Odporúčania pre prax

- predefinovať hospic v SR na zdravotnícko-sociálne zariadenie
- nastaviť financovania hospicov z viacerých zdrojov (sociálne, zdravotné)
- zmeniť zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti a o zdravotníckych pracovníkoch tak, aby bol do zoznamu zaradený aj sociálny pracovník
- zlepšiť systém dokumentácie, aj pomocou vhodných elektronických formulárov

9

Ďakujem za pozornosť

10